

Négy évszak

a

Mesevárban

2. Az intézmény jellemzői, jogállása és gazdálkodási módja

Az intézmény neve:	Mesevár Óvoda
Címe:	2065 Mány, Mester sor 17.
OM azonosító:	029983
Szakfeladat száma:	851020 Óvodai nevelés 851012 SNI gyermekek óvodai nevelése, ellátása 851013 Nemzeti kisebbségi óvodai nevelés, ellátás
Szakfeladatok:	MÁK 07/639954/4/2010. sz törzskönyvi nyilvántartás szerint
MÁK-nál nyilvántartott törzsszám:	639954
Típusa:	Napközi Otthonos óvoda
Működési, illetékességi körzet:	A fenntartó által kijelölt körzet
Az intézmény jogállása.	Részben önálló
Fenntartó:	Község Önkormányzata 2065 Mány, Rákóczi u.
Alapítás éve:	1986.02.13.
Alapító okirat száma:	52/1992. ÖH
Kelte:	1992.11.25.
Csoportok száma:	négy

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	3
1. BEVEZETŐ.....	7
1.1. TÁRSADALMI SAJÁTOSságOK.....	7
1.2. GAZDASÁGI SAJÁTOSságOK.....	7
1.3. AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOSságAI.....	7
Személyi feltételek.....	7
2. ÓVODÁNK ARCULATA.....	8
2.1. GYERMEKKÉP.....	8
2.2. ÓVODAKÉP.....	8
2.2.1. Hitvallásunk és elveink.....	8
2.2.2. Célok az óvoda funkciói érdekében.....	9
2.3. SPECIÁLIS NEVELÉSI FORMÁK ÓVODÁNKBAN.....	10
2.3.1. Német nemzetiségi nevelés.....	10
2.3.2. Sajátos nevelési igényű gyermek.....	10
2.3.3. Óvodai integrációs program – IPR.....	10
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	12
3.1. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI.....	12
3.2. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD KIALAKÍTÁSA.....	12
3.2.1. Célja.....	12
3.2.2. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.....	12
3.2.3. A fejlődést elősegítő tényezők.....	12
3.2.4. Várható eredmények óvodáskor végére.....	16
3.3. AZ ÉRZELMI NEVELÉS ÉS SZOCIALIZÁCIÓ BIZTOSÍTÁSA.....	16
3.3.1. Cél.....	16
3.3.2. Feladat.....	16
3.3.3. Várható eredmények óvodáskor végére.....	17
3.4. ANYANYELVI NEVELÉS.....	18
3.4.1. Cél.....	18
3.4.2. Az anyanyelv fejlesztésének területei az óvodai nevelés komplexitásában:.....	18
3.4.3. Várható eredmények az óvodáskor végére.....	19
3.5. ÉRTELMI NEVELÉS.....	19
3.5.1. Cél.....	19
3.5.2. Feladat.....	19
3.5.3. Várható eredmények az óvodáskor végére.....	20
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	21
4.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	21
4.1.1. Óvodapedagógusi modell.....	21
4.1.2. Dajka modell.....	21
4.1.3. Alkalmazotti modell.....	21
4.2. A CSOPORTSZERVEZÉS ELVEI.....	22
4.2.1. Az óvodai nevelés szakaszai.....	22
4.2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	22
4.3.1. Tervező tevékenység.....	23
4.3.2. Időkeretek.....	24
4.3.3. Az óvodai nevelési program dokumentumai.....	25

4.3.4. Személyi anyag.....	26
4.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	26
4.4.1. Szülőkel való kapcsolattartás, együttműködés a családdal	26
4.4.2. Együttműködés más nevelési szinterekkel	27
4.4.3. Kapcsolattartás a Német Kisebbségi Önkormányzattal	28
4.4.4. Kapcsolat a kistérségi intézményekkel	28
4.4.5. Együttműködés a Hársfadombi Általános Iskolával	28
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	29
5.1. JÁTÉK.....	29
5.1.1. Cél	29
5.1.2. Feladataink a feltételrendszer megteremtése	30
Óvodapedagógus játékbeli szerepe	30
5.1.3. Várható eredmény óvodáskor végére.....	32
5.2. VERS, MESE.....	33
5.2.1. Cél	34
5.2.2. Az óvodapedagógus feladatai	34
5.2.3. Várható eredmények óvodáskor végére	35
5.3. ÉNEK-ZENE, ÉNEKES JÁTÉK	35
5.3.1. Cél	35
5.3.2. Az óvodapedagógus feladatai	35
5.3.3. Várható eredmények óvodáskor végére	37
5.4. RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	37
5.4.1. Cél	37
5.4.2. Az óvodapedagógus feladata	38
5.4.3. Várható eredmény óvodáskor végére.....	39
5.5. MOZGÁS.....	39
5.5.1. Cél	39
5.5.2. Az óvodapedagógus feladata	40
5.5.3. A szervezett mozgás megvalósítása	40
5.5.4. Várható eredmények óvodáskor végére	42
5.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	43
5.6.1. Cél	43
5.6.2. Területei.....	44
5.6.3. Az óvodapedagógus feladatai	48
5.6.4. Várható eredmények óvodáskor végére	49
5.7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	50
5.7.1. Cél	50
5.7.2. Az óvodapedagógus feladatai	50
5.7.3. Feltételrendszer	51
5.7.4. A leggyakoribb munkafajták	51
5.7.5. Várható eredmények óvodáskor végére	51
5.8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	52
5.8.1. Cél	52
5.8.2. A tanulás lehetséges formái az óvodában	52
6. INTERVENCIÓ, INTEGRÁCIÓ, INKLUZÍV PEDAGÓGIA.....	53
6.1. A fejlesztés területei	53
7. NYELVI NEVELÉS, NYELVI FEJLESZTÉS A NEMZETISÉGI CSOPORTOKBAN.....	55
7.1 A KÉTNYELVŰ ÓVÓNŐ MAGATARTÁSÁNAK JELLEMZŐI	55
7.2. A KÉTNYELVŰ NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI	56
7.3. A NYELVI FEJLESZTÉS TERVE TANÉVI BONTÁSBAN.....	57
AZ ELSŐ EGYSÉG	57
A MÁSODIK EGYSÉG	58
A HARMADIK EGYSÉG.....	58

7.4. TANULÁSI FORMÁK A NYELVI NEVELÉSBEN	59
A JÁTÉK ÉS TANULÁS KÖZÖS JELLEMZŐI AZ ALÁBBIAK	59
A NYELVI FEJLESZTÉS TANULÁSI FOLYAMATÁT A KÖVETKEZŐK JELLEMZIK	59
7.5. JÁTÉK	59
7.6. ANYANYELVI NEVELÉS – MESE, VERS	60
A meséhez tervezett nyelvi feladatok	61
A mondókával kapcsolatos nyelvi feladatok	61
Az irodalmi műfajok magyar nyelvű előkészítése	61
ZENEI NEVELÉS- ÉNEK- ZENE	61
MOZGÁSFEJLESZTÉS	62
A mindennapos testnevelés	62
VIZUÁLIS NEVELÉS – IRÁNYÍTOTT VIZUÁLIS TEVÉKENYSÉG	63
Nyelvi feladatok barkácsolás közben	63
A KÜLSŐ KÖRNYEZET TEVÉKENY MEGISMÉRÉSE	63
Nyelvi feladatok	64
MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	64
7.7. A NYELVI NEVELÉS SZERVEZETI KERETE	65
NAPIREND, HETI REND	65
7.8. A NYELVELSAJÁTÍTÁSI FOLYAMAT TÁRGYI FELTÉTELEI	66
7.8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	67
Szülői értekezlet	67
Nyílt napokra meghívás	67
Az ünnepek, hagyományok, szokások	67
Rendszeres óvónői tájékoztatás	67
7.9. A NEMZETISÉGI KÖRNYEZETTEL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS	67
7.10. A KÉTNYELVŰ TANULÁSRA, A NYELVTANULÁSRA VALÓ ALKALMASSÁG KRITÉRIUMAI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	67
7.11. AZ ÜNNEPEK, HAGYOMÁNYOK SZEREPE A NYELVI NEVELÉSBEN	68
8. SPRACHERZIEHUNG - FÖRDERUNG DER SPRECHFREUDIGKEIT IN DEN NATIONALITÄTENKINDERGARTEN	69
8.1 ZIELE UND AUFGABEN IN DER ZWEISPRACHIGEN GRUPPE NATIONALITÄTENKINDERGARTENS	69
8.2. TÄTIGKEITSFORMEN IN DER SPRACHERZIEHUNG	70
DIE GESUNDE LEBENSWEISE UND DIE MINDERHEITENSPRACHE	70
Tätigkeiten der Kinder	70
8.3. ENTWICKLUNG DER MOTORISCHEN FÄHIGKEITEN	71
Die Spieltätigkeit	71
Die Hauptformen des gelenkten Spiels sind:	71
8.4. MÄRCHEN, VERSE	72
8.5. SINGEN, MUSIK	72
8.6. BILDNERISCHES GESTALTEN	73
8.6. BEWEGUNG, TURNEN	73
8.7. UMWELTERZIEHUNG	75
8.8. ARBEITSWESEN FÜR KINDERN	75
8.9. LERNEN UND SPRACHBILDUNG	76
8.10. ZUSAMMENARBEIT MIT DER FAMILIE	76
8.11. FESTE FEIERN	77
8.12. ANFORDERUNGEN AM ENDE DES VORSCHULALTERS IN DER ALTERSGEMISCHTEN ZWEISPRACHIGEN GRUPPE	77
8.13. DAS SOZIALVERHALTEN IM KINDERGARTEN	77
8.14. FACHAUSDRÜCKE DER SPORTBESCHÄFTIGUNGEN	82
8.15. VISUELLE ERZIEHUNG	84
8.16. MUSIKERZIEHUNG	85
8.17. DIE FÖRDERUNG DER KOGNITIVEN FÄHIGKEITEN	86
8.18. UMWELTERZIEHUNG	86

<i>FESTE UND FEIERN</i>	91
<i>WORTSCHATZ</i>	93
<i>FELHASZNÁLT IRODALOM – LITERATUR</i>	96
9. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	97
10. A PROGRAM DOKUMENTÁCIÓJA	99
10. GYERMEKVÉDELEM	100
10.1. CSALÁDI ÉLET, CSALÁDI NEVELÉS	100
10.2. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK.....	100
10.3. A GYERMEKVÉDELEM BELSŐ KAPCSOLATAI.....	102
10.4. A GYERMEKVÉDELEM KÜLSŐ KAPCSOLATAI:	102
11. AZ ÓVODAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE	103
11. ÉRVÉNYESSÉG	104
LEGITIMÁCIÓ	105

1.Bevezető

1.1.Társadalmi sajátosságok

Mány község Fejér és Pest megye határán található, Budapesttől 35 km-re. Lakosságának száma közel 2500 fő.

A munkavállalók nagy része bejáró dolgozó, helyi munkalehetőséget a mezőgazdaság és a helyi vállalkozások adnak.

A település lakossága több nemzetiséget foglal magában. A magyar, szlovák, német és cigány őslakosok mellett egyre több család keres Budapestről kitelepülve új otthonát Mányban.

A különböző népcsoportok az idők folyamán elfogadták egymás értékrendjét, kultúráját, egységes közösséget alkotnak.

1.2.Gazdasági sajátosságok

A település infrastrukturális fejlődése igen dinamikus. A víz-, gáz-, telefon-, és internet hálózat bővülése mellett új általános iskola, felújított és kibővített óvoda, új orvosi rendelő és gyógyszertár jellemzi az elmúlt időszak főbb beruházásait.

1.3.Az intézmény sajátosságai

Személyi feltételek

Az óvoda jelenlegi pedagógus állománya megfelelő. A testületet sokéves tapasztalattal rendelkező és fiatal pedagógusok egyaránt jellemzik. Elkötelezettség, hivatásszeretet, innovatív készség, partneri együttműködés mutatkozik mindennapi munkájukban.

A dajka nének szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkeznek, bizonyítva minőségi munkára nem csak a gyakorlatban, hanem az elméletben való törekvésüket is.

A konyhán egy főzőnő és egy kisegítő, valamint a konyhai munkába besegítő ételmezésvezető gondoskodik a gyermekek változatos és egészséges étkeztetéséről.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését megbízási szerződéssel látják el.

2. Óvodánk arculata

2.1. Gyermekkép

Valljuk, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető **individuum és szociális lény** egyszerre.

A gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A gyermeki személyiség kibontakozását az őt körülvevő személyi, tárgyi környezet határozza meg.

Alapvető, hogy gyermekink egészséges életvitele, biztonságos, harmonikus fejlődése biztosított legyen, az **egyéni és eltérő fejlődési ütemük figyelembevételével**, s ennek érdekében a prevenció elsődlegesen érvényesüljön.

A gyermek, mint fejlődő személyiségnek fejlődését meghatározzák a genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei és a spontán, tervszerűen alkalmazott környezeti hatások.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, amit a játék elsődlegességével, az élmények feldolgozásával, támogató környezetben valósítunk meg. Az egyéni és eltérő gyermeki adottságok, a másság figyelembevétele – az integráció megvalósítása - kiemelt szempont a gyermekek nevelésében.

Az óvodáskor szenzitív időszak a különbözőségek elfogadásában, ennek megélése eredményeként a felnövekvő gyermek maga is befogadóvá, elfogadóvá, együttműködővé válik.

Biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést összhangban a multi- és interkulturális nevelés szemléletével. Programunk biztosítja a nemzetiségi csoportokban lévő gyermekek számára az egyenlő hozzáférést a kisebbségi nyelv elsajátításához, a hagyományok és a kultúra megismeréséhez.

Óvodáskor végére tudatosuljon és alapozódjon meg bennük a család, az apa és anya szerepének fontossága, ugyanakkor a neme egyenlő értéke, a család a nemzet megtartó ereje.

2.2. Óvodakép

2.2.1. Hitvallásunk és elveink

Minden gyermeknek joga van arra, hogy egyéniségéhez, optimálisan illeszkedő pedagógiai rendszerben a számára legkevésbé korlátozó és legkevésbé szegregált környezetben nevelkedjen. Ez a gyermek oldaláról szükséglet, a felnőttek oldaláról kötelesség.

Az óvodánk külső és belső környezetével – esztétikumával és gyermekcentrikusságával - biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit a **családi nevelés kiegészítőjeként**, a gyermekek harmadik életévétől az iskolába lépésig 3 – 7 (8) éves korig.

Olyan pedagógiai környezetet biztosítunk, ahol a **befogadó attitűd** természetes az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek közötti

összehangolt munkában, és együttműködésben, és ahol elfogadott a **multikulturális és interkulturális szemléletmód és gyakorlat** egyaránt. Az interkulturális pedagógia „hármasszabálya”:

- tiszteletben tartja a gyermekek **kulturális identitását és az oktató-nevelőmunkában épít rá**
- biztosítja minden tanuló számára a társadalomban való aktív részvételhez szükséges **ismereteket, készségeket, kompetenciákat**
- lehetővé teszi, hogy **valamennyi gyermek megszerezze** azokat az ismereteket, készségeket, kompetenciákat szemléletet, amelyek révén az **egyén tevőlegesen képes hozzájárulni** a különböző beállítottságú egyének, etnikai, társadalmi, vallási és kulturális csoportok **kölcsönös tiszteletéhez, megértéséhez és szolidaritásához**

A sajátos nevelést igénylő gyermek teljes értékű ember, joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben növekedhessen.

A fejlesztés alapja, az egész óvodai életet kitöltő szabad játék, a változatos ingerekből táplálkozó élményvilág, mely lehetőséget ad arra, hogy a játékon, művészeteken, alkotó munkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg a gyermek azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a „még több” megismerésére, a tanulás örömeinek kielégítésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg.

A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszközei a közös tevékenységek, főként a játék és amikrocsoportos tanulás, a közösen elvégzett feladatok. Mindezek megelőzik, egyben fejlesztik a későbbi iskolai együttműködést, erősítik az alkalmazkodóképességet.

Biztosítjuk a nemzetiség nyelvének megismeréséhez szükséges sokszínű tevékenységeket, kiemelten kezeljük a szabad játékban rejlő lehetőségeket.

Feladatunknak tekintjük a német nép kultúrájának megismerését, nyelvének folyamatos fejlesztését. A német kisebbség hagyományörző rendezvényein a gyermekekkel és a szülőkkel közösen veszünk részt.

A kétnyelvű nevelés helyi programjának cél, feladat, és tartalomrendszere az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei (32/1997. XI.5. M K M) rendeletére, valamint a Helyi Nevelési Program alapelveire épül, melyben kiemelten érvényesülnek az Esélyegyenlőségi Törvény rendelkezései.

2.2.2. Célok az óvoda funkciói érdekében

- Az **érzelmi biztonság** érdekében a derűs, szeretetteljes óvodai légkör garantálása, a gyermekek **testi egészségének** erősítése, az **ideális énkép kialakítása**.
- A gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek szabad kibontakoztatása az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével úgy, hogy a **problémamegoldó gondolkodás** és annak fejlesztése kerüljön előtérbe.
- Az **óvó-védő és szociális funkció** betöltése, a szociális magatartás, **társas együttélés szabályainak** követése, a pozitív tulajdonságok értékelése, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- Az egészséges életmódot **megalapozó szokásrendszer** és gondozás megvalósítása, környezettudatos magatartás és fenntarthatóság képességeinek megalapozása.

- Az *egyenlő hozzáférés, esélyegyenlőség* megteremtése, a hátrányok csökkentése, a gyermeki *előítélet-mentesség kialakítása*, a segítségnyújtás megtanulása, a **nevelő-személyiségfejlesztő funkció** érdekében.
- Folyamatra építő szemlélet az életkori sajátosságok és az eltérő *egyéni* fejlődési ütemhez igazított *módszerek* alkalmazásával.
- A gyermekek egymás közötti kapcsolatában a kreativitás, az együttműködés, a kooperatív megoldások megtalálása és a csoportidentitás erősítése.
- A gyermek bízjon meg a felnőttekben, jó kapcsolat alakuljon ki köztük. A pedagógusok és az óvodában dolgozók **példa- és modellértékű társak**. Ők szervezik meg a gyerekek mindennapi életét, ők alakítják a megfelelő viselkedéskultúrát, magatartásformákat, és a megfelelő pozitív mintákat, értékeket ők mutatják meg
- *Nemzethez*, nemzetiséghez tartozó *kötődés* erősítése, az etnikai és migráns kisebbségi *önazonosság megőrzése*, ápolása, erősítése, átörökítése
- A céloknak és feladatoknak megfelelő személyi és tárgyi környezet biztosítása és folyamatos fejlesztése, a pedagógiai tevékenységrendszer szolgálatában.

2.3. Speciális nevelési formák óvodánkban

2.3.1. Német nemzetiségi nevelés

A kétnyelvű nevelés kiemelt területei: a gyermeki személyiség fejlesztése és a nyelvi fejlesztés, amit kiejtéstanulással, a beszédkésztség alapozásával, szókincsbővítéssel, a válaszadó szerepének gyakorlásával és a kisebbségi nyelvhez tartozó kultúra közvetítésével érhetünk el.

2.3.2. Sajátos nevelési igényű gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű embernek tekintjük, jogát tiszteljük, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.

2.3.3. Óvodai integrációs program – IPR

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése az óvodai nevelés területein, valamint együttműködés kialakítása azon szakszolgálatokkal, akik segítik, támogatják a szülőket, illetve szolgáltatásokat biztosítanak a kompenzációs célok érdekében.¹

Mindezek figyelembe vételével, a pedagógia hagyományokra alapozva, és messzemenőig figyelembe véve a környezet igényeit olyan program szerint kívánunk dolgozni, mely átörökíti a nép- és települési hagyományokat, a nemzetiségi értékeket, és a tartalmak átadása során a hangsúly az alapkészségek és kulcskompetenciák fejlesztésére tevődik át.

A gyermekek képességszintjei egyéni, sajátos fejlődési mintázatot mutatnak. Az egyes szintek értelmezése:

I. szint: sajátos nevelési igényű gyerekek

II. szint: standardhoz közelítő képességű gyermekek

III. szint: tehetséges, kreatív gyermekek

Szemléletmódunkat befolyásoló **egyetemes emberi értékek**

¹ 1. számú melléklet

eszmei értékek	erkölcsi- és interperszonális magatartás értékek	kulturális értékek
- humanizmus	- az "én" tisztelete	- a kultúra iránti érzékenység
- demokratizmus	- a másság elfogadása	- a hagyomány tisztelete
	- nyitottság, őszinteség, szeretet	- a természetes környezet védelme
	- az udvariasság	- az ember és környezet harmóniája
	- a család, a haza tisztelete, szeretete	- az "élet" tisztelete
	- felelősség tudat	

Meggyőződésünk, hogy a kisgyermekkorban a **cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelmek gazdag élmények** hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire. Ismeretei bővülésével később érti meg, dolgozza fel, amit kapott, és közben van hova visszakapcsolnia azokat. Erkölcsi, esztétikai értékrendszere kialakul, a szükségletek további cselekvésre készítetik. Felnőtt korában a néphagyomány-ápolás igénye, már, mint magasabb rendű szükséglet jelenik meg.

Hitvallásunk, meggyőződésünk fontos eleme az is, hogy az **“ünnepelni tudás”** képességének alakítását a néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti. A gyermek évről-évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számára az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyermeket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései (ünnepi jelképek) hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyermekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok “mátság”-át, a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az “ünnepelni tudás” képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára, az óvoda megteremtheti a családokkal való együttműködés sajátos formáit.

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítető elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

A **mindennapok** népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a **földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe**

A **jeles napok** közül azok kerülnek a programba, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésben (karácsony, farsang, húsvét, stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.

A **népi kultúra** szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése képez fontos feladatot.

Az átörökítés tartalmait a négy évszak projektjein belül

1. a család
2. az élő és élettelen világ
3. a jeles napok
4. a közösségi nevelés, egyéni bánásmód témakörein keresztül dolgozzuk fel.²

² Tématervjavaslatok – belső módszertani segédanyag

3. Az óvodai nevelés feladatai

3.1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése,
A gyermeki személyiség fejlesztése
Az egészséges életmód alakítása,
Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása,
Anyanyelvi - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.2. Az egészséges életmód kialakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

3.2.1.Célja

A gyermekek olyan szükségleteinek a kielégítése, amelyek elősegítik a növekedésüket, fejlődésüket, testi és lelki egészségük megőrzését, valamint hozzájárul az egészséges életmód kialakításához.

Segítse a gyermekeket alkalmazkodni, alapozza meg a helyes életritmus és szokások kialakítását.

Gondozási feladatok (napirend, heti rend) végzése közben a gyermekek jussanak fontos ismeretekhez (testséma, testápolási eszközök, azok használata)

3.2.2.Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése

Gyermekek gondozása, testi szükségletek, mozgásigény kielégítése

Harmonikus, összerendezett mozgás, testi képességek fejlődésének elősegítése.

Gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, egészségmegőrzése

A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, biztonságos környezet megteremtése, és a tevékenységek megvalósításához a megfelelő időtartam biztosítása

Egészséges életmód, testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, és az egészségmegőrzés szokássá alakítása

Környezet védelméhez, és megóvásához kapcsolódó szokások elsajátítása, az önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése a kortárskapcsolatokban, a környezet alakításában

Az óvodapedagógus és dajka összehangolt munkája, valamint az intervenciók gyakorlata, a családdal illeszkedő segítségnyújtás megvalósítása, megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve - speciális gondozó prevenciók és korrekciók testi, lelki nevelési feladatok ellátása

Modell értékű az óvoda valamennyi dolgozójának mentalitása, kommunikációja, bánásmódja a gyermek fejlesztése érdekében

3.2.3.A fejlődést elősegítő tényezők

A gondozás alapelvei

Az óvodai élet egyik alapvető tevékenysége. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki - nyugodt, kiegyensúlyozott élettempóban, - amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához, és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit. Ezzel a gyermekek testi nevelésén keresztül hat az

egész személyiség alakulására. A gondozás a gyermekek fejlődése során egyre több egészségnevelési feladatot tartalmaz. Segítő együttműködéssel (óvodapedagógus, dajka), elfogadó megértéssel bátorítjuk a gyermekeket az önkiszolgálásban, egyéni fejlődési ütemük figyelembe vételével alakítjuk az egészségügyi szokásokat. (kezdetben velük együtt végezzük a tevékenységeket) a gyermek gondozásának alapja az óvónő és a gyermek közti meghitt, bensőséges, őszinte bizalmon alapuló viszony, emellett fontos a szülővel való kapcsolattartás, segítsék a gyermek érzelmi feloldódását, óvodai beilleszkedését.

Helyes életritmus kialakítása

A rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, biztonságot, kapaszkodót nyújtanak a gyermekek számára, melynek alapja a *rugalmas napirend*.

Ez az egyik alapfeltétele az egészséges testi, lelki, szellemi fejlődésnek.

Az óvoda nyitva tartását a szülői igények figyelembe vételével alakítjuk ki. (SZMSZ, Házirend), a nyitva tartás teljes ideje alatt óvodapedagógus neveli a gyermekeket. Optimális életritmust, rugalmas napirendet alakítunk ki, amely alkalmazkodik a gyermekek életkori sajátosságához és egyéni eltérő fejlődési üteméhez.

A napirendben a gyermeki szabad játék az elsődleges, rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek igényéhez, érdeklődéséhez, és lehetőséget ad a tevékenységi formák, valamint az egyéni és differenciált fejlesztés megvalósítására. Az egészséges életritmus kialakításhoz biztosítjuk a csoportszoba optimális berendezését, melynek elrendezését a gyermeki igények szolgálatába állítjuk. A csoportszoba berendezése, elrendezése igazodik a gyermekek életkorához, a játék tartalmához, és a tevékenységek szervezéséhez.

Tisztálkodás szokásalakítása

A gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat, valamint a tisztaságigényük kialakítását szolgálja. Mosakodás, törölközés, fogápolás, fésülködés, helyes orrfújás - zsebkendőhasználat. Ezekhez biztosítani kell a feltételeket (szappan, törölköző, fogkefe, fogkrém, fésű, papír zsebkendő, stb.). Fontos az eszközök tisztántartása, és a környezet rendben tartása, a technikák elsajátítása a gyermekek számára. Járványok esetén fokozott figyelem: fertőtlenítővel való kézmosás, napközben többszöri kézmosás, törölközők gyakori cseréje. (Példa az óvónő személyes gondozottsága).

Higiéniai szokások alakítása

Az intimitás tiszteletben tartásával az életkornak megfelelően, önállóan történik. A WC papír rendszeres és megfelelő használatára szoktatás, a WC használatának higiéniai szabályainak kialakítása folyamatos feladat az óvodai nevelőmunkában.

Önálló testápolási szokásalakítására neveljük a gyermekeket. Egyes tevékenységek végzése után kiemelt figyelmet fordítunk a tisztálkodás szoktatásának megvalósítására. (festés, mintázás, homokozás, testnevelés, udvari játék stb.) A szokások kialakítása az intimitás tiszteletben tartásával történik, mely a gyermekek egészségének védelmét szolgálja. Minden gyermek saját, jellel ellátott személyes eszközt használ. (törölköző, fogkefe, fogmosó pohár, ivópohár, fésű, ágynemű, hálóruga, tornafelszerelés)

Étkezési szokások alakítása

Az óvodában háromszor étkeznek a gyermekek. Napi rendszerességgel fogyasztunk gyümölcsöt, zöldséget, ennek szokásalakítását a dajka nénik közreműködésével valósítjuk meg.

Esztétikus terítéssel, megfelelő minőségű edényekkel, evőeszközökkel biztosítjuk az étkezési kultúra kialakítását. Az önkiszolgálás gyakorlás útján történik a gyermekek egyéni képességének figyelembe vételével. (egyéni szükségletek kielégítése, étkezés után a környezet rendbe tétele)

A kulturált étkezési szokások kialakításával (csendes viselkedés, halk beszéd) egy időben ösztönözzük a gyermekeket az étel megkóstolására, elfogyasztására. A gyermekek megtanulják az evőeszközök használatát, kialakul a helyes testtartással való ülést evés közben, és a szalvéta használatának igényét rögzítik a gyakorlások során. A szülőket tájékoztatjuk a kiegészítő étrendről, ezzel modellt nyújtunk a családoknak egy korszerűbb, egészségesebb táplálkozási szokás kialakítására.

Napközbeni folyadékszükséglet

Az étkezések során, s a nap bármely szakában biztosítjuk a folyadékbevitel lehetőségét, rendszerét és eszközeit.

Pihenés, alvás szokásainak alakítása

A gyermek alvásszükséglet kielégítésének egy része az óvodára hárul. Ez az egészséges fejlődés fontos eleme, hiszen a gyermek idegrendszere is elfárad, szükséges számára a nyugalom a csend, a testi, lelki megnyugvás.

Az óvónő a csoportszobát fektetés előtt jól szellőztesse ki, és teremtsen meghitt, ideális feltételeket a kellemes pihenésre. A pihenés, alvás alatti nyugalmat tartsa fenn, de ne erőszakolja a mozdulatlanságot, az alvást. A nyugodt pihenés, alvás egyik feltétele a belső és külső ingerek megszüntetése. A gyermekeknek egyenként más az alvásszükséglete. A pihenéshez, alváshoz biztosítsunk megfelelő nagyságú, egyenes fektető ágyat, váltóruhát és tiszta ágyneműt. Folyamatos felkelés lehetőségének biztosításával alkalmazkodunk a gyermekek eltérő fejlődéséhez.

Öltözködés szokásának alakítása

Megismertetjük a gyermekeket a megfelelő öltözködési szokásokkal, ruházatok fajtájának elsajátítására törekszünk. Az öltözködés sorrendiségének tudatosítása, az önállóság, valamint a megfelelő tempó ezen a területen fontos feladat.

A ruházat védi a testet az időjárás változásai ellen, és fejleszti a gyermek ízlését, esztétikai érzékét. Kialakítjuk az évszaknak megfelelő, valamint saját hőérzetünkhöz alkalmazkodó öltözködési szokásokat. (tartalék fehérnemű, nadrág, pulóver, sapka, váltócipő stb.)

Mozgás szokásának alakítása

A gyermeki személyiség fejlesztése testileg, lelkileg, érzelmileg, értelmileg, pszichikailag, megfelelő állóképességgel rendelkezve alkalmassá váljon az iskolai tanulmányok befogadására. A mozgás szokásalakításával az értelmi struktúrák és a szociális képességek is fejlődnek.

A gyermekek természetes mozgáskedvére építünk, a mozgás szeretetére neveljük őket. A természetes nagymozgásokat, valamint a különböző mozgáselemeket a sokféle eszköz segítségével valósítjuk meg.

Minden nap biztosítjuk a szabad levegőn való tartózkodást, mozgást, mely elősegíti az ellenálló képességük fokozását. Szervezett mozgásos tevékenységekkel fejlesztjük a gyermekek mozgáskoordinációját, mozgástapasztalatok sokszínűségével, sok gyakorlással a mozgáskészségük fejlesztését segítjük elő.

Prevenációs korrekciós testi és lelki nevelés (szakember bevonásával)

A mozgás keretében a prevenció érdekében tartásjavítást elősegítő gyakorlatokat építünk be. Ezzel segítjük elő a speciális mozgásfejlesztést. A mozgásos irányított tevékenységet az óvónő együtt végzi a gyermekekkel, mert a szakszerűen bemutatott gyakorlat segíti a megfelelő elsajátítást.

A szabályos mozgásforma végleges elsajátításáig, rögzítéséig alkalmazzuk a hibajavítás módszerét. Lehetőséget biztosítunk a természetes mozgásokra a futásokra, fejlesztve a gyermekek állóképességét.

Óvodánkban szakember bevonásával a szülővel egyetértésben tartásjavító preventív tornát alkalmazunk állapotfelmérés után. Az állapotfelmérést ortopédus végzi. A lelki prevenciót, korrekciót pszichológus segíti szükség esetén.

Egészségmegőrzés, betegségmegelőzés

Minden nap legalább két alkalommal biztosított a szabad levegőn való tartózkodás. Az ismeretszerzéshez kapcsolódó séták, kirándulások is az edzettséget és az egészségmegőrzést segítik elő. Télen hógolyózásra, szánkózásra, míg nyáron a melegben napfürdőzésre, frissítő zuhanyozásra, homokban való sarazásra, mezítlábas játékokra van lehetőség. Megbetegedett gyermeket elkülönítve ápoljuk a szülő megérkezéséig. Az orvos és védőnővel kapcsolatunk napi szintű. Fertőző betegség esetén külön intézkedéseket fogantatunk az ÁNTSZ –el összhangban.

Környezet védelme és megóvása, fenntarthatóság szokásainak alapozása

A gyermekek fejlődéséhez – a helyi adottságok figyelembe vételével – egészséges és biztonságos környezetet biztosítunk. Az óvoda belső és külső környezete esztétikus, balesetvédelmi, egészségügyi és biztonsági előírásoknak megfelelő.

A csoportszobák többféle lehetőséget biztosítanak a közös tevékenységekre, valamint az elkülönülni vágyó gyermekek játékára, biztosítják az egyes játéktartalomhoz kapcsolódó tevékenységekhez szükséges helyet, és változatos eszközöket.

Az óvoda udvara a fejlesztés másik fontos színtere. Az udvar környezeti feltételeinek értékét szépségét növeli a gondozott virágos és zöldes kert.

A gyermekeket a csoportszobában és az udvaron a helyes viselkedési szokásokra neveljük. A kialakított rendnek megfelelően (sorakozás, séta, beszélgetés) használjuk a környezetünk értékeit és megóvjuk azokat. A közös tevékenység (munka) elősegíti az értékek megbecsülésére nevelését.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.

3.2.4. Várható eredmények óvodáskor végére

- Igényévé válik a tisztálkodás szükségessége
- Önállóan tisztálkodik fogat mos, fésülködik, használja a WC-t
- Tisztálkodási eszközök használatában, tisztításában jártas, tudja azok helyét
- Zsebkendőt önállóan használja
- Az asztalt önállóan teríti, esztétikusan helyezi el az edényeket
- Kulturált étkezési szokásokat ismeri, csukott szájjal rág, ügyel az asztal rendjére
- Tisztaságára, csendesen beszélget
- Természetes ülő testtartással tud ülni az asztalnál
- Megfelelően használja az evőeszközöket (kanál, villa, kés)
- Önállóan szed a tálból igénye szerint, folyadékot önállóan önt
- Öltözködésben önálló, képes megválasztani a helyes sorrendet és adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházatot
- Ruházatára vigyáz, tisztán tartja, összehajtva helyére teszi
- Tud cipőt fűzni és kötni, gombolni és hajtogatni (ruházat, takaró, terítő, szalvéta)
- Segít a kisebbeknek, társainak a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben
- Ügyel az őt körülvevő környezet rendjére, óvja, védi a természetet
- Tiszteletben tartja társai szokásait, a különbözőséget elfogadja
- Ismeri az időjárás, öltözködés, a táplálkozás és az egészségvédelem elemi összefüggéseit, a kapcsolódó szavakat, fogalmakat
- Megfelelő teherbírással és állóképességgel rendelkezik

3.3. Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

3.3.1. Cél

Családias, nyugodt, kiegyensúlyozott csoportlétkörben alakítsuk a gyermek érzelmi kötődését, a bizalom kialakulását, társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez a gyermekközpontú befogadó nevelés olyan alaphangulatot eredményez a gyermek számára mely cselekvésre, tevékenységre, játékra, ösztönző. Az óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatot, pozitív attitűd érzelmi töltés jellemezze, ez segíti a gyermek szociális érzékenységének fejlődését. Teremtünk lehetőséget, hogy a gyermek kielégíthesse természetes és társas szükségleteit, nevelje a gyermeket a különbözőségek tiszteletére, elfogadására. Az ilyen gyermeki attitűd kialakításával közvetetten segítjük elő az iskolai beilleszkedést.

3.3.2. Feladat

Az óvodás korban, a magatartás megnyilvánulásaiban, a tevékenységekben meghatározó szerepet töltenek be az érzelmek, biztosítjuk a megfelelő feltételeket ahhoz, hogy a gyermeket már óvodába lépésekor pozitív érzelmi hatások ériék. Az óvoda elfogadtatása, a beszoktatás nagy gondosságot, odafigyelést igényel minden életkorban, mely alapjául szolgál a későbbi együttműködésnek, melyben erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl a szokás és normarendszer megalapozására törekszünk.

Az óvodapedagógus és a nem pedagógusok összehangolt munkája lehetőséget ad a gyermekek ötleteinek, elképzeléseinek, önkifejező, önérvényesítő, törekvéseinek megvalósítására, ezáltal alakul ki a gyermekek belső elégedettsége, fejlődik öntudata, pozitív énképe.

Mozgásukba, tevékenységükbe ne építsünk be korlátokat, tevékenységükben felesleges szabályokat!

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű az óvodánk hagyományaihoz kapcsolódó közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség a figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás és normarendszer megalapozását. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, fejlessze döntési képességét a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában. A nemi identitás formálása mellett a tradicionális nemi szerepek határainak tágítására, a sztereotípiák merevségének oldására nevelünk.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda elősegíti, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó, őt körül vevő, jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt, formáljuk ezzel környezettudatos magatartását.

Az óvodában alkalmazott szokásrendszerek, jelképek, hagyományok erősítik a csoporton belüli érzelmi kötődését, a biztonság érzését, ezáltal megnyitja a gyermek számára a „Világot” megismeri szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja. A multikulturális interkulturális nevelésen alapuló integráció megvalósításával biztosítjuk a migráns gyermekek esélyegyenlőségét.

Mivel a gyermeki magatartás alakulása szempontjából fontos az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak modell értékű kommunikációja, bánásmódja és viselkedése, ezért erre kiemelt figyelmet fordítunk a mindennapokban.

Az óvodai nevelésünkben a gyermekek személyiségéhez igazítjuk a pedagógiai intézkedéseinket, működtetjük az intervenciók gyakorlatot, a családhoz illesztett segítségnyújtást.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.(SNI kiegészítő program)

3.3.3.Várható eredmények óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen, örömmel jönnek óvodába
- önálló a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás területein (kérés, köszönés, köszönetnyilvánítás, válaszadás, megszólítás)
- önállóan nyilvánít véleményt, önállóan dönt választási helyzetekben
- viselkedése tisztelettudó, igazmondásra törekszik, rendelkezik az alapvető erkölcsi tulajdonságokkal
- ismeri és érti az óvodapedagógus metakommunikatív jelzéseit
- képes a belátásra, együttműködik a közös cél érdekében, örül a csoport közös sikereinek
- érdeklődik a társai és a felnőttek iránt
- képes egyéni érdekeit a csoport érdekeinek alárendelni
- legalább egy társas, baráti kapcsolattal rendelkezzen a csoportban

- igyekszik a szituációtól függően elfogadni az alá, fölé és mellérendeltségi helyzeteket, természetes számára a különbözőség jelenléte
- megkezdett munkát befejezi, észreveszi a környezete rendjét megbontó elemeket, korrigálni tudja az ilyen jellegű helyzeteket
- felajánlja segítségét a felnőtteknek, gyermek társainak, ha ennek szükségét látja
- érdeklődővé, nyitottá válik az őt körülvevő világ iránt, melybe be tudja helyezni önmagát
- egészséges én tudattal rendelkezik, melyben jelen van az identitás a hovatartozás (magyarság, lokálpatriotizmus, szülőföld)

3.4. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés szerves részét képezi óvodai nevelőmunkánknak, jelen van az óvodai élet mindennapjaiban, a gyermekek tevékenységein keresztül, valamint a társakkal, óvónőkkel való kapcsolatteremtésben.

3.4.1. Cél

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikációkülönböző formáinak differenciált fejlesztése, a nevelőtevékenység egészében.

A kommunikáció a gyermek környezetével való érintkezésnek, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze, a szocializáció folyamatában. A beszélő környezet megteremtésével, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (nem javítgatással) természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartására ösztönzésére és a gyermeki kérdések támogatására törekszünk. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, fejlesztjük döntési képességét a kortárskapcsolatokban s a környezet alakításában. A megfelelő fejlesztés érdekében modell értékű az óvoda valamennyi dolgozójának együttműködése, kommunikációja, gyermekekkel való bánásmódja.

Működtetjük intervenciós gyakorlatot, a családhoz illesztett segítségnyújtással, szakemberek bevonásával.

3.4.2. Az anyanyelv fejlesztésének területei az óvodai nevelés komplexitásában:

Beszédészlelés, beszédértés szóbeli emlékezet fejlesztése

Szókincsbővítés szófaji gazdagság megalapozása

Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása

Nyelvi készség fejlesztése, verbális, nem verbális jelzések felismerésének, használatának gyakorlása,

Anyanyelvi játékok

Az óvodai tevékenységek közötti komplexitás, a közös élmények valamint a folyamatos napirend lehetővé teszi, hogy a gyermekek a nap folyamán bármikor bátran, szívesen kezdeményezzenek beszélgetést, spontán élményekről, vagy egy adott témáról. Ebből következik, hogy az anyanyelvi kommunikációs nevelés elengedhetetlen feltétele a kiegyensúlyozott, szeretetteljes, szóbeli közlést kiváltó légkör, amelyben a beszéd és a gondolkodás egymást szorosan átölelve mindig jelen van. A gyermeket körülvevő környezetben az óvodapedagógus valamint a dajka mintaadása, összehangolt munkája elengedhetetlen a megfelelő fejlődéshez.

Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak teret az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez, pl.: hangutánzó, szinonimakereső, légzéstechnikát segítő, fonémahallás-fejlesztő játékok.

A gyermekek beszédfejlesztését a logopédus tevékenysége segíti elő együttműködve a családdal, a szociokulturális háttért figyelembe véve differenciált készség és képességfejlesztést valósítunk meg.

Az eredményes megvalósítás hozzájárul a gyermekek iskolai képességeinek megalapozásához, elősegíti a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózásának lehetőségét.

Nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó, valamint a migráns gyermekek esetében differenciált bánásmóddal segítjük a magyar nyelv elsajátítását.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.(SNI kiegészítő program)

3.4.3. Várható eredmények az óvodáskor végére

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
Minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot
Tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek)

Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét

3.5. Értelmi nevelés

3.5.1. Cél

Olyan változatos tevékenységeket, élethelyzeteket biztosítani a gyermekek számára, melyek a már meglévő élményeire, ismereteire épülnek, valamint biztosítja a gyermek által kezdeményezett témák megvalósíthatóságát, ezeken keresztül újabb tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A gyermeki kíváncsiság, tapasztalás és spontaneitás mellett a korszerű pedagógiai módszerek tudatos alkalmazása, melyben meghatározó a gyermeki tapasztalatszerzésen alapuló módszerek előtérbe helyezése. A gyermek jusson el a szemléletes cselekvő szintről a logikus gondolkodás szintjéig, alakuljon fogalmi gondolkodása, és képessé váljon az ismeretek gyakorlatban történő alkalmazására

3.5.2. Feladat

A nevelésben a gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre alapozás, a sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztalatszerzés, a kognitív képességek: a figyelem, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás, érzékelés, észlelés, kreativitás fejlesztése.

A kooperatív technikák gyakori alkalmazása, a differenciálás, valamint a gyermeki önkifejezést elősegítő mozgás, zene felhasználása napi rendszerességgel jelen van a fejlesztésben.

Az értelmi képességek fejlesztése érdekében biztosítjuk a megfelelő feltételeket, (hely, idő, eszköz, élmény, légkör) melyben az óvónő és a gyermek közös, alkotó együttműködése eredményezi a gondolkodása fejlődését.

Fontos szempont a szülőkkel való partneri együttműködés, a folyamatos jelzés az értelmi nevelés folyamatában, (intervenciós gyakorlat, a családhoz illesztett segítségnyújtás) az esetleges lemaradások kiküszöbölésére a hátrányok enyhítésére, kompenzálására. (szakember bevonása)

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.(SNI kiegészítő program)

3.5.3. Várható eredmények az óvodáskor végére

- A gyermekek érdeklődőek, nyitottak minden új iránt
- Törekszik a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére
- Rendelkezik problémamegoldó, problémafelismerő képességgel
- Aktívan részt vesz a különböző tevékenységekben, kifejezi magát szóban és rajzban egyaránt
- A cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

4.1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, közvetlen segítőtje a dajka néni és közvetve az óvoda más alkalmazottai. Az óvodapedagógus a nevelés középpontjában áll, **személye a nevelés egész időtartamában jelen van**. Elfogadó, befogadó, támogató, segítő attitűdje modellt jelent a gyermekek számára.

4.1.1. Óvodapedagógusi modell

Kiegyensúlyozott légkört teremt maga körül, szeretettel fordul a különböző szociokultúrából érkező gyermekek felé, tiszteletben tartja, toleranciával fogadja a gyermekek adottságából eredő különbözőséget. Különös odafigyeléssel kezeli az átlagostól eltérő személyiségű gyermekekkel való foglalkozást, fejlesztést, tehetséggondozást.

Egyéni, differenciált fejlesztéssel gondoskodik a meglévő képességek, a sajátos nevelési igényű, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek speciális személyiségfejlődéséről.

Gyermekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri környezeti feltételekkel, tapasztalatszerzési lehetőségekkel elébe megy, így gazdagítja ismereteit.

Saját felekezeti és világnézeti kultúráját nem vetíti ki a gyermek és felnőtt közösségre.

Tiszteletben tartja a gyermeki jogokat. A vele kapcsolatba kerülő személyekkel tisztelettudó, probléma és feladat érzékeny, titoktartó. Önmaga továbbfejlesztésének igénye minden területen megnyilvánul.

A nevelőmunka hatékonyságát meghatározza, hogy a pedagógusok közül többen speciális képzettséggel rendelkeznek a helyi program koncepcionális hangsúlyait tekintve (prevenciós testnevelés, gyermekvédelem, nemzetiségi nevelés).

Feladatunk, hogy megvalósítsuk a német nemzetiségi nevelés célkitűzéseit, valamint lehetőséget teremtsünk arra, hogy a migráns gyermekek is megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

4.1.2. Dajka modell

Szeretettel fordul a különböző szociokultúrából érkező gyermekek felé, tiszteletben tartja, toleranciával fogadja a gyermekek adottságából eredő különbözőséget. Gyermekekkel való kapcsolatát az egész nevelés folyamatában pozitív attitűd jellemezi. Közös partneri együttműködést valósít meg az óvodapedagógusokkal és a közvetlen dajkakollégáival. Megjelenésében, hanghordozásában, alkalmazkodik az óvoda értékrendjéhez, az óvodapedagógus mintaadását magára nézve kötelezőként fogadja el. Saját feladataiban precíz munkavégzésével elősegíti a gyermekek megfelelő fejlődését.

4.1.3. Alkalmazotti modell

Az óvodánkban minden alkalmazottja összehangolt munkát folytat, modell értékű gyermeki bánásmóddal és kommunikációval hozzájárul a befogadó szellemiségű óvodában folyó inkluzív nevelés eredményességéhez. Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátására együttműködünk a megfelelő szakemberekkel.

4.2. A csoportszervezés elvei

A csoportok szervezésénél figyelembe vesszük a szülői igényeket, és az óvodában maradó gyermeke létszámát. A csoportalakítást homogén és közeli életkorral, a potenciális beiskolázási életkor-intervallumhoz igazodva, a fejlettség ütemének megfelelően vegyes szerkezetben valósítjuk meg. Törekszünk a pedagógusok állandóságára.

4.2.1. Az óvodai nevelés szakaszai

Befogadó szakasz (1. tanév)

Fejlesztő szakasz (2. vagy, ha szükséges 3. tanév)

Iskola előtti fejlesztő szakasz (3. vagy 4. tanév)

4.2. Tárgyi feltételek

Megfelelő tárgyi feltételekkel rendelkezünk a helyi nevelési program megvalósításához.³

A gyermekek kényelmét biztonságosan kialakított tágas termek, kényelmes kiszolgáló helyiségek - külön kialakított öltözők, mosdók biztosítják. Az óvoda épületében és udvarán a gyermekek a biztonsági előírásoknak megfelelő eszközöket használnak, változatos mozgásfejlesztő játékeszközökkel, homokozóval rendelkezik az udvaron. A növényvilág megfelelő, fák, bokrok biztosítják a tiszta levegőt.

Jól felszerelt tornaszoba segíti az eredményes mozgásfejlesztést.

Dolgozóink számára szakmai könyvtárat alakítottunk ki, mely nevelői szobaként funkcionál, itt biztosított a hely a szülők egyéni fogadására.

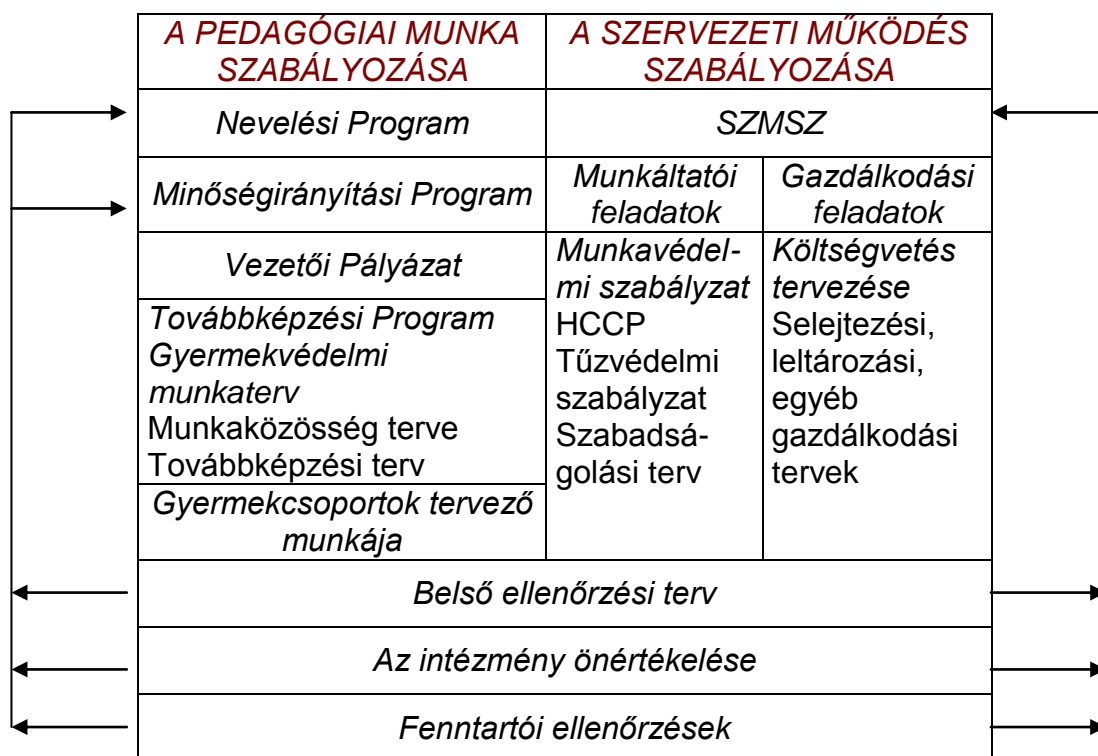
Rendelkezünk logopédiai szobával, szertárral.

A dolgozók számára öltözők, mellékhelyiségek és zuhanyzó áll rendelkezésre. A főzőkonyha megfelel a HACCP követelményeinek. A mosókonyhát jól felszerelték.

---

³ 2. számú melléklet

AZ INTÉZMÉNY MŰKÖDÉSÉNEK TERVEZÉSI RENDSZERE

4.3.1. Tervező tevékenység

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

A gyermekek életét, tevékenységeit céltudatosan kell alakítani, szervezni a nap folyamán.

A folyamatosság, a ciklikusság, a megfelelő időkeretek, megfelelő tartalmak biztosítása fontos a tevékenységekhez. A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend, a heti rend megteremti a lehetőségeket, a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A jó napirendet a folyamatosság, és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a szabad játék kitüntetett szerepét.

A csoport napirendjét és heti rendjét az óvodapedagógus alakítja ki úgy, hogy a gyermek fejlettségi szintjének megismerése után a fokozatosság és tervszerűség elveit tartja szem előtt.

A tervezést a szervezőmunka követi, mely mindig az adott tervidőszakhoz kötődik feladat és felelős megjelöléssel. A tevékenység tervezésénél fontos szempont hogy a pedagógiai tudatosság, pedagógiai alapelvekre épüljön, és figyelembe kell venni a gyermekek egyéni fejlődési ütemét.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a

gyermekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a dajkákkal, egyéb munkatársakkal. A kapcsolatépítés lehetőségének kiemelt feladata óvodánkban.

Összehangolt sürgetésmentes munka

Kommunikáció

Érzelemnyilvánítás

4.3.2. Időkeretek

A tervezésben, két szervezeti időkeretre oszlik a nevelési év

Heti rend

Szeptember 1-től, május 31-ig.

Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése és szervezése	Szervezett tevékenység	Tevékenységek formái
<ul style="list-style-type: none"> Szabad játék Vers, mese Ének, zene, énekes játék Rajzolás, mintázás, kézimunka Mozgás A külső világ tevékeny megismerése <ul style="list-style-type: none"> Matematikai tartalmú tapasztalatok Munka jellegű tevékenységek 	<ul style="list-style-type: none"> Mozgás Mozgásos játék (mindennapos mozgás) 	<p><i>egyéni, mikro csoportos, frontális a projektnek, a témakörnek és a gyermekek fejlesztésének megfelelően az óvodapedagógus megítélése alapján más tevékenység is</i></p>

Június 1-től augusztus 31-ig

Kötött tevékenység		Szabadon választható tevékenység	
Tevékenység megnevezése	Tevékenység ideje	Tevékenység megnevezése	Tevékenység ideje
Mozgás	a hét minden napján	Játék Mese-vers Ének-zene, énekes játék Rajzolás mintázás kézimunka Külső világ tevékeny megismerése Munka jellegű tevékenységek	Spontán érdeklődés alapján gyermek vagy óvodapedagógus által tervezett tevékenységi formák a nap folyamán

Napirend

A napirendünk három fő részből áll (differenciált, csoportonként)	
6.30 - 11.45.	Játék , egyéni fejlesztés Mozgás (mindennapos) Reggeli (8.30 – 9.00) Kezdeményezett tevékenységi formák, egyéni fejlesztés, mozgás Prevenációs, korrekciós torna (heti egy alkalommal) Logopédia, fejlesztő foglalkozás Levegőzés az udvaron Udvari játék, kerti munkák Séták, kirándulások
11.15. – 13.00.	Készülődés az ebédhez Játékos naposság, önkiszolgálás Ebéd Készülődés a pihenéshez, tisztálkodás, fogápolás
12.30.-14.45.	Pihenés
14.30.- 17.00.	Folyamatos ébredés, folyamatos tisztálkodás Uzsonna (15.15-ig) Játék , egyéni fejlesztés Levegőzés

Nyári élet

A nyári élet tervezésénél figyelembe vesszük a csoportok összetételét, meghatározzuk a tevékenység tartalmakat, figyelembe vesszük a csoportszokásokat és a gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítését.

Ennek érdekében folyamatos, rugalmas napirendet biztosítunk, melyben a szabad játék elsődlegességét tartjuk szem előtt.

Ehhez alakítjuk ki a megfelelő feltételrendszert melyben biztosítjuk az egyenlő hozzáférést a gyermekek számára.

4.3.3. Az óvodai nevelési program dokumentumai

Éves nevelési és gondozási terv, mely kiegészül a német nemzetiségi nevelés tervezésével német nyelven.

Tartalma

Óvodai nevelés feladatai
egészséges életmód
érzelmi nevelés szocializáció
anyanyelvi nevelés értelmi fejlesztés
Az óvodai élet tevékenységformái
játék
külső világ tevékeny megismerése
munka
tevékenységekben megvalósuló tanulás
Határidő: szeptember 15.

Az éves nevelési, gondozási terv tervezésének fázisai

Beszoktatási terv (csak kiscsoportos gyermekekre tervezve) szeptember 1.

Éves nevelési terv: október 15.

Értékelés - Január 31. félévi

Június 15. év végi

Tevékenységi tartalmak tervezése az ajánlott szakirodalmak alapján (éves terv)

Határidő. Szeptember 15. (Projekt terv összeállítása)

Kirándulási éves terv / Határidő: szeptember 30.

Nyári óvodai élet szokás-szabályrendje

4.3.4. Személyi anyag

A gyermekek egyéni fejlődését az óvodába kerüléstől folyamatos figyelemmel kísérjük.

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést végzünk, mely alapjául szolgál a fejlesztésnek.

Anamnézis lap (szülővel megbeszélve)

Egyéni személyiségfejlődési napló (egyéni fejlődési lap)

Fogadó óra tapasztalatairól készült feljegyzés (szülővel hitelesítve)

Az **egyéni fejlődési lap**⁴⁴ a gyermek fejlettségi összetevőit, szocializációját, mentális és emocionális érését, valamint a fejlesztési tapasztalatokat tartalmazza.

A szülő részére az óvodapedagógus tájékoztatást készít a gyermek fejlődéséről, javaslatot tesz a további fejlődéshez szükséges fejlesztés feladatairól. Szükség esetén, a pedagógusi tapasztalatok erősítésére, a vélemény kialakításának segítésére DIFER vizsgálat.

4.4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

Az óvoda alapelve a gyermekközpontú, befogadó nevelés, a személyes kapcsolat alakítása minden szülővel, melyben a kölcsönös tisztelet, elfogadás dominál a gyermekek jobb megismerése, fejlesztése érdekében. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A komplex intervenciós gyakorlat eredményes megvalósítása közvetetten elősegíti a gyermek iskolai beilleszkedését. Az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl hangsúlyt helyezünk a szokás és normarendszer alakítására.

4.4.1. Szülőkel való kapcsolattartás, együttműködés a családdal

A *családi nevelés folytatásának tekintjük* az óvodai nevelést, amelyben az általános emberi értékek erősítése, kiegészítése a gyermekeken keresztül történik.

A *család* mással nem pótolható, elsődleges *szocializációs szerepét* a legtöbb esetben igyekszik betölteni. Az óvoda elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozik. Ha a társadalmi folyamatok hatására és egyéb okok miatt a család

---

⁴⁴ Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában

funkciói sérülnek, *előfordul, hogy az óvodának át kell vállalnia* a család által meg nem oldott feladatokat is, a gyermekek érdekében. Ilyen esetben az óvoda jelenti a gyermek számára a biztonságot, a családi fészek melegét. Nevelési programunk támogatja a nehéz helyzetű családokat, gyermekeiket *empátiával segítjük a szociális segélyezésben*, életkörülményeik javításában. Az óvónőket a pedagógiai optimizmus, megértő, elfogadó, segítőkész gyermekszerepet, *együttműködés, egymás tisztelete, megbecsülése* jellemzi. A különbözőségek elfogadása, tiszteletére nevelés, tiszteletben tartva az egyéni értékeket. A jól működő családok szokásainak, értékrendjének megismerése ugyanolyan fontos, mint a krízishelyzetben lévők. Az óvodában a *sajátos nevelési igényű* gyermekek *beszoktatását kizárólag a szülővel*, közösen és fokozatosan megvalósíthatónak tartjuk. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél fontos a *mindennapi* – a gyermeket érintő eredményekről, problémákról való – *tájékoztatás*, mind a szülők, mind a pedagógusok részéről. Fontos a szükségletekkel kapcsolatos információ, az esetleges *gyógyszerhatás* várható következményének jelzése, amely a gyermek viselkedését, figyelmét befolyásolhatja.

Alapelveink a kapcsolattartásban

- A szülőknek *jogaik* vannak, s azokat a gyermekek érdekében érvényesíthetik.
- A szülővel szemben *nincsenek előítéletek*, feltételezzük, hogy minden család közvetít értékeket valamilyen mértékben.
- *A szülő partner* a nevelésben, akinek igényei és szükségletei vannak.
- *A gyermekek fejlődéséről* az óvoda rendszeres *információkat ad* a személyes beszélgetésekben.
- Az óvodapedagógus erősíti a szülő kötelességérzetét azzal, hogy hangsúlyozza a *család pótolhatatlanságát*.
- *A családmódel* szerepének tisztelete, erősítése
- Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait az együttműködés során érvényesítjük az *intervenciós gyakorlatot*, azaz a segítségnyújtás a családokhoz illesztett megoldását

Szülői közösségek alakítása, rendezvények, családi programok szervezése.
SZMK működése saját munkaterv alapján

4.4.2. Együttműködés más nevelési színterekkel

- Magyar Államkincstár Fejér Megyei Területi Igazgatósága
- Gyermekejóléti Szolgálat
- Polgármesteri Hivatal gyámügyi előadója
- Egészségügyi szervekkel:
  - védőnő
  - gyermekorvos
  - ÁNTSZ
- A református és katolikus egyházzal, a szülői igények megvalósítása érdekében⁵

---

⁵ 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 4. § (1) és (4)

4.4.3. Kapcsolattartás a Német Kisebbségi Önkormányzattal

A nemet nemzetiségi nevelés megvalósítása érdekében élő kapcsolatot tartunk fenn a kisebbségi Önkormányzattal.

4.4.4. Kapcsolat a kistérségi intézményekkel

- óvodavezetői munkaközösség
- Családsegítő Szolgálat
- Nevelési Tanácsadó

4.4.5. Együttműködés a Hársfadombi Általános Iskolával

Évenkénti **közös mukaterv** készítése a tanévi közös rendezvények és **együttműködési feladatok** rögzítésére.

- tanítói hospitálások az óvodában;
- óvónők látogatása az iskolában;
- bemutatkozás az óvodai szülői értekezleteken;
- májusi szülői értekezletek megtartása a leendő elsősök szüleinek;
- októberben az átvezető időszak tapasztalatainak megbeszélése (az óvónők és a tanítók körében);
- olyamatos szakmai kapcsolattartás az óvodával;
- az iskola életének, épületének, az ott dolgozó felnőttek munkájának megismertetése az iskolába kerülő gyerekekkel;
- az iskola magatartási szabályrendszerének megismertetése és gyakoroltatása,
- az osztály szokásrendszerének kialakítása, a szabályok megtartásának folyamatos ellenőrzése, fejlesztő értékelése.

Az óvodapedagógusok és a tanítók így **megismerhetik** egymás dokumentumait, intézményeink főbb céljait, feladatait, kölcsönösen sor kerül foglalkozások látogatására, szakmai kérdések megbeszélésére. Ennek eredményeképpen kialakul egy **tartalmas, jó szakmai kapcsolat** az óvoda és az iskola között, az óvónők és a tanítók jobban megismerik és megbecsülik egymás munkáját, s el tudjuk különíteni a kudarcok okozói között a különféle tényezőket. **Közösen keressük a megoldás lehetőségeit, ami rendkívül fontos stratégiai váltás, a zökkenőmentes óvoda-iskola átmenet elősegítése érdekében.**

5. Az óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus feladatai

5.1. Játék

5.1.1. Cél

A 3-6-7 (8) éves gyermek számára a játék elsődleges, alapvető létforma, a legfőbb élményforrás, személyiségfejlesztés színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb eszköze. A játék a gyermek elsődleges, meghatározó tevékenysége, amely a lehető legnagyobb mértékben hat szinte valamennyi pszichés, motoros, szociális, személyiség komponensre. A gyermek felfedező hajloma, kíváncsisága, tevékenységi vágya a felnőtthöz való hasonlítás igénye szocializáció indítékai a pszichikus szükségletre emeli a játékot.

A játék - szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási műveleteinek első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzélemlésvilága, erősödik akarata, önkifejező, önértékelítő törekvései, kitartása, alakul szabálytudata. Önálló véleményalkotásra, döntési képességre tesz szert, mely elősegíti kortárskapcsolatainak és környezetének alakítását. Az erkölcsi tulajdonságainak fejlesztésén túl a szokás és normarendszere is megalapozódik.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. Fejlesztőhatással van a játék a nagy és finommozgásokra, a figyelemre, a megfigyelőkészségre is.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt-a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad a felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékre. A tudatos jelenlét az indirekt játékírányítás a játékfeltételek megteremtésének korszerű értelmezését adja.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség.

Az óvodapedagógus feladata, hogy kiegyensúlyozott csoportlétkört, helyet, időt, eszközt és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz a szabályjátékokhoz. Szükség van a gyermeki játékot kísérő párbeszéd támogatására verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok különböző igekötők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd szóbeli kapcsolattartás segítése.

A játék folyamatában az óvodapedagógus a kulcsszereplő, tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodánkban fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Ebből adódóan célunk a szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatás indirekt módszerekkel a 3-

7 (8) éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.

5.1.2. Feladataink a feltételrendszer megteremtése

Óvodapedagógus játékbeli szerepe

Tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét – pedagógiai optimizmus

Potenciális partner, akit érdekel, hogy a gyermek mit játszik, csak szükséges esetben avatkozik be

A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, a kreativitás ösztönzése, támogatása

A játékelképzelések megbeszélésének inspirálása, majd a játékkal kapcsolatos döntések előkészítése

Nyíltan megfogalmazott gyermeki kérdések, játékelképzelések kibontakoztatása

A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása, indirekt módszerekkel. (pl. társas kapcsolatok fejlesztése, a kezdeményező készséggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok)

Szabad játék elsődlegességének biztosítása

Minta értékű kommunikáció az éppen aktuális csoportra és egyénre szabottan formálendő szokások, normák hangsúlyozása

Pozitív visszajelzések- metakommunikatív eszközök (látom, értem, fontos nekem, örülök, hogy jól érzitek magatokat, ötletek befogadása, szóbeli értékelés)

Kiegyensúlyozott csoportlétkör biztosítása, befogadó, elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális és interkulturális szemlélettel

Intervenciós gyakorlat megvalósítása, a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldása, szoros együttműködés a dajkával, mint nevelést segítő partnerrel, valamint a szülővel

A közösségi élet a játék szabályainak, normáinak gyermekkel, szülővel közös formálása, gyermeki véleménynyilvánítás, és döntésképeség erősítése, különös tekintettel a konfliktushelyzetek megoldási lehetőségére.

Megfelelő játszóhelyek biztosítása

A belső terek tagolása a különböző jellegű játékok kibontakoztatása érdekében a csoportszoba és az egyéb adottságok figyelembe vételével (nagyobb és intimebb terek, közös, és egyéni játékokra alkalmas terek,

Terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítása (eszköz és normák)

Lehetőség szerint a mozgásos játék tere is legyen a csoportszoba

Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás, helybiztosítás

Családi játékok tere (konyhai, szobai kellékekkel, imitációs lehetőségekkel)

Mese sarok (nyugalmatlan hely, könyvekkel, bábokkal, dramatizáló eszközökkel, jelmezekkel, párnákkal, szőnyegekkel)

Építő, közlekedő játékok tere (különböző kockákkal, kirakó és összerakó játékkal, közlekedési eszközökkel, terepasztalokkal, áltokkal, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközökkel)

Rajzolás, festés, gyurmázás, kézimunka, barkácsolás helye, megfelelő eszközökkel, szerszámokkal, változatos anyagokkal

Kísérletező hely (természetes anyagokkal, felszerelésekkel, gyermekenciklopédiákkal, földgömbbel, nagyítóval, mágnessel)
Énekes játékok tere (ritmushangszerek, a népi játékok kellékei)
Kincses láda (különböző érdekes tárgyak az éppen aktuális játékhoz tartozó szép anyagok, eszközök gyűjtő helye)
Különböző egyéb foglalkozások eljátszásához szükséges eszközök (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, építőmunkás, számítógépes, stb.)

Játékeszközök

Megfelelő készen vett játékeszközök

Közösen készített eszközök

Sokféleképpen felhasználható anyagok, eszközök

Családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak

Megismert egyéni élményhez kapcsolódó eszközök

A mai játékeszközöket harmonikusan egészítik ki az ősi-népi játékeszközök, rongybabák, falovacskák, stb. Értékük az alábbiakban rejlik:

- természetes anyagból készültek,
- kapcsolódnak a természeti környezethez,
- hordozói egy sajátos izlésvilágnak, izlésformáló hatásúak,
- fellelhetőek a felnőttek munkaeszközeinek, használati tárgyainak kicsinyített másai, az eszközökben megjelenik az egyszerű ember találékonysága, furfangossága (pl.: ördöglakat, bűgőcsiga diópergettyű, stb.)
- A játékeszközök lehetnek még, a környezetben fellelhető dolgok is: kavics, falevél, bot, ágdarab.

Udvari játéktevékenységek szervezése

Évszak által nyújtott udvari lehetőségek biztosítása

Kapjon szerepet a benti játék kinti folytatása

Óvodapedagógus további feltételteremtő, játéktámogató feladatai

- Megfelelő játékidő biztosítása
- Közös élmény és tapasztalatszerzés biztosítása
- Együttműködés és közös játék
- Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad.
- A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok is.

A kompetencia alapú nevelésben a szabadjáték szerepe

- A kompetencia alapú óvodai programcsomag használata az óvodapedagógusok számára lehetőséget ad a játékban is
- az óvoda-iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a szabadjáték, az érzelem és az erkölcs új tartalmú megközelítésére;
- az iskolára való felkészítés, az iskolaérettség újraértelmezésére a gyermeki játékon keresztül az óvoda óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő funkciójának értelmezése a játékszituációkban,
- új tartalommal való megtöltése a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységeknél;

- a céltudatosabb, tervezettebb, hatékonyabb játék feltételének biztosítása elengedhetetlen;
- a saját kompetens személyiséggé válási folyamatának a megsegítéséhez a szabadjátékban (ismeret, tudás, képesség attitűd);
- az óvodapedagógusoknak olyan tudástartalmak elsajátítására ad lehetősége, amelyek elméleti megalapozottságot adnak a program szellemiségének megéléséhez,
- olyan beállítódás generálására, amely befogadóvá teszi a leendő óvodapedagógusokat az új, innovatív pedagógiai jelenségek iránt;
- olyan beállítódás generálására, amely a fejlesztés szükségessége iránti igényét ébren tartja a gyakorló és a leendő óvodapedagógusokban olyan beállítódás generálására, amely a prevenció hatékonyságát hirdeti a korrekcióval szemben a szabadjátékban is

Szülői szemléletformálás, és gyermeki nyomon követés feladatai

A beilleszkedési időszakban a legkedvezőbb a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdése, hiszen a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvodai nevelésünk.

Abból, tényből, hogy óvodás korban a játék a személyiségfejlesztés leghatékonyabb eszköze következik, hogy a gyermeki fejlődést is célszerű egy jól felépített a játékban való megfigyelés elsődlegességét arányaiban is kifejező szempontrendszer alapján értékelni.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el. (SNI kiegészítő program)

5.1.3. Várható eredmény óvodáskor végére

- Szükségletének és életkorának megfelelő játékot választ
- Bekapcsolódik közös játékokba
- Kezdeményezően, önállóan nyilvánul meg
- Pozitív érzelmeket közvetít társai iránt
- Aktívan részt vesz az ügyességi játékokban
- Képes a játékszabályok megtanulására
- Követi és betartja a megismert szabályokat
- Elviseli a veszített helyzetet
- Az adott tevékenységhez anyagot, eszközt helyesen választ
- Egyszerű modelleket, maketteket hoz létre
- Képes saját élményeinek eljátszására
- Kedvelt meséket eszközök használatával, önállóan báboz, dramatizál
- Elfogadja társai ötleteit, javaslatait
- Képes megosztani szerepeken, vállalja az alá, fölérendeltségi viszonyt, a negatív szerepeket is elvállalja

- A csoport által kialakított társas viselkedési szabályokhoz alkalmazkodik, betartja azokat
- Megismer alapvető motívumokat, ami a magyar népi jellegeket tükrözi

5.2. Vers, mese

Az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésének egyaránt fontos eszközei, többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. Ezek ritmusukkal a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet a népi dajkai hagyományok gazdag tárháza jó alapot és sok alkalmat biztosítanak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl segíti a szokás és normarendszer megalapozását. A mese képi és konkrét formában tájékoztatja a gyermekeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatairól, a lehetséges megfelelő viselkedésformákról. A mese életkorilag megfelel a gyermek szemléletmódjának, világvképének

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átélkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal, és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. a gyermekeket a versek ritmusa, zeneisége ragadja meg, majd később a vers hangulati színezete is hatást gyakorol rájuk.

Az önkifejezés egyik módja saját vers és mesealkotás, melyet mozgással vagy ábrázolással kombinálva az önkifejezés egyik módja.

A magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok, klasszikus és kortárs irodalmi művek gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre, melyeknek erkölcsi tartalmuk van, belső élményeket közvetítenek. Más kultúrából érkező gyermek esetén a multikulturális és interkulturális nevelés elvei előtérbe helyeződnek az eredményesség érdekében, ismerkedünk más népi kultúra irodalmával.

A csodák világa közel áll a gyermek felfogásmódjához, óvodáskor végére tudatosul benne, hogy ez nem valóság.

A tevékenységformákban az anyanyelv gazdagságának ismertetése a beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók) valósul meg.

A néphagyomány ápoló nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészetten túl klasszikusaink, mai magyar költőink, gyermekek számára írt **versei, elbeszélései** is helyet kapnak az irodalmi anyagban. Főleg a gyermekek számára kedvelt ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket

tartalmazó, és humoros verseik felhasználása ajánlott. *Fontos* az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

5.2.1. Cél

A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerekkel:

Mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással

Ismert mese befejezése

Mozgásos átváltozás, utánzás

Felnőtt által megkezdett mese befejezése

Mese kiegészítés, átalakítás, fantázia játékok

Gyermekek meséje egy-egy ismert mesehősről

Mese szerkesztése megadott címről

Ismert mese feldolgozása kérdések alapján

Képolvasás, közös, vagy egyéni beszélgetés

Mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével

A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása, fejlődésének elősegítése, az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.

Mesebefejezés rajzzal

Tematikus ábrázolás ismert meséről

Saját mesekönyv, meseillusztráció készítése kedvenc meséhez

5.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

Az óvodapedagógusnak számtalan lehetősége adódik arra, hogy a gyermekekkel mesét mondjanak, képeskönyvet nézegessenek, verseljenek.

A mese-vers tartalmát tekintve szorosan kapcsolódjon a környezet jelenségeihez, a természethez, és a társadalomhoz. Mindennap eseményei átfogják azokat a helyi körülményeket, amelyek tükrözik a népi hagyományokat és a hétköznapiakat ünnepvé varázsolják, hagyománnyá, szokássá alakítják.

Az óvodapedagógus a mese, vers kezdeményezett tevékenységi formát kapcsolja változatos eszközökkel (*bábfigurákkal*) és egyéb sokszínű kellékekkel, játéksituációkba ágyazva a gyermekek szükségleteinek kielégítése és fejlesztése érdekében. Eljuttassák a hallottakat, megszemélyesítik, a mese szereplőit mely eredményeként fejlődik a gyermekek kreatív gondolkodására, önkifejező, önmegvalósítási törekvése, erősödik önbizalma.

A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.(SNI kiegészítő program)

5.2.3. Várható eredmények óvodáskor végére

- Szívesen mondjon spontán mondókát, verset, mesét, hozzájuk tartozó játékok szövegeit, és ismerje mozgásait
- Tudjon kiegészíteni szóban ismert meserészletet, jegyezze meg a mese legfontosabb elemeit (szereplők, események) legyen képes a halottak képi megjelenítésére
- Tudjon könyvben, kép alapján tájékozódni, óvja a könyvet
- Vegyen részt dramatikus és mim etikus játékokban, közös műsorkészítésben
- Kapcsoljon ismert irodalmi szöveget adott irodalmi alkalomhoz
- Szívesen, örömmel hallgasson mesét, legyen igénye a hallott irodalmi művek hallgatására
- Figyelmesen tudja végighallgatni óvodapedagógust, társait
- Képes legyen korának megfelelő színházi előadás cselekményének követésére

5.3.Ének-zene, énekes játék

5.3.1. Cél

Az óvodai ének-zenei nevelés eredményes megvalósítása megalapozza és elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

A gyermeki személyiség kibontakoztatásának egyik fontos eszköze, mely elősegíti az önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések érvényre juttatását. Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel. Beszéd és **zenei hallás** fejlesztése.

A kompetencia alapú nevelésben ajánlott ismeretek, élmények, viszonyulások a zenei élethez, csak a szabad játékidőben teremődnek meg, mert számunkra az elsődleges cél a magyar zenei hagyományok megőrzése Kodály Zoltán és Forrai Katalin elképzelése szerint

A zenei anyanyelv az óvodáskorú gyermekek legbensőbb megnyilvánulása, az érzelmek hordozója, a képzelet előidézője, a kreativitás megnyilvánulási lehetősége.

5.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

Az óvónő feladata a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A gyermekek számára alkalmas mondókák, dalos játékok, eltáncolt dallamok és zenehallgatásra szánt dalok, átszövik a teljes nevelési folyamatot. Az óvodapedagógus minden körülmények között törekedjen arra, hogy az általa bemutatott ének hangzása tiszta legyen, így követendő mintát nyújt a gyermekek számára.

Fontos, hogy a zenei nevelés minél korábban kezdődjön. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkelti zenei érdeklődését, formálja a zenei ízlést, esztétikai fogékonyságot.

Ehhez kapcsolódik a természetes mozgás, amely a gyermekek mondókáit, dalait kíséri.

A mondókázás, éneklés, zenélés nem kötődik konkrét időpontokhoz és mozgásformákhoz. Akkor jelenik meg, amikor a gyermekeket belső motiváció készíti.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését továbbélését segítik.

Azok az **énekes népszokások** fordulhatnak elő az óvodában, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. Nem a szereplés, hanem a játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az énekes népszokásoknak az életét.

Az ének-zenei nevelés igényesen válogatott anyagát az énekes magyar népi mondókák, játékok és dalok mellett más népek dalai, valamint a kortárs művészeti alkotások alkotják. Fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. (rögtönzött mozgás zenére, dallam, ritmus variációk kitalálásának ösztönzése). A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztését, a hangzók helyes formálásának gyakorlását, beszédtechnika fejlesztését, fogalomalkotást, szókincsbővítést, beszédhibák javulását segíti elő. Az egyéni megszólalás bátorítására természetes játékhelyzetekben ad lehetőséget. (felelgetős játékok)

A dalokhoz kapcsolódó mozgások, játékok nem mindig ugyanazok. Változtathatnak rajta a gyermekek, improvizálhatnak is. A társak érintése, az egymásra figyelés, a közös tapsolás az összetartozás érzését erősíti.

A **hallásfigyelem és hallásemlékezet** a ritmus, a dallamvisszhanggal, dallambújtatással, különböző mozgások megfigyelésével, utánzásával fejlődik.

A **zenei önkifejezés eszközei** már óvodás korban nagy hatással vannak a gyermekekre. Különösen az általuk készített, hangszerek nyújtanak igazi zenei sikerélményt. Így célunk, a természet adta anyagok és a gyermeki fantázia felhasználásával minél érdekesebb „hangszerek” készítése, használata. A hagyományos zenei eszközök napi rendszerességgel segítsék elő a fejlesztést. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

A **zenehallgatás** során találkozhatnak a gyermekek a magyar népdalokkal valamint néhány klasszikus és értékes modern zenei alkotás mellett a nemzetiségi, etnikai kisebbség gyermekdalaival is. A zenehallgatás anyagának kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a kisebbségi és migráns gyermekek hovatartozását. A felnőtt minta spontán utánzásával éneklés, zenélés, részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el. (SNI kiegészítő program)

5.3.3. Várható eredmények óvodáskor végére

- Tudjon természetes tempóban járni, segítség nélkül tempót tartani
- Különböztesse meg és reprodukálja a halk –hangos, magas-mély, gyors- lassú fogalompárokot a dallamban, ritmusban
- Énekeljen vissza dallamot
- Önállóan, szívesen élvezettel vegyen részt, majd később kezdeményezzen önállóan is énekes játékokat
- Fejezze ki cselekvéssel a dalritmust és az egyenletes lüktetést
- Tudjon egyszerű táncos mozdulatokat, mozgásokat végezni helyes testtartással
- Törekedjen a tiszta éneklésre
- Hallgassa figyelmesen a bemutatott zenét, dalt
- Énekeljen alkalmi dalokat ünnepélyekhez kapcsolódóan
- Magyar népi dallamokat, hangszereket, táncos motívumokat ismerjen
- Ismerje fel dallamotívum alapján a hallott dalt, néhány természetbeli hangot, hangszereket
- Ismerjen néhány térforma alakítási lehetőséget, kör, csigavonal, hullámvonal stb.
- Találjon ki dallamhoz mozgást, játékot, tudjon ritmus, mozgást, dallamot rögtönözni.

5.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

A **rajzolás – festés – kézimunka, mintázás**, építés, képalakítás, a kézimunka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés, fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

5.4.1. Cél

A gyermekek szabad önkifejezésének biztosítása, élmény és fantáziavilág gazdagítása, tér – forma - színeképzetének fejlesztése, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása, gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenységek illetve az ehhez kapcsolódó beszélgetések során.

Az ábrázoló tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva fejleszti a gyermekek képi, plasztikai kifejezőképességét komponáló, rendező, térbeli tájékozódó képességét, élmény, és fantáziavilág gazdagodását, képi formában történő kifejezését, tér - forma és színeképzetének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

A tevékenység irányításában érvényesülnie kell, az egyéni bánásmódnak, a differenciálásnak, a fokozatosságnak, a komplexitásnak, a szabadon választhatóságnak, ahol teret adunk a gyermeki önkifejező, és önérvényesítő törekvéseknek. A megvalósításában az óvodapedagógusnak a tervezésnél, szervezésnél törekedni kell arra, hogy (különbféle technikai megoldásokkal), az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret. Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

5.4.2. Az óvodapedagógus feladata

Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal a rajzolás, mintázás, kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival, figyelembe véve a más népi kultúrából érkező gyermekekhez közel álló egyedi technikai megoldásokat, motívumokat, sajátos eszközöket.

Gyakorlás közben fejlődik a gyermekek finom motorikus mozgása, a megfigyelő, problémamegoldó képessége, rész-egész viszonyának megértése, a térbeli tájékozódás, a háromdimenziós látásmód alakulása. A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése is megvalósul.

(megszólitás, szádék nyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megfogalmazása)

Ehhez szükségesek, az élmények, a fantázia fejlesztése, a hely biztosítása, az idő, a mindennapi tevékenység során a jó minőségű eszközök, valamint azok célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használata. Az egyes tevékenységekhez kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra kiemelt feladat. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

Ajánlatos a természetes anyagok beszerzése:

- termékek: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, zöldségek stb.
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző stb.
- állati eredetűek: gyapjú, toll, méhviasz, bőr, stb.
- textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el. (SNI kiegészítő program)

A kézimunka jellegű tevékenységek

Anyagozás, gyurmázás, tépés, vágás, ragasztás, varrás, nemezelés, fonás, szövés, hímzés, térplasztika, építés.

A színes formák vágása, tépése is eszközei a kéz ügyesség, a forma és szín ismeret fejlesztésének, a különféle formák, alakzatok és színek közötti tájékozódás.

Az egyszerű népművészeti motívumok, technikák alkalmazásával a sajátos szín és formavilágot ismertetik meg a gyermekekkel. A hagyományápolás, a szülőföldhöz való kötődés az ábrázolás eszközeivel mélyítésre kerül.

A legváltozatosabb tárgyakból, eszközökből a gyermekek különféle építményt, a tárgyak és részeik közötti összefüggéseket, külön-külön használatosakból egy új keletkezésének a lehetőségét és mindezek megértését valósítják meg.

- Az óvodában használt és ismert tevékenységformák a hagyományőrző díszítő művészet technikáival, művészetörző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

- Hagyományőrző elemek:
  - a népi kismesterségek technikái,
  - a jeles napok "jelkép-készítő" technikái.
- A kézi munka sorában megjelennek a *kézi szövés* alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A gyapjú anyaga szárazon, nedvesen, - *nemezelés*- többféle technikát kínál. A méhviasz, a *tojásírókázás* mellett, batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonalak *hímzés* utánzására készítenek. Az *agyagozásra* ösztönzően hat, ha van égető kemence, az elkészült alkotások a gyerekek kedvenc játékeszközei lesznek. A *játékeszköz készítése* technikáit a gyerekek utánzás után képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök, pl. napraforgószár - lovacska, sátrak, kunyhók, stb.
- A jeles napi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Például az András nap utáni *adventi koszorúkészítés*, a *mézeskalács* gyúrása, díszítése, a karácsonyi *gyertyaöntés*, a Luca búza vetése, a farsangi-*maszk készítése*, a húsvéti *tojásfa* díszítése, a *májfa* szalagozás, a *pünkösdi koszorúkészítés*, stb.

5.4.3. Várható eredmény óvodáskor végére

- Alkosson képet élmény, emlékezet alapján
- Tudja alkalmazni mintakövetéssel a technikai eljárásokat
- Használja a képi kifejezés eszközeit
- Hangsúlyozza alkotásaiban a jellemző jegyeket, formákat
- Emberábrázolásában jelenjen meg a részforma, esetleg egyszerű mozgások
- Nevezze meg a színeket, azok sötét és világos árnyalatait
- Megfigyelés után tudjon formát mintázni
- Készítsen önállóan vagy társaival közösen modellt, makettet
- Díszítsen tárgyakat saját elképzelései alapján
- Ismerje a magyarság színeit, alap népi motívumait
- Vegyen részt a tér rendezésében, ötletesen építsen figyelembe véve az alapvető téri viszonyokat
- Legyen véleménye saját és társai műveiről, alkotásairól
- Önállóan javítsa a megbeszélte módon hibáit,
- Rendelkezik koordinált szem és kézmozgással.

5.5. Mozgás

Az óvodáskorú gyermekek lételeme a mozgás. A népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről, az esztétikus, harmonikus mozgás alakításáról. A gyerek mintát kapott a családban, a társaktól, a tágabb közösségtől. Felnőtt korára a játékok, a dramatikus szokások viselkedésmintái mellett, a néptánc mozgáselemeit is magáévá tette. Az emberi test (tartás) elődeink életében is az egyén meghatározó jellemzője volt.

5.5.1. Cél

Fejlessze a gyermek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), a testi képességeket (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség)

A társra figyelmet (kitérőreflex, másik észlelése, önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció)

Pozitív irányba hasson a gyermek növekedésére, biológiai fejlődésére, a szervezet teherbíró, ellenálló képességére, az egyes szervek teljesítőképességére.

Mozgáskultúrája téri tájékozódása, helyzet felismerése, önkifejező, önérvényesítő törekvései, döntési, akarati tényezői fejlődjenek

Kedvezően befolyásolja az értelmi és szociális képességek alakulását

Hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához

Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában.

Felerősíti és kiegészíti a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását

Segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet

elősegíti a személyiség akarati tényezőinek alakulását, az erkölcsi tulajdonságok fejlesztését a normarendszer megalapozását.

Konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókinccs, elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlesztésének elősegítése a mozgásformák megnevezésével

Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép kialakulásának támogatása, elősegítése.

5.5.2. Az óvodapedagógus feladata

A tornát, játékos mozgást az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeket a teremben és a szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségletek és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára biztosítani kell.

Szokások, szabályok kialakítása a mozgásos feladatok végzéséhez (udvar, csoportszoba, tornaterem) a balesetveszély kiküszöbölése érdekében.

A heti rend és a napirend alakítása alapján, biztosítjuk a mozgáshoz szükséges megfelelő helyet, időt, eszközt.

Tartáshiba gyanúja esetén kérjük szakember segítségét, a szülőkkel együttműködve. Szem előtt kell tartani, hogy az időjárás függvényében a foglalkozások, mozgásformák nagy része a szabadban szerveződjön, és kiemelt hangsúlyt kapjon a mozgásos játék valamint a mobil mozgásfejlesztő eszközök rendszeres használata. (teremben, udvaron, tornateremben) a gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

5.5.3. A szervezett mozgás megvalósítása

A heti kötött és mindennapi frissítő - fejlesztő mozgás.

A testnevelés foglalkozás feladata

A gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése, a testizomzat erősítése, a helyes testtartás kialakítása a nagy mozgásigény sok játékkal és egyéb természetes mozgással történő kielégítése.

A mindennapi frissítő mozgás feladata

A szervezet felfrissítése, megmozgatása. Anyaga lehet a már megismert gimnasztikai gyakorlatok, mozgásos játékok, kettő kombinációja, valamint zenés gimnasztika. A frissítő mozgás megvalósításában kiemelt szerepet kapjanak a kézi szerek is.

Test edzése

A gyermekek mozgásigényének kielégítése és a fejlesztése érdekében napi tevékenységeik során minél több időt töltsenek a szabadban.

Fontos a napfürdő, a légfürdő, a víz edzőhatása, mely segíti a gyermeki szervezetet alkalmazkodását, fejleszti ellenálló képességét. Minden évszakban sokat tartózkodjanak a szabad levegőn.

A víz edzőhatásának biztosítása a nyári és a téli uszodai fürdözések megszervezésével is történhet.

Prevenció, tartásjavítás

A testnevelésnek nagyon fontos része a megelőzés és a kezdődő mozgásszervi elváltozások korrekciója. Ismerni kell az elavult ma már sok esetben ellenjavallt gyakorlatokat, és sokkal tudatosabban kell foglalkoznunk a tartásjavítással, ahhoz, hogy eredményesek legyünk.

Mivel a kezdődő mozgásszervi elváltozások arányának növekedése jól látható, nyilvánvaló, hogy a prevencióban és a korrekcióban felelőssége van minden testneveléssel foglalkozó pedagógusnak.

A megelőzés lényege a kezdődő mozgásszervi elváltozások kialakulásának megakadályozása, helyes testtartás kialakítása, a törzs aktív izomfűzőjének megerősítésével, az elváltozások minél korábbi kiszűrésével, valamint azok időben megkezdett korrekciójával.

A kezdődő mozgásszervi elváltozások közül vezető helyen szerepelnek a talpboltozat süllyedés mellett a helytelen testtartások különböző típusai, például a hanyagtartás.

A preventív szemléletű testnevelés, valamint ezen elváltozások korai kiszűrése után a megfelelő korrekciós gyakorlatokat alkalmazó torna az egyedüli lehetséges módszer arra, hogy ezek az elváltozások ne rögzüljenek, és ne alakuljanak át a csontrendszert is érintő deformitássá.

A prevenció kulcsfontosságú elemei

a helyes testtartás megtanítása

hátizmok erősítése

hasizom erősítés

mobilizálás (gerincoszlop átmozgatása)

mellkas fejlesztő,- mellkas tágító gyakorlatok alkalmazása

légzésfejlesztés és keringés fokozása

A tartásjavítást játékosan és változatosan, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva és egyéni fejlődési ütemének megfelelően valósítsuk meg. A gyakorlatok összeállításánál lényeg, hogy az egyszerű gyakorlatokat helyesen végezzék a gyermekek. A hibajavítás jelentősége ezért megnő.

A testnevelés terén végzett munkánk eredményességét rendszeresen mérjük az egészségnevelő munkaközösség által kidolgozott kondicionális és koordinációs képességeket mérő lap alapján. A mérésben a középső-és nagycsoportosok vesznek részt.

Korrekciós torna

Mindennapi fejlesztőmunkánkban a testnevelés területén szükség van szemléletváltásra, a gyógytestnevelés mozgásanyagára, melyeket nemcsak a gyógytestnevelés foglalkozások keretein belül, hanem a mindennapi és a testnevelés

foglalkozás gyakorlataiba is alkalmazunk. Fontos, hogy minden óvónő tisztában legyen azzal, hogy milyen gyakorlatokkal tudja megéreztetni a helyes testtartást, hogy melyek az ellenjavallt gyakorlatok, hogy melyek azok a gyakorlatok, amelyeket nem használunk már a testnevelés során. Természetesen nagyon sok múlik az óvodában dolgozó gyógy-testnevelőn és abban, hogy milyen segítséget ad a kollégáknak. Feladata a korai felismerés, speciális megelőzés, a kezdődő mozgásszervi elváltozásokban szenvedő, valamint mozgásfejlődésben elmaradt gyermekekkel való foglalkozás.

Kiegészítő mozgástevékenység

A családdal való együttnevelés során figyelembe véve a gyermek testi fejlődését, különböző mozgástevékenység igénye merül fel, a gyermekek fejlesztése érdekében, amit a pedagógus szakmai irányításával, közreműködésével végzünk.

A kiegészítő mozgás megvalósításánál törekedni kell arra, hogy a gyermek mindvégig játékként élje meg a tevékenységet.

A rendszeres mozgásra szoktatás is nagyon körültekintő, kitartó, türelmes, következetes munkát kíván az óvodapedagógustól, szakedzőtől.

A tevékenységek mozgásanyaga a testnevelési foglalkozás mozgásanyagában dominánsan nincs jelen - ilyen az úszás, karate, gyermek aerobik, zene-ovi, ovifoci, korcsolya, lovaglás stb.

A kiegészítő mozgással a gyermekek más irányú, önálló tapasztalatszerző lehetőséget kapnak. A tevékenység gyakorlása során jártasak lesznek az adott mozgásforma terén.

Idegen környezetben is meg tanulnak mozogni, tájékozódni megfelelően viselkedni, kapcsolatot teremteni, kommunikálni.

Az úszás alapja a vízszerezet kialakítása, a játékos vízhez szoktatás. Cél a gyermekek vízbiztonságának megteremtése. Az óvodapedagógusok e munkában aktív résztvevők.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el. (SNI kiegészítő program)

5.5.4. Várható eredmények óvodáskor végére

- A mozgásfejlődés útját figyelembe véve sajátítsa el a természetes mozgások elemét
- Fizikai állóképessége életkorának megfelelő legyen
- Ismerje a vezényszavakat, tudjon a hallottak alapján cselekedni
- Tartsa be és kövesse az adott szabályokat
- Mozgás közben tudjon irányt változtatni, jobbra, balra, hátra fordulatot tenni az irányok megnevezésével
- Legyen képes sor és köralakításra
- Egyensúlyozzon egy lábon valamint különböző szereken, emelt magasságban, két lábon
- Tudjon egy és páros lábon szökdelni

- Ugorjon át kisebb akadályokat
- Tudjon labdát dobni, megfogni, gurítani, vele célozni
- Mozgásban legyen kitartó, figyelmét koncentrálja
- Együttműködése felnőttel, gyermekkel legyen korának megfelelő
- Alakuljon ki benne az egészséges versenyszellem
- Környezetében biztonságosan közlekedjen

5.6. A külső világ tevékeny megismerése

5.6.1. Cél

Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyereket körülvevő felnőttek, a szülők, az óvópedagógusok, a pedagógiai munkát segítők példája elengedhetetlen.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során szerez ismeretet a szűkebb és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formai mennyiségi és téri viszonyairól.

Érzékenyebbé válik a környezetében végbemenő változások iránt, így e kölcsönhatásban jobban érvényesül a tudatos fejlesztés. A környezeti ismeretszerzés óvodáskorban a valóság felfedezése során képzelhető csak el. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz tájékozódáshoz szükségesek.

A nevelés fontos feladata, a szülőföldhöz, az ott élő emberekhez, a helyi szokásokhoz, hagyományokhoz fűződő pozitív viszony kialakítása. A helyi néphagyományok megismerése által megtanulja ezek értékét, szeretetét, védelmét. Biztosítani kell számukra az alkalmat, az időt, a helyet, az eszközöket a sokoldalú ismeretszerzésre, a megszerzett élmények feldolgozására. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

Lehetővé kell tenni, segíteni kell a gyermekeket az irányított és spontán szerzett tapasztalatainak feldolgozásában, életkoruknak megfelelően kell alakítani a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásait.

Lehetőség szerint a tárgyakat és jelenségeket a természetes megjelenési formájukban, a természetes környezetben kell bemutatni.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek birtokába jut, és azokat tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli, téri viszonyokat, alakul ítéliképessége, fejlődik tér, sík és mennyiség szemlélete.

Aktív sokszínű ismeretszerzés biztosításával kialakítjuk a gyermek önálló véleményalkotását, az önkifejezési és önérvényesítési törekvését erősítve fejlesztjük döntési képességeit, mely pozitívan hat a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában. A megtapasztaláson alapuló ismeretszerzés, és az információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása valósul meg. Ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítésére, új fogalomrendszer kialakítására, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálására a kontextusos beszéd gyakorlására adódik lehetőség.

5.6.2. Területei

A gyermek a hagyományos óvodai ismeretanyagot: a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények, stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik

Tartalom

- a test, az arc megfigyelése és az érzékszervek
- a test bőrérzékelésének, az észlelési képességeknek a fejlesztése
- a testséma kialakulását és fejlesztését célzó játékos gyakorlatok és azok szóbeli megfogalmazása
- a test mozgásainak akaratlagos befolyásolását elősegítő játékos gyakorlatok
- játékos érzékelési gyakorlatok a tapintás, a mozgásérzékelés, az egyensúlyérzet, a passzív nyomásérzet, a vibrációérzékelés, a hő érzékelés területein
- játékok az érzékelési területek integrációjának fejlesztésére
- a test gondozása, egészséges állapota, betegségei lefolyása és azok szóbeli megfogalmazása
- ok-okozati összefüggések észrevetetése a felsorolt állapotokkal kapcsolatosan
- a testtel és az érzékekkel kapcsolatos élmények, benyomások nyelvi megfogalmazása
- a belső jó érzés és a rossz érzés egyszerű nyelvi megfogalmazásai
- az étkezéssel, táplálkozással kapcsolatos tények, jelenségek, történések megfigyelése
  - ok-okozati összefüggések észrevetetése és azok képi, szóbeli megfogalmazása az asztalunkra kerülő ennivalók eredetével kapcsolatosan
- pontos tevékenységsorok megfigyelése egyszerű ennivalók készítésekor, az ételek, italok megnevezése
- szín, forma, méret, hasonlóság, különbözőség alapján való csoportosítást előhívó játékok játszása
- jellemző tulajdonságok az ételek, italok érzékelésével kapcsolatosan
- a természet változásai, a természeti jelenségekkel kapcsolatos élmények
- időrendiség észrevetetése a folyamatok állandó megfigyelése segítségével, ezek kifejezései
- egy kiválasztott élőhely pontos és folyamatos megfigyelése, a változások és az állandóságok regisztrálása, az alig észrevehető változások megfigyelése
- élősarok berendezése, megfigyelése
- az élő és élettelen természet szeretetének, csodálatának, védésének és óvásának gyakorlata
- a teremtett világ a környezetünkben levő élőlények jellemző mozgásainak megfigyelése, utánzása
- az állatok jellegzetes hangadásának, járásának, testtartásának, élelemszerző és táplálkozó mozgásainak megfigyelése, utánzása, képi megjelenítése, szóbeli megfogalmazása
- a csodálkozás és az ijedtség szavai
- a környezetünkben levő élettelen tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, a szerzett információk megfogalmazásai
- a térbeli kiterjedés és a testek formáinak tapintásos észlelése, ezek minőségei

- a testek más tulajdonságai /hőmérséklet, szín, anyag/, ezek csoportosítása, megfogalmazása
- tárgykereső játékokkal, a tulajdonságok pantomimijai, képi, verbális megfogalmazása
- a környezetben levő gépek működésének lehetséges megfigyelése, az élmények közlése
- ok-okozati összefüggések a gépek mozgásával, funkciójával kapcsolatosan
- mozgó játékok és a mozgások okai
- megfigyelések a családban, tevékenységek felidézése, otthoni modell bemutatása rajzos és szóbeli beszámolóval
- járművek és közlekedési eszközök megfigyelése, jellegzetességeik (szín, forma, kerekek száma, anyaguk stb.) felfedezése, rögzítése
- „felismerési játékok”, a járművek jellegzetességei
- járművek mozgatása terepasztalon
- közlekedési élmények

Környezetünk tevékeny megismerése, védelme

A környezet megismerése, a valóság felfedezése az óvodai élet minden percében jelen van.

Az óvodánkban sokszínű tevékenységek biztosítása közben feladatunk, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő pozitív szokásrendszerek kialakítása a természeti és társadalmi környezet szeretete, a környezettudatos magatartás, valamint pozitív attitűdök ébresztése az élővilág, az igényes környezet kialakítása és megőrzése iránt.

Ezáltal sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztalatszerzésre, felfedezésre, kísérletezgetésre, élményszerű átélésre adunk lehetőséget a gyermekeknek. Az óvodapedagógusoknak a tervezettek témák mellett, figyelembe kell venni a gyermek érdeklődéséből adódó lehetőségeket is, biztosítani kell a tapasztalás helyét, idejét, eszköztárát.

Projektünk lehetőséget ad arra, hogy a gyermekeket megismertessük nemzeti kultúránk értékeivel, néphagyományaink kincseivel. A multikulturális és interkulturális integráció kapcsán a más kultúrából érkező gyermekek néphagyományaiba is betekintünk, és értékeit felhasználjuk a gyermekek nevelésében. Az ehhez kapcsolódó tevékenységekben olyan zenei, tánc, és irodalmi anyaggal, valamint kézműves foglalkozásokkal, népszokásokkal ismertetjük meg őket, amelyek a városi gyermekek számára már nincsenek jelen, és igazi élményt nyújtanak számukra.

Természeti változások megfigyelése

Külső természeti környezet

Itt elsősorban az élet tiszteletét, szeretetét kell átadnunk a gyermekeknek. A minden élőlény iránti szeretet, tisztelet, törődés kialakítása az elsődleges cél.

Belső természeti környezet

Ez az egészséges életmódkultúra tárgykörét foglalja magába. Az egészséges életmód szokásait kell kialakítani.

Belső épített környezet

Nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek *lelki*, azaz mentálhigiénés egészségére is. Cél a pozitív attitűdökkel rendelkező, kiegyensúlyozott gyermek nevelése.

Külső épített környezet

Külső épített környezetben az ember alkotta dolgokat értjük. Az óvoda közvetlen környezetét nem tudjuk megváltoztatni, de az óvodát, az óvoda helyiségeit, udvarát tudatosan alakíthatjuk, szépíthetjük. Igyekszünk maradandó értékeket közvetíteni, hogy a gyermekek maguk is igényessé váljanak saját környezetük iránt.

Minél több lehetőséget teremtünk arra, hogy természetes környezetben tudják nyomon követni a gyermekek a természet változásait. Ezért igyekszünk minél több **kirándulást, sétát** szervezni gyermekeink számára.

Nagyon fontos a természet, a növények, az állatok védelme, gondozása. Ezért az óvodában „**Zöld kuckót**”, a csoportszobákban természetsarkot alakítottunk ki, amely lehetőséget ad arra, hogy testközelből ismerjék meg a gyermekek az élővilágot. A természetsarok lehetőséget ad a kísérletezésre, megfigyelések végzésére.

Az udvaron kiskertek kialakításával segítjük elő a gyermekek tapasztalását, a növényvilág megismerését. A tanösvényen tett séta elmélyíti a gyermekekben a növényismeretet és a környezetben való viselkedésmódot. A kerti tó szintén a tapasztalás színhelyévé válik.

Megfigyeljük a különböző hőhatásokat (hideg – meleg), fényhatásokat (világosság – sötétség) és ezek következményeit az élővilágra.

Megvizsgáljuk az emberek életmódbeli alkalmazkodását (építkezési szokások, fűtés, villany, világítás, öltözködés, étkezési kultúra) az őt körülvevő természethez.

Mindezekben elsődleges szempont a gyermekek cselekvő részvétele életkornak, fejlettségének megfelelően.

Természet védelme

Az óvodai környezet megismerésére nevelés fontos feladata, hogy tudatosítsa a gyermekekben: saját életük védelme, gondozása egészségesebbé teszi fejlődésüket. Életkoruknak megfelelően fel kell hívni figyelmüket az emberi tevékenység káros hatásaira, s arra, hogy ez ellen mindannyian tehetünk valamit. Ezért az a dolgunk, hogy már a kicsi gyermekeket neveljük úgy, hogy eszükkel értsék, szívükkel érezzék ennek fontosságát.

Nagy figyelmet fordítunk az úgynevezett „**zöld napok**” tartalmi beépítésére a nevelőmunkába. Ezzel igyekszünk felhívni a gyermekek figyelmét az élő és élettelen környezeti tényezők szerepére. A zöld napok tartalmi feldolgozása, és az ismeretek elsajátítása fogékonyabbá teszi a gyermekeket az értékek védelme, szeretete iránt.

A víz Világnapja – március

Elsődleges tudatosítani a gyermekekben a természet védelmének, a víz tisztaságának fontosságát. Fontos felhívni figyelmüket a pazarló életmódra, s ezek hatására a vízkészletre.

A folyóvíz megfigyelése (tisztá, zavaros, áttetsző)

Kísérletek: üvegedénybe összehasonlítás a szennyezett vízkáros hatása az élőlényekre.

Föld Napja – április (tavaszi óvodaszépítő nap)

Az óvoda kertjében lévő fák, bokrok gondozása, száraz faágak levágása, fatörzsek tisztítása, főnyírás, locsolás, gyomtalanítás.

Zöldnövények, virágok ültetése folyamatos feladat. Ezáltal is gondoskodunk a levegő tisztaságának védelméről.

Hagyománnyá vált, hogy a szülőkkel közösen udvarszépítési napot szervezünk.

Kirándulások, séták alkalmával gyógynövényeket – őszi terményeket gyűjtünk, amelyek hasznosítása az érzelmi, tudati nevelést gazdagítja.

Növényhatározó zsebkönyvek alkalmazása a nevelésben.

Takarítás napja – szeptember (őszi óvodaszépítő nap)

Ilyenkor rendbe tesszük az óvoda udvarát, közvetlen környezetünket. Azonban igyekszünk nem csak ezen a napon vigyázni a tisztaságra. Kirándulások, séták során a szemetet tasakokba gyűjtjük, a hulladékot az úton elhelyezett tárolókba tesszük.

Kerületünkben megindult a szelektív hulladékgyűjtés és több helyen gyűjtőládákat helyeztek el. Lehetőségeinkhez mérten mi is részt kívánunk venni a szelektív gyűjtésben

Állatok napja – október

A gyermekek fejlesztésében fontos mozzanat az állatokkal való kapcsolat. A gyermeki világhoz közel áll az állatok szeretete, gondozása.

Ebből kiindulva az óvodapedagógus feladata az, hogy a gyermekekkel közösen tevékenykedve minél több lehetőséget biztosítson az élőlényekkel kapcsolatos élmények szerzésére.

Kertünkben előforduló ízeltlábúak – pók, méh, katica, hangya, verőköltő bodobács – megfigyelése, védelme, a természetben elfoglalt helyük és szerepük megismerése szintén fontos része a környezeti nevelésnek.

Állatvilággal kapcsolatos ismeretterjesztő könyvek, újságok beszerzése mellett fontos a felfedezéshez, kísérletezéshez szükséges eszközök beszerzése.

A „**Zöld jeles napok**” szimbolikusan jelennek meg a gyermekek felé. Az óvodapedagógus a gyermekek fejlettségének megfelelően a korcsoportot figyelembe véve szervezi, és valósítja meg a jeles napok tartalmát.

A gyermek a tapasztalás során beszél, kérdez, önálló véleményalkotással fejezi ki az általa megismert jelenségeket. A spontán és irányított beszélgetés a verbális fejlesztés a környezet megismerésén alapul, az információ szerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív és passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása valósul meg. A fogalmak körének bővülése az új fogalomrendszer kialakítása a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása meghozza a várt fejlesztési eredményt.

Hagyományok, ünnepek

A hagyományok az óvodai élet szokásai érzelmileg átélt tevékenységekre biztosítanak lehetőségeket.

A közös készülődések, tervezgetések örömteli várakozást jelentenek a gyermekek számára. Az óvónő és a gyermekek több napon át készülnek az ünnepre, az ajándékkészítés fontosságának kialakítása a meglepetés átélése nagyon fontos a gyermekek életében. Az óvónő felelőssége abban rejlik, hogy megfelelően tudja e előkészíteni az ünnepet, és különbséget tud e tenni a megemlékezés tartalmi

megvalósításában. Ne csináljon a gyermeknek fölösleges megerőltető felkészítést, és az életkorának nem megfelelő hosszas szerepeltetést.

A jól szervezett ünnep s megemlékezés egymásra épülő tevékenységekkel, egymással szoros hangulati egységet alkotva adják meg a szokásokkal való érzelmi azonosulást, a meghitt légkört.

Matematikai tartalmú tapasztalatok (formai téri viszonyok)

A környezet formáival és mennyiségi viszonyaival lehetőséget teremt a matematikai Tartalmú ismeretek felfedezésére is. A spontán helyzeteket matematikai tapasztalatszerzésre használjuk fel, a tevékenységekben gazdagítjuk az alkalmazás lehetőségét. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezzük el.

A problémahelyzetek megteremtésével gondolkodásra, ötletes megoldások keresésére készítjük a gyermekeket.

A matematika lehetőségek fellelhetők az óvodai élet valamennyi területén.

A valóságos világ matematikai összefüggései:

- A névutók használata térben, síkban.
- Jó ítélőképesség, szabályok és szempontok összeállítása.
- Tapasztalatok a rövidebb, hosszabb, keskenyebb, szélesebb ugyanolyan kifejezések használatáról.
- Testek és síkmértani formák megnevezése, felismerése.
- Tükrözés, hajtás mentén szimmetria keresés.
- Mennyiségek létrehozása.
- Halmazok képzése, párosítás.
- Számolás, számlálás.
- Párok, ellenpárok keresése.
- Nyitott és zárt formák.

A fejlesztési lehetőségek meghatározásánál a gyermekek fejlettsége az irányadó.

Az óvodapedagógus közvetve irányítja, vagy részvevőként segíti a probléma megoldását.

A tervezés az egyénre összpontosít, és azok között is differenciál. Az adott téma játékos foglalkozása addig tart, ameddig azt a gyermekek érdeklődése, fejlettsége lehetővé teszi.

A gyermekek önkéntes tudásvágya, érzelmi kötődése bizonyos tárgyakhoz, személyekhez, egyaránt segíti a környezetből szerzett tapasztalatok feldolgozását, így értelmi fejlődésének alakulását segíti elő

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.(SNI kiegészítő program)

5.6.3. Az óvodapedagógus feladatai

Az óvónő környezethez, természethez fűződő viszonya, alap-beállítottsága, értékrendje minta a gyerek, a szülők számára. A gyermeki környezetet aktívan, kedvvel alakítja. Természetes számára a jeles napok (pl. karácsony, húsvét) előtti közös "nagytakarítás" teremben, vagy a tavaszi "határjárás", ami az óvodaudvar és

környékének tisztogatását, rendbetételét jelenti a gyerekekkel közösen. Ha mindez a szülők bevonásával történik, már ráirányítja a figyelmet egy régi népszokásra, közben alakítja a tiszta környezet iránti belső igényt.

Az óvónő megteremti és ötvözi a *környezeti nevelés és a néphagyomány-ápolás* olyan feltétel és tevékenységrendszerét, amelyben a gyerek egyénileg és közösen éli át a változatos ingereket, újrateheremtheti saját környezetét. Egyben megtalálja a kapcsolódási pontokat más tevékenységekkel.

Törekszik az élővilág sokoldalú megismertetésére. A természetsarokban elhelyezett eszközök (nagyító, zsebtükör, földgömb, speciális képeskönyvek, természetfilmek, stb.), az élsarokban lévő növények, kisállatok is a megismerési folyamatot segítik.

Az óvónő kezdeményezője minden olyan *családokkal* együtt történő munkálkodásnak, amely

- alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet, (udvar, erdőgondozás),
- a harmonikus környezet létrehozására (sziklakert, dísztó az óvoda udvaron) ösztönöz,
- erősíti a hovatartozás érzését (Pl.: jeles napokhoz fűződő szokások közös gyakorlása, hazánk nevezetességeit megismerő közös családi-óvodai kirándulások)

5.6.4. Várható eredmények óvodáskor végére

- tudja saját személyi adatait, (lakcím név, életkor, szülei, testvérei neve, foglalkozása)
- nevezze meg saját testrészeit, érzékszerveit
- tudja az évszakok nevét, jellemzőit, a napok nevét, sorrendjét, napszakokat
- ismerjen néhány környezetében élő állatot, növényt, ezek életterét, udvar, óvoda környéke
- ismerjen néhány környezetében lévő épületet, és azok funkcióját
- nevezze meg a közlekedés eszközeit, néhány alapvető szabályát (közlekedési lámpa színeinek jelentése, gyalogátkelőhely jele)
- ismerje a színeket, nevezze meg őket
- helyezze főbb csoportjaikba az élőlényeket (ember, állat, növény)
- tudjon alapvető növény – és állatgondozási műveleteket
- vegyen részt elemi, természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények óvása, szelektív hulladékgyűjtés)
- jól használja a megismert kifejezéseket témához kötődően
- ismerje a magyarság színeit, egyszerű népi motívumokat, népi eszközöket
- legyen tisztába hovatartozásával, tudja, hogy ő magyar
- hasonlítson össze mennyiségeket (több-kevesebb, ugyanannyi, hosszabb-rövidebb, egyforma hosszú, magasabb- alacsonyabb, szélesebb- keskenyebb)
- tudja meg-és leszámlálást a 10-es számkörben
- nevezze meg a térbeli állások helyzetének irányait (jobb- bal, előtt- mögött, alatt-fölött, mellett- között)
- válogasson alakzatokat, tárgyakat, élőlényeket szempontok alapján
- másoljon alakzatokat síkban és térben
- válogassa a síkbeli alakzatokat tulajdonságuk szerint (kör, négyzet háromszög)
- ismerje a térbeli alakzatok közül a kockát, gömböt, téglateetet

5.7. Munka jellegű tevékenységek

5.7.1.Cél

A személyiségfejlesztés, készségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka jellegű aktív tevékenység.

A gyermekek a munkát, éppúgy, mint a játékot, örömmel, szívesen végzik. A munka az óvodás gyermek önként vállalt aktív tevékenysége, melyben az önkifejezése és az önérvényesítése erőteljesen megvalósul.

A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának kiemelt lehetősége.

Célra irányuló tevékenység, a gyermekektől kitartást, önállóságot, felelősséget és céltudatosságot kíván. A tevékenységeknél elősegítjük, hogy a gyermek társadalmi esélyegyenlősége érvényesüljön. (fiúk, lányok egyaránt végezhetik) Meg kell teremteni a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges együttműködő légkört.

5.7.2. Az óvodapedagógus feladatai

gyermekméretű eszközök biztosítása a gyermekek számára

állandó hely biztosítása, ahol a gyermekek biztonságos körülmények között önállóan végezhetik tevékenységeiket

a munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömeinek érzékeltetése

a munkafázisok sorrendiségének megismertetése, begyakoroltatása, az önálló feladatvégzés, a munka öröme

megfelelő szokásrend kialakítása, a munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges feltételek megteremtése, a folyamatok játékos közegbe helyezése

a munka során a meglévő tapasztalatok erősítése, azok újakkal való bővítése

a gyermek célirányos fegyelmének, figyelmének, kötelezettségvállalásának alakítása egymást segítő kapcsolatok erősítése, erkölcsi tulajdonságok fejlesztése, szokás és normarendszer megalapozása

jártasságok alakítása az egyes tevékenységek, valamint az eszközök, szerszámok használatában

a munkajellegű tevékenységek tervezésével, feltételeinek megteremtésével adunk lehetőséget az elsajátítási folyamathoz

a fokozatosság elvének érvényesítésével a segítségadáson, közvetett irányításon keresztül fejlesztünk az önállóság felé

mintaadással juttatjuk el a gyermeket a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez

ismétlődő munkalehetőségekkel erősítjük a folyamatok begyakorlását

alkalomszerű tevékenységekkel lehetőséget teremtünk az új feladatok megismerésére a választható tevékenységek felajánlásával segítjük az önálló döntési folyamatot (valamennyi munka jellegű tevékenységet fiúk és lányok egyaránt ellátják)

olyan tapasztalatokhoz juttatjuk őket, melyek rámutatnak a munkavégzés szükséges és célszerű voltára, önmaguk és társaik érdekében

felnőtt által nyújtott mintával, irányítással alakítjuk ki a gyermekben, az élőlények iránti gondoskodást, gondozást (természetsarok, zöld-kuckó, növény-és virágoskert)

5.7.3. Feltételrendszer

az óvónő és a dajka modellszerepe

sokféle lehetőség biztosítása: hasznos tevékenységek

a munkalehetőségeknek megfelelő hely, idő, eszköz biztosítása

testi épség megőrzésének biztosítása, balesetvédelem

A gyermekek által használt tárgyi eszközöket, hozzáférhetően és biztonságosan helyezük el.

5.7.4. A leggyakoribb munkafajták

Munkajellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi étellel kapcsolatos állandó- és alkalmoszerű munkák, növény- és kisállat gondozás.

A csoport hagyományok ápolásához kapcsolódó *ünnepi készülődések*, a környezet rendszeres ápolása (növények, állatok gondozása), a játékkal kapcsolatos munkák (játékeszközök javítása, önként vállalt barkácsolás), segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, csoporttársakkal együtt, értük felvállalt alkalmi megbízások teljesítése.

Figyelembe kell venni a gyermekek egyéni sajátosságait, fejlesztésük érdekében biztosítani kell a folyamatosságot, és állandóságot, a munkavégzés pozitív ösztönzése, értékelése, a feladatok differenciálása szükséges. Fejlesztő eszköze a közösségi kapcsolatnak, a kötelességteljesítés alakításának, a saját és mások elismerésére nevelésnek.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést, és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A tevékenységhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák

(udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret, verbális kifejezések) gyakorlása valósul meg. A munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása fejleszti a gyermek anyanyelvi nevelését.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet. Óvodánkban az ez irányú fejlesztést a megfelelő szakemberek bevonásával végezzük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el. (SNI kiegészítő program)

5.7.5. Várható eredmények óvodáskor végére

- törekedjen önállóságra, vállaljon önként is feladatokat
- végezzen egyéni és közösségi fejlettségi szintjének megfelelő munkatevékenységeket
- legyenek rendszeresen visszatérő feladatai, melyeket pontosan teljesít
- ismerje a szerszámok, munkaeszközök tárolási helyét, azok használatát
- ismerje az eszközök használatával járó esetleges veszélyeket

- legyen képes az eszközök, valamint saját maga és társai testi épségének megőrzésére
- legyen igénye a felfedezett kisebb hibák javítására
- munkáját igényesen, belső indítással vezérelve végezze
- gondozza és ápolja környezetében levő élőlényeket, felelősséget érezzen irántuk

5. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

5.8.1. Cél

A tanulás az óvodai élet egészében jelen lévő, nagyrészt utánzásokon alapuló, spontán tevékenységi forma mely komplex módon segíti a gyermek képességeinek fejlesztését, lehetővé teszi a gyermeki személyiség teljes kibontakozását.

Nem szűkül le ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben (kiránduláson, sétán) az óvodapedagógus által szervezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg, mely eredményeként óvodás gyermek kompetenciái fejlődnek leginkább. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során építi a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire, gyermeki személyiséghez igazítja a szükségletek kielégítését, a fejlesztést.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, közvetlen sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodában biztosítjuk a tanuláshoz szükséges feltételeket, így a tapasztalási és cselekedtetésre épülő, játékos tevékenységeket, mely eredményeként kialakul a gyermekekben a tanulás iránti vágy, a tapasztalás, felfedezés örömmel tölti el, nyitottá, befogadóvá válik, ezzel közvetetten megalapozódik az iskolai beilleszkedése.

5.8.2. A tanulás lehetséges formái az óvodában

- utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás

A tanulás lehetséges formái kibővülnek cselekvéses tanulással, felfedezéssel, és szűkülnek a feladatmegoldással és az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások lehetőségei.

A tanulási folyamatokat átszövik a kezdeményezések komplex megoldása, az átjárhatóság, mely egyre magasabb szintű együttműködést, gondolkodást igényel, így válik alkalmassá a gyermek a problémamegoldó, önálló gondolkodásra. Az óvodapedagógus a teljesítmény elismerésére, személyre szabott értékeléssel erősíti a gyermeket. A gyermek együttműködésével belép a lassú átmenet azon állapotába, amelyben óvodásból iskolássá válik. Így lehetősége adódik a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Ha a gyermek testi, lelki, szociális érettsége megfelelő, akkor megteremtődik számára a sikeres iskolai munkavégzésnek a feltétele.

A tanulási képességekben akadályozott, részképességekben fejlesztésre szoruló gyermekek megfelelő fejlesztését az óvodában a fejlesztőpedagógus végzi, kiemelten a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a sikeres iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintet.

6. Intervenció, integráció, inkluzív pedagógia

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű embernek tekintjük, jogát tiszteljük, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.

A differenciálás értelmezésünk szerint azt jelenti, hogy mindenki a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni.

Az integrációnkat az inkluzív pedagógiai gyakorlat azon részeként valósítjuk meg, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő egyének elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti.

A gyerekeket arra neveljük, fogadják el, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes legyen számukra.

Olyan pedagógiai környezetet alakítottunk ki az óvodában, ahol a különbözőség elfogadása felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

Minden egyes gyermeknek éreznie kell, hogy az *óvodapedagógus ott van a háttérben*, bármikor hozzá fordulhat *segítségért*, felvilágosításért, kellékekért. Megvédi játékának, tevékenységének nyugalmát. Az óvodapedagógusok minden egyes gyermek teljesítményét *saját előző teljesítményéhez mérik és értékelik*. Nem az eredmény a fontos, hanem az igyekezet, a tevékenység. Így a gyermekeknek nem lesznek kudarcélményeik és átveszik az óvodapedagógusuk értékrendszerét. A *megfigyelés* állandó készenlétet jelent, amely által minden egyes gyermek folyamatosan tapasztalja a szeretetet, figyelmet. Amíg a *humor* az egyik legnagyobb érték, addig a csúfolás, a gúny a pedagógiában nem megengedhető módszer. A *büntetés* sok gyerekben szorongást, bizonytalanságot, félelmet válthat ki, a sorozatos büntetés szinte állandósítja ezeket az érzelmeket. *Differenciálás* a megoldás kulcsa.

6.1. A fejlesztés területei

A beszéd, a nyelv a motoros funkció és a tanulási készségek kombinált fejlődési zavarai

Az elmaradt beszéd fejlődésű gyerekek részt vesznek a beszéd technikai és tartalmi fejlesztését szolgáló terápiás fejlesztésen. A beszéd fogyatékoság eltérő korformái szerint a rehabilitációs feladatok is eltérőek. Az együttnevelés során a pedagógusnak ismernie kell a beszédzavart, amellyel a gyermek rendelkezik.

Cél: Az akadályozott beszédfejlődésű gyermekeket az egyéni érési folyamat figyelembevételével speciális fejlesztési módszerek (komplex logopédiai módszerek) alkalmazásával eljuttatjuk a kimeneti szintre.

Feladat: a fejlődési sajátosságaik alapos megismerése, a fejlődés egyenlenségeinek korigálása, a pszichikus funkciók egyensúlyának kialakítása, a megfelelő kimeneti szint megközelítése.

Grafomotoros percepció

A kéz finommozgásának kondíciója teszi lehetővé, hogy e képesség kialakuljon.

Ahhoz, hogy-e készség kialakuljon szükséges a megfelelő agyi vezérlés fejlesztése és az érési folyamat figyelembevétele.

Cél: A rajzoláshoz, íráshoz szükséges finommozgások kialakítása, a vizuális megfigyelő és elemző képesség fejlesztése.

Feladat: Fejlesztjük a gyermekek vizuomotoros koordinációját.

Kialakítjuk a kézmozgás helyes technikáját.

Hozzásegítjük a gyermekeket a téri tájékozódás gyakorlati alkalmazásához

Pszihomotoros fejlesztés

(Mozgásfejlesztés)

Cél: Szívesen kapcsolódjanak be a mozgásos tevékenységbe.

Sikertelenségeiket, kudarcaikat győzzék le.

Legyen lehetőségük számtalanszor a próbálkozásra, gyakorlásra, játékra

Feladat: Lehetővé tesszük, hogy a mozgásfejlődésben, lemaradt gyermekek a saját érési tempójukban fejlődjenek.

Szakember segítségével készítjük el az egyénre szabott fejlesztési terveket.

Kiépítjük a tevékenységhez szükséges szokásrendszert és viselkedésformát.

Törekszünk arra, hogy kialakuljon testtudatuk, testképük, testsémájuk.

Megismertetjük a gyermekeket a mozgáskoordinációt fejlesztő speciális alapmozgásokkal.

A két testfél mozgásának összerendezésével biztosítjuk a fejlett finom és nagymozgások létrejöttét, dominancia kialakulását.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének rendellenességei, tanulási ismeretek elsajátítási nehézségei.

Cél: A figyelemzavarral és a viselkedési zavarral küzdő gyermekek elfogadása és a szociális képességeik és tanulási képességeik fejlesztése.

Feladat: Biztosítjuk a szeretetteljes, kiegyensúlyozott óvodai légkört.

Az óvodai napirend által segítjük a bioritmus kialakulását és a beilleszkedést.

Kielégítjük a fokozott mozgásigényüket.

Állapotukhoz igazodó szervezéssel, rendszeresen visszatérő feladatadással fejlesztjük személyiségüket.

Elfogadjuk a gyermekek sajátos képességeit és a szülőknek segítséget nyújtunk az elfogadáshoz.

Feladatunk a bizalom teli légkör megteremtése felnőtt – gyermek és gyermek – gyermek kommunikációban.

A feladatok megvalósításához a kompetenciaalapú programcsomag útmutatása alapján tervezünk, a kompetens gyógypedagógus segítségével.

7. Nyelvi nevelés, nyelvi fejlesztés a nemzetiségi csoportokban

7.1 A kétnyelvű óvónő magatartásának jellemzői

A 3-7 éves gyermek annak kíván megfelelni, azt tudja szeretni utánozni és követni, akinél biztonságban van, ahol védetségét érez. A biztonságérzéshez, kiegyensúlyozottsághoz az óvónő elfogadó magatartása, viselkedésmódja segíti hozzá a gyermekeket. Ezért a gyermekcsoport valamennyi tagjával szoros, érzelem teli kapcsolatot alakítson ki a sikeres nyelvi fejlesztés érdekében.

A tanév első napjától a fő feladata a gyermek elemi szükségleteinek, a szeretet igényének kielégítése. Ennek érdekében teremtsen vele kapcsolatot, figyelembe véve személyiségét. A gyermekekkel való kapcsolatában a közlés nyelve a gyermek által otthonról, a szülői házból hozott nyelv, zömmel a magyar nyelv legyen, melyet a tanév minden napján a kisebbség nyelvén szervezett helyzetekkel egészítsen ki. Például az udvariassági és köszönési formákat a tanév elejétől a kisebbség nyelvén gyakoroltassa, majd egy rövid beszédzünet után a gyermek által értett nyelven beszéljessen vele a szoros, érzelem teli kapcsolat kialakulása érdekében.

Fontos, ha az óvónő a kisebbség nyelvén szól, a gyermekhez mindig fel kell vennie a szemkontaktust. Érintse meg a gyermek vállát, karját, fogja meg a kezét, mert a gyermeknek mindig éreznie kell, hogy hozzá beszél. A kommunikációs szituációban minden gyermeknek éreznie kell, hogy az óvónőhöz való közeledés biztosított. A kisebb gyermekek érdeklődését páros játékkal, tréfás mondókával, ujj játékkal, énekelgetéssel ki lehet elégíteni.

A nagyobb gyermekekkel már a válaszadó szerepét gyakoroltassuk. A válaszadás begyakorolt mondatmodellek alapján, egyéni fejlettség szintjén történjen. Az óvónő a saját mondatmodelljeit ne ismételtesse el a gyermekekkel.

A két nyelv elkülönítése azért fontos, hogy ne terhelje túl a gyermekeket a magyarról a kisebbségi nyelvre való váltás, úgynevezett fordításszerű helyzetekkel ne tegye tudatossá a gyermekekben a nyelvtanulást. A két nyelvet elkülönítve, lezárt nyelvi egységekben közvetítse az óvónő. Az óvónő modellnyújtó magatartásának legfőbb jellemzője a mintaszerű beszéd, a kisebbségi nyelv jó kiejtéssel, biztonsággal való alkalmazni tudása. Ehhez olyan mondatmodell-rendszert állítson össze az óvónő, melyet, a gyermekeket érdeklő témákban, a gyermeki környezet megismerése során és a különböző tevékenységi formák irányításával tud használni. A mondatmodellek gyakran jó ritmussal, dallammal kísért formái a napirend egyes feladatainak megértését és az ismétlések miatt a gyors elsajátítást eredményezik. A mondatmodelleket a nyelvi nevelési elképzeléseihez, az elsajátítandó alapszókincshez állítsa össze. A mondatmodellek egyedül és kizárólag az óvónő nyelvi nevelőmunkájának elengedhetetlen eszközei és nem a gyereké! A különböző tevékenységekhez kapcsolódó óvónő által rendszeresen használt mondatmodellek a gyermek passzív szókincsévé válnak, eljuttatva őket a beszédmegértés fokára.

A gyermek aktív és passzív szókincsének alapozására és bővítésére céltudatosan készüljön fel. A szavak, kifejezések a magyar nyelvű előkészítés, tapasztalatszerzés után több érzékszervre hatóan jelenjenek meg a gyermek játékában, tevékenységeiben.

Az óvónő komplex módon dolgozza fel az évszakokhoz, ünnepekhez tartozó, gyermekeket érdeklő témák szókincsét. Az elsajátított szókincsét rendszeresen ismétlje a gyermekekkel. Ez a gyakorlás, ez a bevésés azonban a szavak, kifejezések újabb helyzetekben való felfedezését jelentse és nem tudatos tanulást.

A kétnyelvű óvónő legfőbb célja a kétnyelvűség alapozása, az a hosszú távú cél, amelyhez az érzelmi alapokat a modellnyújtó magatartásával biztosítsa, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait. A két nyelv használata, annak aránya az óvodai napirenden belül, az egyes tevékenységekben nem határozható meg, de a nyelvelsajátítási folyamat eredményes felépítése szempontjából helyes, ha a kisebbség nyelve a tanév kezdetétől kb. 50-60%-ban, majd a tanév második felétől, a nevelési helyzetek kivételével, kb. 80%-ban jelenik meg.

Minden tanévkezdéskor, a nyári hónapokban szervezetlenül jelentkező nyelvgyakorlás és az új gyermekek felvétele miatt, a gyermekek szükségleteire, védelmére, biztonságérzete kielégítésére koncentráljon a kétnyelvű óvónő, hogy megfelelő feltételeket teremtsen a nyelvi helyzetek befogadásához, a sikeres nyelvi fejlesztéshez.

7.2. A kétnyelvű nevelés céljai és feladatai

A kétnyelvű gyermekcsoportban a szókincsfejlesztés, a hagyományápolás, a kiejtéstanulás, a válaszadó szerepének gyakorlása, a beszédmegértés, a hallás utáni megértés elérése, és a kétnyelvű identitástudat, alapozása alkotják a nyelvi nevelőmunkacéljait. A felsorolt célokat azonban csak a partnerek, a szülői ház és a kisebbségi környezet ismeretében és velük együttműködve képes eredményesen megvalósítani a kétnyelvű óvónő.

Mivel a gyermekek egészséges fejlődéséért, neveléséért a szülők a felelősök - az óvónő szakmai hozzáértéssel vesz részt ebben a nevelési folyamatban a gyermek érdekében-, ezért különösen fontos, hogy az óvónő vegye figyelembe a szülők igényeit, elvárásait a nevelés, ill. a nyelvi nevelés elgondolásainak összeállításánál. A nemzetiségi óvónő elsősorban óvónő és másodsorban nyelvtanító, anyanyelvre nevelő, nyelvi példát nyújtó. Ezek a célok eredményes megvalósításánál különösen igaz. Bármilyen nyelvi környezetből érkezik ugyanis a gyermek, csak akkor képes a nyelvi fejlesztés folyamatában részt venni, ha jól érzi magát a gyermekcsoportban, ha védettséget, biztonságot érez.

A nyelvi fejlesztés kiemelt feladata 3-7 éves korig, a rugalmas hangképző szerveknek köszönhetően, a kiejtéstanulás. A kiejtéstanulás a kisebbségi nyelvre jellemző hangzórendszer elsajátítását és a nyelv zeneiségének utánzását jelenti. A helyes artikulációt és intonációt az óvónő beszédhelyzetekben figyeltesse meg. Fontos, hogy a gyermekekkel szemmagasságban kommunikáljon, így biztosítva a helyes kiejtés utánzását. A kiejtést mondókák, versikék, énekek ismételtetésével, valamint a válaszadó szerepének gyakorlásával tanulja meg a gyermek. A gyermek rossz kiejtése esetén lassabb tempóban ismétlje meg az óvónő a hibásan képzett szavakat, majd a gyermekkel közösen gyakorolja játékosan.

A kétnyelvű óvónő jó kiejtését, beszédviselkedését gátlásmentesen veszik át a gyermekek. Törekedjen ezért az óvónő a gyermekhez hasonlóan gátlások nélkül beszélni, egyértelmű metakommunikációs jelzésekkel kísérve mondanivalóját a kisebbség nyelvén. Mind az aktív mind a passzív szókincs fejlesztése a nyelvtanulás egyik alapfeltétele, ezért kiemelt feladata az óvodai nyelvi nevelésnek is.

A gyermekek szókincsét az évszakok és az ünnepek témaköréből, illetve a gyermek közvetlen környezete témáiból állítsa össze az óvónő.

A hallás utáni megértést, a beszédértést, vagyis a passzív szókincs fejlesztését az óvónő lezárt nyelvi egységekben, a gyermekeket érdeklő témákban, mondatmodellek alkalmazásával tervezze és valósítsa meg. Az óvodáskorú gyermek a tevékenységgel, mozgással, cselekvéssel kísért nyelvi helyzetek szókincsét "bevési",

"raktározza" és felidézésükre a későbbiekben, az iskolai nyelvtanulás során is képes lesz.

A nyelvi fejlesztés feladatai mellett a nyelvhez tartozó kultúra, szokások és hagyományok ápolása az egyik legfontosabb feladata az óvónőnek. A népi kultúrkinccs gyermekeknek és gyermekekről szóló műfajai hozzásegítenek a nyelv iránti pozitív beállítódás kialakulásához, a nyelv megszerettetéséhez és a kétnyelvű identitástudat alapozásához.

A hagyományok, szokások közül azokat ápolja az óvónő, amelyek még élnek a gyermekek környezetében és ismertek. A nyelvi fejlesztés tanulási formáinak, a spontán és irányított nyelvtanulás folyamatának tervezése is fontos feladata az óvónőnek. A naponta szervezett kezdeményezések célja az alapszókinccset alkotó nyelvi témák komplex feldolgozása, részben ismeretnyújtással - mesemondással, zenehallgatással, az óvónő énekével, új játékokkal és a gyermekek által kedvelt játékokkal.

Az óvodai élet mindennapjait jellemezze a nyelvtanulásra ösztönző légkör, melyet a kétnyelvű óvónő tudatosan alakítson ki a kisebbségi nyelv egyre több helyzetben való alkalmazásával, a két nyelv egyértelmű, éles elválasztásával, az egyik nyelvről a másik nyelvre való fordítások mellőzésével. A naponta szervezett „beszélgető körök” célja a nyelvi témák komplex feldolgozása mesemondással, zenehallgatással, az óvónő énekével és a gyermekek által kedvelt, valamint új kör és dalos játékokkal.

7.3.A nyelvi fejlesztés terve tanévi bontásban

A nyelvi fejlesztést, a kisebbségi nyelv és kultúra közvetítését, átörökítését az óvodáskorúak nyelvtanulási sajátosságainak figyelembe vételével tervezze meg a kétnyelvű óvónő.

Ha a kisebbségi nyelv nem anyanyelve a gyermeknek, akkor az első nyelv, általában a magyar nyelv elsajátításának mechanizmusaihoz hasonló módon szerezzze a második nyelvvel való ismerkedést, a nyelvi alapozást.

Ha a kisebbségi nyelv a gyermek anyanyelve és azt a tőle megszokott természetes nyelvi közegben, szülőkkel, nagyszülőkkel jól beszéli, de más felnőttekkel, például az óvónővel nehezen kommunikál, a fent leírtak szerint végezze a nyelvi fejlesztést.

A nyelvvelsajátítási folyamat fontos elemei a nonverbális jelzések, a felnőtt beszédét kísérő mimika, gesztusok. A gyerekek hamar megértik ezt és megpróbálják utánozni.

A tervezéskor ügyeljen arra, hogy az alapszókinccs témakörei feldolgozására elegendő időt biztosítson. A gyermekcsoport életkori összetételétől és a gyermekek egyéni fejlettségétől függően egy-egy témával akár több héten át is foglalkozzanak.

Az első egységben, *szeptemberben, októberben* a kisebbségi nyelvre való figyelni tudás alapjait teremtse meg az óvónő. A többször említett biztonságérzet és védelem, mely az óvónő-gyermek közötti érzelem teli, közvetlen, szoros kapcsolat hatására alakul ki, előfeltétele annak, hogy a gyermek a nyelvi helyzetekre figyelni tudjon.

A kisebbségi nyelv iránti érdeklődés felkeltését segítik a páros játékok, a népi eredetű mondókák és énekek, az adott helyzetekre választott vigasztalók, simogatók, lovagoltatók, stb.

Az első egység nyelvi feladatai közé tartozik a nagyobb gyermekek szókinccsének ismétlése is, mely a rendszertelen nyári nyelvgyakorlás miatt feledésbe merült. A közösségi és udvariassági formák gyakorlása mellett az előző tanévben alkalmazott

óvónői utasításokat, napirendi feladatokat, mondatmodellek segítségével, azaz nyelvi helyzetek teremtésével idézze fel az óvónő.

A szókincsfejlesztést változatos játékokkal tervezze meg az ősz témakörében. Például tárgyakat, dolgokat, cselekvéseket, élőlényeket nevezzenek meg funkciókban.

Az óvodai élet mindennapjainak szervezésében érdeklődést keltő és fenntartó, természetes nyelvi helyzeteket teremtsen az óvónő a kisebbség nyelvén, élesen elválasztva ezeket a magyar nyelvű, a gyermekek szükségleteit és egyéni igényeit kielégítő helyzetektől.

A második egységben, *novemberben és decemberben*, a kisebbségi nyelv iránti érdeklődés fenntartását nyelvi élmények segítségével tervezze az óvónő. A gyermekek által kedvelt ünnepekre való készülődés folyamatában a szókincsbővítést, a válaszadó szerepének gyakorlását, és a kiejtést tanulást érdekes és vonzó vizuális tevékenységekkel, mozgásos és körjátékokkal, sok mesével, mondókázással, valamint bábozással, dramatizálással valósítsa meg. A második egységben a mindennapos testnevelésnek a kisebbség nyelvén kell folynia.

Az első egységben magyar nyelven előkészített és bevezetett foglalkozási formákat már a kisebbség nyelvén szervezze. Ezek a foglalkozások kötelezőek, amelyen a csoport minden gyermekének részt kell vennie.

A közös együttléteken, kb. 15-20 percre tervezett nyelvi fejlesztési folyamatokban feladatokat oldhatnak meg, szerepeket vállalhatnak. A gyermekek magyar nyelven megfogalmazott kívánságaira a megértést segítő gesztusokkal és mimikával kiegészített, de egynyelvű foglalkozásvezetéshez ragaszkodva reagáljon.

Az ünnepi előkészületek több hetes folyamatát az életkornak megfelelő ünneplés, majd az ünnepi élmények feldolgozása kövesse.

A harmadik egységben, *januárban és februárban*, a kisebbségi nyelv iránti pozitív beállítódás kialakulása érdekében bővítse az óvónő a nyelvi élmények körét újabb témák feldolgozásával, szókincsfejlesztéssel, hagyományápolással. Az első és második egységben elsajátított szókincszet folyamatosan gyakoroltassa. A nyelvi fejlesztés elengedhetetlen eszközeit a gyermekekkel közösen készítse az óvónő. Fő szempont a több érzékszervre való hatás elérése legyen.

Ebben az egységben is törekedjen arra, hogy a kisebbségi nyelv zeneiségére, a jól artikulált beszédre sok példát nyújtson a gyermekeknek. Az előző egységhez hasonlóan alkalmazza a gyermekekkel való egyéni és kiscsoportos foglalkoztatási formákat.

A negyedik egységben, márciusban, áprilisban és májusban, a kisebbségi nyelv szinte folyamatos használata közben ellenőrizze a beszéd megértését, erősítse és gyakoroltassa a válaszadó szerepét.

A szókincsfejlesztést a tavaszi hónapokhoz kötődő témákban valósítsa meg. A tanév végi nyelvi feladatok egyike a gyermek nyelvtudásának mérése a megfigyelés módszerének alkalmazásával. A kiejtést, a beszédhelyzetekben tanúsított aktivitást, a beszédképesség szintjét mindkét óvónő figyelje meg, majd tájékoztassa a szülőket a nyelvi fejlesztésben elért eredményekről és hiányosságokról.

A nyelvi fejlesztés négy egységre bontott terve a gyermekcsoport életkori összetételétől függően rövidebb vagy hosszabb időszakokra tagolódhat. A kisebbségi nyelv fejlesztési tervét minden gyermekcsoportban egészítse ki az óvónő a magyar nyelv és kultúra ápolásának tervével.

7.4. Tanulási formák a nyelvi nevelésben

Óvodáskorban a játék, a munka és a tanulás, mint az ember életének alapvető, meghatározó tevékenységei, nem választhatóak el élesen egymástól.

A játék és tanulás közös jellemzői az alábbiak:

önkéntesség (a tanulás akkor eredményes, ha a gyermeket érdekli a tanulás tárgya)

aktivitás (újszerű dolgok, problémahelyzetek teszik érdekessé a tanulási folyamatot)

önállóság (a feladatok nehézségi foka igazodjon a gyermek fejlettségi szintjéhez)

fantázia (a több megoldási lehetőséget kínáló feladatok az alkotás örömét váltják ki a gyermekből)

ismétlés (a gyakorlás eredményezi a tudást)

szabálytudat (a játék és a tanulás szabályokhoz kötött, melyeket be kell tartani)

A tanulás speciális formája az a tanulási folyamat, amelyben felkészíti az óvónő a gyermeket a nyelvtanulásra. Ezt a tanulási folyamatot egyrészt a spontán játékban szervezze megfelelő előfeltételek, előzmények mellett. Szervezze azt továbbá a modellnyújtó magatartásával, mint példakép követésének egyre több helyzetben jelentkező lehetőségeivel, a kisebbségi nyelv utánzásával és a kisebbség nyelvén tervezett kezdeményezésekkel, foglalkozásokkal.

A nyelvi fejlesztés tanulási folyamatát a következők jellemzik:

1. A gyermekek az óvodába lépéstől fokozatosan, de folyamatosan hallják a kisebbség nyelvét. Így alakul ki a hallás utáni beszédmegértés.

2. A nyelvismeret bővítése mind a játékban, mind az egyéb tevékenységformákban lezárt nyelvi helyzetek alkalmazásával történik. A nyelvi foglalkozások visszatérően elérendő feladatai a szókincsfejlesztés, a kiejtéstanulás, a válaszadó szerepének gyakoroltatása, a beszédkézség fejlesztése és a hagyományápolás.

3. Minden nyelvi helyzetben kiemelt szerepe van az utánzásra alapuló, cselekvéshez kötött nyelvtanulási formának.

4. A jól szervezett nyelvi foglalkozások nyelvi élményhez juttatják a gyermekeket, segítve a nyelv iránti pozitív beállítódás és a kétnyelvű identitástudat kialakítását.

A kisebbségi nyelvet és kultúrát az óvodai életmódszervezéstől függően kötött vagy kötetlen foglalkozások, ill. cselekvéshez, tevékenységhez, mozgáshoz kötött nyelvi helyzetekben közvetítse, ápolja a kétnyelvű az óvónő. A nyelvi fejlesztés folyamatát ennek megfelelően az alábbi tevékenységekben és nyelvi területeken tervezze, szervezze és valósítsa meg nyelvi nevelési gyakorlatában.

7.5. Játék

A nyelvi nevelésben a spontán, szabad játéknak kiemelt szerepe van. Az óvodás gyermek, aki zavartalanul választhatja meg játéktémáit, kielégítheti kíváncsiságát játék közben, és hosszan tevékenykedhet a saját maga által felállított játékszabályok szerint, kiegyensúlyozott és nyitott lesz az új dolgok iránt, így a nyelv befogadására is kész.

Az óvónő feladata ennek megfelelően a jól ismert játékfeltételek megteremtésén, a gyermekek játékban való elismerésén és ösztönzésén, valamint a játszó folyamatos figyelemmel kísérésén, szükség esetén segítségén túl közös, együttes, ún. „irányított” játékterületek teremtése. Ezt a játékot azokkal a gyermekekkel szervezze, akik már kijátszották magukat vagy még nem találták játéktémát.

- A játéköletet mindig a gyermek tapasztalati- és élményköréből válassza az óvónő.
- A játékfolyamatban a gyakorlásnak, ismétlésnek fontos szerepe van. Vidámmá és aktívvá teszi a gyermeket.
- A játék különböző fajtái felkeltik a gyermek érdeklődését.
- A gyermeki tanulás játék közben spontán és utánzásokon alapul.
- A játékszabályt, az elsajátítandó nyelvi anyagot az óvónő határozza meg.

A közös, együttes játék minden fajtája hozzájárul a nyelvi nevelési célok és feladatok eredményes megvalósulásához.

Az „irányított” játékokkal az elsajátítandó alapszókinccset gyakoroltassa változatos, érdekes játékhelyzetekben.

Az „irányított”játék fajtái:

- funkciós játékok
- szerepjátékok, bábjátékok, dramatikus játékok
- körjátékok, mozgásos játékok
- Szabályjátékok (társas játékok, computer játékok, melyek kifejezetten nyelvtanulást segítő játékok.)

A funkciós játékok (ujj-játékok, érzékszervi mozgásos játékok, ügyességi játékok) a kiejtés gyakorlását, az aktív szókinccs bővítését segítik.

Az” irányított” szerepjátékban a válaszadó szerepének gyakoroltatása (párbeszéd formákban, szerepcserékkel, ismert mesék dramatizálásával) valósul meg. A bábjáték különböző formái a beszédkézség fejlesztését segítik elő.

A mozgásos és körjátékok a hagyomány-ápolást, a beszédkedv és a válaszadó szerepének gyakoroltatását teszik lehetővé.

A szabályhoz kötött játékokban (memória játékok, kártyajátékok, társasjátékok, computer játékok) a szókinccsfejlesztés, a kiejtéstanulás, beszédkézség fejlesztés valósul meg.

A spontán, szabad játék mellett a nyelvi nevelés eredményessége érdekében naponta kell az óvónőnek „irányított” játék lehetőséget szervezni.

7.6. Anyanyelvi nevelés – Mese, vers

A kisebbségi nyelv megszerettetéséhez, az aktív és passzív szókinccs bővítéséhez és a hagyományápoláshoz nélkülözhetetlen irodalmi műfajok: a népi mondókák, a gyermekversek, a népmesék és a képeskönyvek történetei. Az irodalom a gyermek számára örömforrás, játék a beszéddel.

A népi mondókák hangzása, ritmusa megragadja a gyermeket. A mondókat tartalma, a szavak jelentése nem fontos számára. A kedvelt mondókákat vég nélkül ismételteti, gyakorolja. Az óvónő ezt kihasználva mondókákkal, versekkel szívesítse a különböző tevékenységeket, ünnepeket.

A mese biztosságot ad a gyermeknek, és az összetartozás érzését erősíti benne. A mesehőssel való azonosulás következtében nő a gyermek beszédkedve, kifejezőkézsége fejlődik, és szívesen gyakorolja a válaszadó szerepét a mesék feldolgozásánál, dramatizálásánál. A képeskönyvek történetei az aktív szókinccs fejlesztéséhez járulnak hozzá.

A felsorolt irodalmi műfajokat a gyermekek értelmi, érzelmi és nyelvi fejlettsége alapján válassza ki az óvónő. Sem a mondókák és versek, sem a mesék és történetek, elbeszélések, melyeket a tanév során kíván feldolgozni, szám szerint nem meghatározhatóak. A kétnyelvű óvónő népköltészeti alkotások és népmesék iránti szeretete az egyetlen szempont, mely a kiválasztásban szerepet játszik.

Az irodalmi művek kiválasztását a gyermekek értelmi, érzelmi és nyelvi fejlettsége alapján kell elvégezni, nem pedig darabszám alapján.

A meséhez tervezett nyelvi feladatok:

- a mese cselekményét értsék meg a gyerekek a szókincsük bővüljön a mese szereplőinek megnevezésével, új szavak megismerésével
- a válaszadó szerepének gyakorlásához kapjanak példákat a mese párbeszédese feldolgozásával
- a mesével az összetartozás érzése erősödjön a gyermekekben, Amikor a gyermekek 2-3 alkalommal hallották a mesét magyarul, az óvónő a kisebbség nyelvén, a közösen készített asztali bábokkal szemléltetve mesélje el azt.

A mondókával kapcsolatos nyelvi feladatok:

- a gyermekek tanulják meg a mondókát, szókincsük bővüljön, az új szavakkal az óvónő helyes kiejtését utánozzák
- változatos helyzetekben gyakorolják, ismételjék a mondókát

A mondókákat jó ritmusuk miatt a járásgyakorlatoknál is alkalmazza. A mondókát a jó kiejtés elsajátítása érdekében mindaddig mikro csoportos foglalkoztatási formában gyakoroltatja, míg minden gyermek nem tanulja meg.

Az irodalmi műfajok magyar nyelvű előkészítése:

- A mondókákat, gyermekverseket a vizuális tevékenységhez, cselekvéshez, mozgáshoz és a játékhoz kötött helyzetek teszik szemléletessé.
- A mesék magyar nyelvű előadása után a meséhez illő szemléltető eszközök tervezése és kivitelezése a kisebbségi nyelvű mese a magyar nyelvű mese lerövidített változata.

Zenei nevelés- Ének- zene

A nyelvi fejlesztés legtermészetesebb, legkedveltebb formája óvodás korban a dallammal, ritmussal, játékkal és mozgással, azaz énekléssel, zenével kapcsolatos. A játék mellett a zene is elemi szükséglete a gyermeknek. A zenét mozgással kíséri. A népi eredetű játéktartalmak jellemzői: az egyszerű ritmus kevés szünettel, nyolc adok és negyedek váltakozásával, a könnyen énekelhető dallam, valamint az egyszerű és harmonikus mozgásformák a játék során.

A zenei képességfejlesztő feladatokat a magyar nyelvű dallam- és ritmusfejlesztő feladatok alapján állítsa össze. A nemzetiségi kultúrkincséből választott játékok és népdalok a hagyományápolást szolgálják.

Az énekes anyag elsajátításával az az óvónő célja, hogy kielégítse a gyermekek játék és mozgásigényét. Célja továbbá a hagyományok ápolása a népi eredetű zenei anyag kiválasztásával.

Nyelvi feladatok:

- a gyermekek gyakorolják az ismert körjátékokat, dalos gyermekjátékokat
- gyakorolják a válaszadó szerepét a kaputartós és párválasztós játékoknál
  - szókincsük bővüljön, beszédképességük fejlődjön
  - gyakorolják a halk-hangos, gyors -lassú éneklést kézjelekkel
  - nyújtson nyelvi élményt az óvónő éneke

A foglalkozást beszélgető kör keretében, heti egyszer szervezi az óvónő, minden gyermek kötelező részvételével.

Az énekes kedv fokozását a körjátékok gyakorlásával éri el. Minden körjátékot sokszor ismételi, hogy minden gyermek átvehesse a szerepeket. A játékszabályokat első alkalommal anyanyelven, magyarul mondja el, majd fokozatosan németül ismétli őket, melyet gesztusokkal, bemutatással kísér.

Az énekes játékokhoz tartozó szemléltető eszközök – pl. kaputartáshoz virágzó ág- motiválja a gyermekeket, énekhangjukat felkészítve az éneklésre. A képességfejlesztő gyakorlatokat röviden gyakoroltatjuk a gyermekekkel. Bábot használunk a halk hangos megkülönböztetésére: a báb hol elbújik, hol visszajön. A gyors-lassú gyakorlását úgyszintén röviden tervezi az óvónő, amit németül vezet elő.

A kisebbségi nyelvű énekfoglalkozás előzménye a magyar, hasonló játékszabályokat tartalmazó körjátékok, dalos gyermekjátékok megismerése és gyakorlása a magyar énekfoglalkozásokon.

Mozgásfejlesztés

A rendszeresen szervezett testmozgás hozzájárulhat ahhoz, hogy a nyelvelsajátítási folyamat természetesebb, változatosabb, érdekesebb és sokoldalúbb legyen. A gyermekek nagyfokú mozgásigényét kielégítő járás- és futásgyakorlatok, gimnasztikai gyakorlatok és mozgásos játékok egyrészt edzettebbé teszik a gyermek szervezetét, másrészt csökkentik a két nyelv miatt fellépő pszichikai túlterhelést.

A mozgásfejlesztés szervezett formái: a mindennapos testnevelés és a testnevelés foglalkozás.

A mindennapos testnevelés gyakorlatait magyar nyelvű előkészítés után, kb. novembertől a kisebbség nyelvén szervezze és vezesse az óvónő, együtt tornászva a gyermekekkel. A szakkifejezéseket időnként helyettesítse mozgással kísért történetekkel. Ezek a történetek a heti téma szókincsét mozgásformákban dolgozzák fel.

A mindennapos testnevelés tervezett nyelvi feladatai:

- bővüljön a gyermek passzív szókincse – járás-futásgyakorlatok, valamint egyes gimnasztikai gyakorlatok irányításához mozgástörténetet alkalmaz az óvónő
- éljék át az együttes mozgás örömeit
- ünnepi előkészületek hetében a gyermekek tornászás közben is találkozzanak az ünnephez tartozó fogalmakkal –pl. Márton napi fogalmak: lovaglás, ludak

A mindennapos testnevelést a hét minden napján a beszélgető kör végén szervezi az óvónő. Jó idő esetén, az udvaron, rossz időben, a csoportszobában.

A járás-, futásgyakorlatokat, és a gimnasztikai gyakorlatokat az óvónő együtt végzi a gyermekekkel a helyes mozgás kivitelezés érdekében, az utasítások a kisebbség nyelvén hangzanak el.

Vizuális nevelés – Irányított vizuális tevékenység

A vizuális tevékenység a kommunikáció egyik formája, a nyelvelsajátítás nélkülözhetetlen eszköze. Az óvodáskorú gyermek életkori sajátossága, hogy az önkifejezésre, az élmények és tapasztalatok feldolgozására a játékon kívül a vizuális tevékenységekben jobban, míg a verbális kommunikációban kevésbé képes. Életkori sajátossága továbbá, hogy a különböző technikák alkalmazása során hallottakat, a tevékenységet és a cselekvést kísérő mondatokat gyorsan megjegyzi, növeli passzív szókincsét.

A tapasztalatszerzést követően – a természet megfigyelése, séták, kirándulások, stb.- a vizuális tevékenység témájául például méhecskék készítését tervezi az óvónő. Ezt a csoport szokásaihoz megfelelően szervezi az óvónő. Az óvónő célja, hogy egy olyan eszközt készítsen, ami a gyermeké, amit fejlettségi szintjétől függően vagy egyedül, vagy az óvónő segítségével hoz létre, aminek a készítése sikerélményt nyújtott.

A vizuális tevékenység technikai ismereteinek bemutatását és magyarázatát magyar nyelven végezze az óvónő, majd a gyermekekkel közösen egészítse ki azt a témához illő kisebbségi nyelvű dalokkal, mondókákkal, mondatmodellekkel.

Nyelvi feladatok barkácsolás közben:

- a gyermek passzív szókincsének bővítése az adott tárgyról szóló mondatmodellekkel
- a gyermek aktív szókincsének bővítése a tárgy és annak részeinek, tulajdonságainak megnevezésével
- a beszédmegértés mellett a beszédkedvet is fokozza a tevékenységet kísérő ismert dalok, mondókák, versek felidézésével

Az elkészült alkotásokat az óvónő jellel látja el, és olyan helyre helyezi, ahol jól látható.

A külső környezet tevékeny megismerése

A nyelvi neveléssel a környezeti nevelés áll a legszorosabb kapcsolatban. Az alapszókinccs elsajátítása összefügg a gyermeki környezet megismerésével. Miközben a gyermek alapvető tapasztalatokat szerez, felfedezi, kutatja a környezetét, találkozik tárgyakkal, dolgok, jelenségek kisebbségi nyelvű megfelelőivel is, cselekvésbe, tevékenységbe ágyazott helyzetekben.

A tapasztalatszerzés első szakaszában szülők és óvoda közösen, egyéni és közös élmények nyújtásával biztosítsák a magyar nyelvű előkészítést. A tapasztalatok feldolgozása során a gyermek környezetéből választott heti témákban alapozza és bővíti az óvónő az alapszókinccset. Egy-egy témával több érzékszervre hatóan foglalkozzon, hogy a gyermek mielőbb megtanulja a szavakat, kifejezéseket.

A környezeti nevelésben kitűzött célokhoz és feladatokhoz tervezzék az óvónő azt a szókinccset, melyet tanévről tanévre alapoz és bővíti. A szókinccsfejlesztés mellett a beszédképesség alapozását, fejlesztését is tervezzék meg az alábbi témákban:

- a gyermek közvetlen környezete a helyi adottságok figyelembe vételével
résztémái: óvoda, család, lakhely, étkezés, öltözködés
- gyermek és természet
részterületei: növények, állatok, évszakok, ünnepek
- a gyermek tágabb környezete: legfőbb célja a tájékozódási képesség fejlesztése
résztémái: séták a kiserdőben és a faluban, közlekedés, nevezetességek és intézmények a lakhelyünkön

A nyelvi feladatok közül a passzív szókincs fejlesztésén kívül a válaszadó szerepét is gyakoroltathatja az óvónő, játékban tervezett témafeldolgozással, ill. a beszédkésztség fejlesztését célozhatja meg.

A heti témák vagy témaegységek feldolgozására kötelező foglalkozást is szervez az óvónő. Például az őszi öltözködés témáját foglalkozáson dolgozza fel. Célja a gyermekek öltözködésével kapcsolatos ismereteinek rendszerezése.

Nyelvi feladatok:

- a témához kapcsolódó tárgyak, eszközök, fogalmak, személyek felismertetése, csoportosítása, megnevezése
- a válaszadó szerepének gyakorlása kérdés-felelet formájában
- a helyes kiejtés gyakorlása az óvónő utánzásával
- a kisebbség kultúrájának megismerése
- szókincsbővítés
- beszédkedv fokozása témához illő játékkal

A foglalkozás előzménye a napi tapasztalatszerzés, valamint a vizuális tevékenység során szerzett ismeretek rendszerezése.

A foglalkozás egynyelvű vezetését a szervezési feladatok közben jelentkező problémák esetén megszakíthatja az óvónő beszédszünet közbeiktatásával, majd magyarul megbeszéli a tennivalókat és újabb szünet után folytatja a kisebbség nyelvén folyó beszélgetést.

Munkajellegű tevékenységek

A munkajellegű tevékenységek, melyeket az óvónő folyamatosan gyakoroltat az óvodai élet mindennapjaiban, fejlesztik a gyermek önállóságát. A munkajellegű tevékenységek fő területe az önkiszolgálás, a naposi rendszer alkalmazása, a gyermeki szükségletek kielégítése, de a játék is nyújt lehetőséget a mindennapi élethez tartozó tevékenységek begyakorlására.

Ezeket a tevékenységeket a tanév elején, az óvodások szoktatási időszakában magyar nyelven irányítsa az óvónő, majd fokozatosan térjen át a kisebbségi nyelv alkalmazására, a követelmények egynyelvű közlésével.

A munkajellegű tevékenységek másik csoportját olyan munkafolyamatok alkotják, melyeket a gyermekek megfigyelés után, az óvónő irányítása mellett el is tudnak végezni. Például süteménysütés Márton-napra, magvak ültetése tavasszal, stb. Az így készült gyermekmunkákat használja fel az óvónő a témához illő dalok, mondókák, versek és mesék gyakorlásánál, ismétlésénél. Különösen fontos ez az ünnepi készülődés folyamatának érdekesebbé tételénél.

Biztonságot illetve kedvet ad az elvégzendő teendők megoldásához, ha a közösen végzett tevékenységek szervezésénél (testápolás, teremrendezés, öltözködés, játék elrakás, stb.) az óvónő az utasításokat jó ritmussal, esetleg dallammal kísérve adja

meg. Ezeket gyorsan megtanulják a gyerekek, fel tudnak készülni a feladataik elvégzésére.

7.7.A nyelvi nevelés szervezeti kerete

Napirend, heti rend

A kétnyelvű óvodai életmód gyakorlati megvalósításának szervezeti kereteit a gyermekcsoport életkori összetételétől és a gyermekek egyéni szükségleteitől, ill. egyéni fejlettségüktől függően a napirendben és heti rendben rögzítse az óvónő.

A magyar és a kisebbségi nyelvű foglalkozásokat lezárt nyelvi egységekben tervezze, szervezze és valósítsa meg az óvónő. A beszédhelyzetek fordítását mellőzni kell.

A kisebbség nyelvén szervezett és vezetett foglalkozásokat csak nevelési helyzetek megoldása miatt szakítsa meg. Nyelvi váltás estén beszédszünetet kell beiktatni. A legfőbb cél a kisebbségi nyelv egyre több helyzetben való alkalmazása.

A napirendben határozzon meg időkereteket az óvodában tartózkodás idejére a gyermek gazdag, változatos tevékenységeihez és az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő váltakozásához. A spontán, szabad játékra kb. 6 órát, a szabadon választott tevékenységekre kb. 5 órát, a közösen és kötelezően végzett tevékenységekre kb. 3 órát biztosítson az óvodában tölthető 10-11 órából.

A napirend aktív szakaszában 9-10 óráig a nyelv intenzív fejlesztését végezze kezdeményezések és kötelező foglalkozások szervezésével. 10 óra után, a passzív szakaszban a nyelvi helyzeteket készítse elő. Jó idő esetén séták, kirándulások alkalmával helyszíni megfigyeléseket, tapasztalatgyűjtést tervezzen, rossz idő esettén a spontán séták ideje alatt differenciált, egyéni vagy kiscsoportos fejlesztést, gyakorlást iktasson be.

A csoportosan, közösen végzett tevékenységek – tízórai, ebéd, pihenés, uzsonna – irányításánál fő szempontja a gyermekek egyéni igényeinek, szükségleteinek kielégítése legyen, amit nyelvi fejlesztési feladatokkal egészítsen ki. Így a követelményeit a fokozatosság elvének figyelembe vételével a kisebbség nyelvén közölje, az udvariassági formákat gyakoroltassa, a közös tevékenységek „rítusait” rendszeresen alkalmazza. Pl. a mosdóba vonulást egy mondókéval, amivel a testrészeket is lehet mutatni. Stb.

A napirendben meghatározott időpontoktól, a megszokott helyzetektől való eltérést beszélje meg az óvónő a gyermekekkel, nyugalmat és biztonságot teremtve ezzel. Úgy szervezze az óvodai életet, hogy a gyermekek aktivitását érdekes és változatos tevékenységekkel növelje, önállóságukat fejlessze. Rendet és állandóságot biztosítson, melyben a gyermek egészségesen fejlődhet, szokásrendje kialakulhat.

A nyelvi helyzeteket naponta, délelőtt és délután is, a gyermekek által megszokott időpontban és formában szervezze meg. Az érkező gyermekeket életkortól függetlenül úgy fogadja, hogy odamegy eléjük, üdvözlí őket, néhány szót vált velük. Ha tevékenykedik a gyermek érkezésekor, akkor hívja oda magához, üdvözlíje, mondja el neki, hogy mivel foglalkozik, szabad választást biztosítva a gyermeknek a tevékenység választására, ill. más tevékenység keresésére

A nyelvi fejlesztés naponta tervezett és szervezett kezdeményezéseit és kötelező foglalkozásait hetente egy témában végezze, vezesse az óvónő. Vannak olyan témák is, melyekkel több héten át kell foglalkoznia, mert a gyermekek érdeklődése és aktivitása ezt kívánja.

A heti témákat feldolgozó kötelező foglalkozásokat az irodalom, az ének-zene, a mindennapos testnevelés, ill. az úgynevezett beszélgető kör keretében tervezze meg az óvónő. A beszélgető kör komplex foglalkozás, melyben minden nap más foglalkozási ág kap nagyobb hangsúlyt. A beszélgető kör szervezésével az az óvónő célja, hogy a gyermekek kedvvel, aktívan éljék meg az „együtt lenni jó” helyzeteket. Az óvónői kezdeményezések szintén a heti téma változatos, érdekes feldolgozásához járuljanak hozzá mondókák, versek tanításával, vizuális technikák gyakoroltatásával és „irányított” játékok szervezésével.

A heti rendet az óvónő az alábbiak figyelembe vételével állítsa össze:

- A magyar és német nyelvű foglalkozásokat is lezárt nyelvi egységekben tervezze, szervezze és valósítsa meg. A két nyelvet jól elkülönítve használja, a beszédhelyzetek fordítását mellőzve.
- A német nyelven szervezett foglalkozásokon az egynyelvű foglalkozásvezetést csak nyelvi helyzetek megoldása miatt szakítsa meg. A nyelvi váltásokkal beszédszünetet iktasson be.
- A német nyelv egyre több helyzetben való alkalmazása legyen a legfőbb célja.

7.8.A nyelvelsajátítási folyamat tárgyi feltételei

Az óvodai élet zavartalan működéséhez szükséges objektív feltételek mellett, melyek a természetes, harmonikus légkör kialakításához nélkülözhetetlenek és a gyermek biztonságát teremtik meg, szemléltető eszközöket kell használnia az óvónőnek a gyermekek hiányos nyelvismerete miatt a tárgyak, dolgok, jelenségek szemléletessé tétele érdekében, segítve ezzel a beszédmegértést. Több érzékszervre hatóan gyakoroltassa a tapasztalatszerzést.

A szemléltető eszközök nagy százalékát közösen barkácsolja, fesse, rajzolja, ragassza, szerkessze, stb. a gyermekekkel. Célja a nyelv iránti érdeklődés felkeltése mellett az érdeklődés fenntartása legyen. A szemléltető eszközök készítése nyelvi szempontból azért fontos, mert a tevékenység közben elhangzó óvónői mondatmodellek a passzív szókincset fejlesztik, a tevékenységet kísérő mondókázás és dalolás pedig nyelvi élményt jelent a gyermek számára.

A nyelvi nevelés eredményes megvalósulását segítő tárgyi feltételek három csoportba oszthatók:

- természetes szemléltető eszközökre,
- nyomtatott, képi eszközökre,
- audiovizuális eszközökre.

Mivel a gyermekek utánzás útján sajátítják el a nyelvet, ezért az óvónő mintaszerű beszéde a legfőbb természetes szemléltető eszköz. A gyermekek megfigyelik az óvónői beszédet kísérő gesztusokat, mimikát, a beszédviselkedést, a beszéd dallamát, intonációt, a kiejtést, a beszédtempót, és megpróbálják utánozni.

A szemléltetéssel kísért mesemondás és történetmesélés azért fontos, mert a nyelvi fejlesztés folyamatában a mesékre való odafigyeléssel, a reprodukív fantázia működésével bővül a gyermekek szókincse, beszédkedvük növekszik, az ismétlések a beszédértést és a válaszadó szerepének gyakorlását eredményezik.

7.8. Az Óvoda kapcsolatai

A nyelvi fejlesztéshez szükséges feltételeket a szülői házzal közösen teremtsék meg a kétnyelvű óvónők. A szülői kérések, igények ismeretében alakítsák ki a gyermekcsoportjuk nyelvi nevelési elképzeléseit, melyeket a szülőkkel, partnerekkel ismertessenek.

Szülői értekezlet, mely során a nyelvi fejlesztési elképzeléseket, ill. a tanév során elért nyelvi eredményeket és hiányosságokat ismertetik a szülőkkel.

Nyílt napokra meghívás: Ezeken az alkalmakon ismerjék meg a szülők az óvónő irányítása mellett a gyakorlatban folyó nyelvi nevelőmunka tevékenységeit, módszereit.

Az ünnepek, hagyományok, szokások előkészületeiben való aktív részvétel. Ismertesse az óvónő, majd vitassa meg a szülőkkel az ünnepekhez, ünnepléshez tartozó szervezési feladatokat, az ünneplés tartalmát, menetét stb.

Rendszeres óvónői tájékoztatás: A nyelvhasználati folyamat közös megvalósítása érdekében beszéljék meg a szülőkkel a nyelvhasználat lehetőségeit. Azok a szülők, akik beszélik a kisebbség nyelvét, használják otthon is gyermekükkel, de ne kérjék számon az óvodában tanultakat. A kisebbség nyelvét nem beszélő szülők figyeljék a gyermekük otthoni nyelvi megnyilatkozásait és tájékoztassák az óvónőket erről. Nyelvtanulási helyzeteket ők se teremtsenek.

7.9. A nemzetiségi környezettel való együttműködés

A kisebbségi önkormányzattal az óvoda vezetője tartson fenn kapcsolatot. Célszerű tájékozódnia a kisebbségi képviselők véleményéről a nyelv átörökítése, a hagyományok ápolása, a nemzetiségi rendezvényeken való részvétel, a helyi szokások felkutatásához nyújtott segítség kérdéseiben.

Az iskolával való kapcsolattartás folyamatossága mindkét fél érdeke, melyben a tanítók és óvónők együttműködése fontos.

A nemzetiségi óvónő tegyen látogatást az iskolában, figyelje meg a nyelvi órák felépítését, anyagát, a feldolgozás módszereit, a gyermekek értékelését.

7.10. A kétnyelvű tanulásra, a nyelvtanulásra való alkalmasság kritériumai az óvodáskor végére

Az óvodáskorú gyermeke nyelvtanulásra való felkészítése a kétnyelvű óvónő legfőbb és egyben leghélyesebb feladata. A gyermeket képessé kell tenni arra, hogy a megváltozott feltételek mellett is- új közösség, más felnőtt, új napirend- aktívan vegyen részt a nyelvi fejlesztési folyamatban, azaz tanulja a nyelvet, céltudatos előkészítést igényel.

Az óvodáskorú gyermek kétnyelvű tanulásra való alkalmasságának követelményeit a két alapvető dokumentum, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és a nemzeti és etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve fejlesztési elképzelései tartalmazzák. Ennek megfelelően a kétnyelvű óvónő feladata a gyermek fejlesztése, a nyelvtanuláshoz szükséges szociális, érzelmi, értelmi érettség elérésével.

A nyelvtanulásra való alkalmasság legfontosabb jellemzői: az alkalmazkodó képesség, kapcsolatteremtő készség, kommunikációs készség fejlettsége, önállóság,

a feladatok teljesíteni tudása és a kíváncsiság ébren tartása, a tudásvágy kialakulása.

Akkor éri el a gyermek ezt a fejlettséget, ha óvodáskorban eleget játszhatott, ha képességeit az életkorához illő tanulási helyzetekben fejlesztették, ha a kétnyelvű óvónővel való kapcsolata védettségre, bizalomra épült.

A kisebbségi nyelv tanulására az a gyermek alkalmas, akinek

- fejlett az alkalmazkodó képessége, mert az óvodáskorát folyamatosan két nyelvben és két kultúrában töltötte,
- fejlett a kapcsolatteremtő és kommunikációs készsége, mert a válaszadó szerepét beszédhelyzetekben gyakorolta,
- kialakult a beszédképessége a rendszeres gyakorlás, ismétlés eredményeként.

Az a gyermek képes nyelvtanulásra, aki

- megtanulta a helyes kiejtést, egyszerű mondatokat tud alkotni,
- biztonságban érzi magát, mert megérti a beszédhelyzeteket,
- passzív szókinccsel rendelkezik,
- szereti a nyelvet a nyelvi élmények és a tevékenységhez kötött nyelvi helyzetek miatt,
- utánpótlás útján tanulta a nyelvet,
- eljutott a hallás utáni beszédmegértés fokára.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében speciális szakemberek segítségével végezzük pedagógiai fejlesztő munkánkat.

7.11. Az ünnepek, hagyományok szerepe a nyelvi nevelésben

A nyelvi nevelőmunka céljait és feladatait a kisebbségi nyelvhez tartozó kultúra közvetítésével éri el a kétnyelvű óvónő.

A népi kultúrkinccs megismeréséhez tervezzen és szervezzen rendszeresen ismétlődő közös tevékenységeket, melyek a gyermekek fejlődését is elősegítik.

A közös tevékenységek során a gyermekek egyéni örömei közösségi élménnyé válnak a sokrétű és közös tervezés, valamint az együtt végzett tevékenységek eredményeként. A közös élmények alapján állítsa össze, alakítsa ki az óvónő a gyermekcsoportja szokásait, hagyományait és ünnepi alkalmait. A nyelvi fejlesztés folyamatában kiemelt szerepe van az ünnepeknek, hagyományoknak, melyekkel a kétnyelvű identitástudat alapozását, a nyelv iránti pozitív beállítódás kialakulását célozza meg az óvónő.

Jelentős hagyomány a születésnapok megünneplése, ajándékkészítés a kicsiknek, a nagyok búcsúztatása és az ünnepekre való készülődés is.

A hagyományok mellett az ünnepek is jelentős alkalmak az óvoda életében. Az ünnepi előkészületek, az ünneplés, az ünnepi élmények feldolgozásának folyamata erősíti a gyermekekben az összetartozás érzését. Az ünnepek illeszkedjenek a gyermekek természetes életrendjébe, épüljenek be a délelőtti és délutáni tevékenységekbe.

8. Spracherziehung - Förderung der Sprechfreudigkeit in den Nationalitätenkindergärten

8.1 Ziele und Aufgaben in der zweisprachigen Gruppe Nationalitätenkindergartens

Die Spracherziehung ist organischer Bestandteil des ungarischer „Grunddokuments für die Vorschulerziehung“. Daraus folgt, dass die allgemeinen Ziele und Aufgaben eines Nationalitätenkindergartens mit denen des Grunddokuments übereinstimmen müssen.

Das „Grunddokument für die Vorschulerziehung“ ist auch das Grunddokument für die Spracherziehung.

Spezifische Ziele, die sich aus der eigenen Rolle der Spracherziehung ergeben:

Vermittlung der deutschen Sprache und Kultur entsprechend den Altersbesonderheiten und der individuellen Entwicklungsstufe des Kindes,

Pflege der Kulturgüter und Traditionen der deutschen Nationalität entsprechend dem Lebensalter des Kindes,

Vorbereitung der Vorschulkinder auf den Sprachunterricht mit einer gezielten und bewussten

Ausspracheschulung sowie der Herausbildung der Sprachfertigkeit in natürlichen

Anbahnung einer zweisprachigen Identität des Kindes zu akzeptieren und zu beachten ist.

Die Spracherziehung hat folgende Aufgaben:

1. Eine erhebliche Rolle in der Spracherziehung spielt die Berücksichtigung der Altersbesonderheiten der Kinder, wie

die Artikulationsbasis, die es ermöglicht, die Aussprache der deutschen Sprache zu erlernen und die Musikalität der Sprache zu empfinden,

die Nachahmungsfähigkeit, ohne Hemmungen dem Modell in der Kommunikationssituation zu folgen,

das ständige Tätigsten auch in Interaktionen mit der Kindergärtnerin.

2. In einer zweisprachigen Kindergruppe werden **die Grundbedürfnisse des Kindes**, insbesondere das Bedürfnis der Zugehörigkeit und Liebe befriedigt. Jeden Tag wird jedem Kind Aufmerksamkeit geschenkt, um dem Kind Sicherheit und Geborgenheit zugeben. Die Kindergärtnerin hat die Aufgabe, zu den Kindern einen engen, unmittelbaren und gefühlsbetonten Kontakt auszubauen um das Sicherheitsgefühl im Kind zu stärken.

Zu den weiteren wichtigen Aufgaben der Kindergärtnerin gehören eine ausgeprägte und eindeutige Mimik und Gestik sowie eine entsprechende Verhaltensweise, mit denen die Sprechsituationen vervollkommen und verständlich werden.

3. **Erfolgreich ist der Spracherwerb im Vorschulalter**, wenn die Kinder sicher im Antworten und Rollenwechsel(Hörer-Sprecher)sind.

Die erfolgreiche Spracherziehung fördert ausserdem das produktive Sprechen und die Herausbildung der Sprechfertigkeit. Die Kinder können sich mit einem geringen aktiven Wortschatz verständlich machen und fühlen sich aufgrund eines grösseren passiven Wortschatzes in verschiedensten Kommunikationssituationen sicher.

4. Grundprinzip in der Spracherziehung ist, alle Kinder der altersgemischten Gruppe in ihrer Muttersprache zu erziehen.

Kinder, die die ungarische Sprache als Erstsprache erlernen, werden ungarisch angesprochen und erzogen. Daneben werden vom Beginn des Schuljahres Sprachübungen in Deutsch eingeführt, die regelmässig und täglich gebraucht und geübt werden. Dieses Üben und Wiederholen stärkt im Kind das Sicherheitsgefühl und führt zum Erfolg im Spracherwerb.

5. Eine der wichtigsten Aufgaben in der Spracherziehung ist **Traditionen, Sitten und kulturelle Wertvorstellungen der Nationalität zu pflegen**. Volksgutes werden die Identität des Kindes positiv gefestigt und die Zusammengehörigkeit gestärkt. Die Volksdichtung trägt zu einer positiven Einstellung zur Sprache bei.

6. In der zweisprachigen altersgemischten Gruppe wird eine Lernatmosphäre geschaffen, in der das spontane, unbewusste und imitative Lernen mit Hilfe aller Formen der Spieltätigkeit verwirklicht, die deutsche Sprache durch situatives und handlungsorientiertes Lernen vermittelt, das Hörverständnis durch vielseitige Anregungen, Beschäftigungen geschult, die deutsche Sprache bei allen Gelegenheiten im Kindergartenalltag verwendet wird.

8.2. Tätigkeitsformen in der Spracherziehung

Die gesunde Lebensweise und die Minderheitensprache

Die Aufgaben sind die folgenden

Die Erzieherin soll an bei der selbständigen Körperpflege beim Essen, beim An- und Ausziehen die Möglichkeiten zum Kennenlernen und üben der Minderheitensprache sichern. Die wichtigste ist, dass die Erzieherin mit persönlichem Beispiel vorangeht.

Die Erzieherin soll durch Beobachtung den Entwicklungsstand der Sprachentwicklung der einzelnen Kinder kennenlernen, und die eigenen Gewohnheitssysteme wahrnehmen.

Man soll den Eltern auch mitteilen, welche Ausdrücke in der Familie zu üben sind.

Tätigkeiten der Kinder:

Im Kinderzimmer

Möbel, Gegenstände benennen und die Begriffe üben, die Mahlzeiten kennenlernen. Mittel und Speise benennen und üben in der Minderheitensprache.

Im Ankleideraum:-die Namen der Körperteile, Kleidungsstücke kennenlernen und in der Minderheitensprache üben.

Im Waschräum:-Tätigkeiten und Utensilien in der Minderheitensprache kennenlernen und üben.

Auf dem Hof:-Spielmöglichkeiten, Werkzeuge kennenlernen und ihre Namen üben, Das Wetter kennenlernen, die Änderungen benennen (Jahreszeiten, Schnee, Regen, usw.)

8.3. Entwicklung der motorischen Fähigkeiten

Die Spieltätigkeit

Spielen ist eine elementare Lebensäußerung und die für das Kind geeignete Form der Auseinandersetzung mit der Umwelt.

Spielen ist eine spezielle Form des Lernens. Das Kind ist neugierig, will die Umwelt entdecken und ist dabei voller Spannung, Erlebnishunger und hat den Wunsch nach schöpferischer Tätigkeit.

In der Spracherziehung wird dem Freispiel eine erhebliche Rolle eingeräumt. Das Bild von der Wirklichkeit wird durch das Spiel immer genauer. Im zweisprachigen Kindergarten ist das Spiel sehr wichtig. Die Kinder haben zahlreiche Möglichkeiten ihre Sprachkenntnisse anzuwenden und reproduzieren.

Die Kindergärtnerin hat folgende Aufgaben:

die Bedingungen für das Spiel zu sichern,

den Kindern keine voreiligen Anleitungen zugeben,

die Kinder in ihrem Spiel anzuerkennen und sie zu weiteren Spielaktivitäten anzuspornen.

Eine weitere Aufgabe der Kindergärtnerin ist, ein **gelenktes** Spiel zu planen und mit den Kindern durchzuführen.

Die Hauptformen des gelenkten Spiels sind:

Funktionsspiele

Rollenspiele, Dramatisierung, Handpuppenspiele,

Kreisspiele, Bewegungsspiele, Regelspiele.

Funktionsspiele werden von den Kindern intensiv aufgenommen und durch die Wiederholung schnell erlernt. In den Funktionsspielen werden die gut artikulierte Aussprache der Kindergärtnerin nachgeahmt und eine positive Einstellung zur Sprache gewonnen. Die Kinder

Rollenspiel ist eine Form des freien Darstellungsspiels. In den gelenkten Rollenspielen werden in Dialogform der Rollenwechsel sowie das Antworten geübt und gefestigt, deshalb diesen Spielen in der Spracherziehung grosse Bedeutung zukommt.

Regelspiele, wie Memoryspiel und Gesellschaftsspiele werden dem Entwicklungsstand und den Sprachkenntnissen entsprechend ausgewählt und je nach Wunsch der Kinder geübt. Die Regelspiele tragen dazu bei *die richtige Aussprache* zu üben und das *produktive Sprechen durch Wortschatzerweiterung* zu bereichern.

Volkstümliche Spiele mit den volkstümlichen Inhalten dieser Spiele werden eine Unzahl menschlicher Situationen dargestellt. Durch diese Spiele lernen die Kinder die Traditionen der Nationalität kennen, pflegen und üben.

Aufgaben der Kindergärtnerin

Die zum Spiel notwendigen Bedingungen sichern. Zum Spiel brauchen die Kinder ruhige Atmosphäre.

Die Kinder können frei entscheiden *mit wem, wie lange, wo* wollen sie das gewählte Spiel spielen.

Die Zeit zum Spiel wird durch einen *flexiblen* Tagesablauf gesichert.

In **Situations- und Simulationsspielen** finden die Kinder Möglichkeiten zum Feststellen der Ursachen und der Zusammenhänge zur Entwicklung der Sprechfertigkeit.

In den **Übungsspielen** entwickelt sich vor allem die Augen-Hand Koordination, die Dominanz Das müssen wir stärken.

Mit **Dramatisieren** stärken wir die positiven Verhaltensweisen, die Ausdrucksfähigkeit in beiden Sprachen und das fließende Sprechen in der Minderheiten Sprache.

Beim **Spiel im Freien** sichern wir die Möglichkeit zur Entfaltung von Kontakten der Kinder, wir befriedigen in Bewegungsbedürfniss, Minderheitenenerziehung

Die Erzieherin muss ihren eigenen Sprachgebrauch überprüfen und entwickeln.

Die Aussprache, der Sprachgebrauch muss verständlich zum Nachahmen geeignet und vorbildlich sein.

Sichern wir viele Möglichkeiten, Situationen, in denen die Kinder ihren Wortschatz, die Satzkonstruktionen erweitern, festigen können und in denen sie ihre passiven Sprachkenntnisse aktivieren können.

8.4.Märchen, Verse

„Literatur ist für das Kind eine Quelle der Freude, ein Spiel mit Einzelementen der Sprache. Das Kind hat Freude an Rhythmus, Reim und Klang.“

Volksreime und Gedichte werden als Auflockerung eingesetzt. Die Sprachmelodie und der Rhythmus der Volksreime sind für das Kind erfassbar sie in der Spracherziehung zu einer unentbehrlichen Hilfe für die Ausspracheschulung.

Rhythmus, Lautmalerei und Wortspiele wirken auf die Kinder, auch wenn sie einzelne Worte nicht verstehen. Bei diesen Reimen und Gedichten ist nicht die Wortbedeutung wichtig, sondern der Wortklang und der Rhythmus.

Beliebt sind die Fingerspiele, Kniereiterspiele, Abzählreime usw. Die Volksdichtung trägt dazu bei, die Sprache für interessant zu halten, dadurch Spass zu erleben.

In der Volksdichtung lernen die Kinder Dialekt und Mundart kennen. Aber die Kinder hören am liebsten Märchen. In denen werden die Wünsche erfüllen.

Wir wählen Märchen, Gedichte in beiden Sprachen aus dem Schatz der Volkskultur aus. Mit den kurzen Volksmärchen fördern wir die Identität der Kinder.

Märchen und Gedichte sind im ganzen Verlauf der Erziehung, als wesentliches Gebiet der Mutterspracherziehung zu betrachten. Die Sprache wird während der Sozialisation zum wichtigsten Mittel des Denkens.

Die deutschen Märchen werden von den Kindern gerne gespielt und dramatisiert. Bei der Dramatisierung regt die Sprechfreude der Kinder an, fördert sein Ausdrucksvermögen. Die Dramatisierungsspiele haben eine wichtige Funktion im Üben des Rollenwechsels (Hörer-Sprecher) sowie im Üben der Rolle des Antwortens.

8.5.Singen, Musik

„Neben dem Spielen ist auch das Singen eine elementare Lebensäußerung des Kindes. Das Kind singt nicht in Tonarten und Tonsystemen, es singt naiv.“Musik macht das Kind fröhlich.

Die Musik hat in der Spracherziehung einen festen Platz.

Die Kreisspiele werden aus der Volkskultur gewählt.

Durch das Pflegen der Volkskultur in Gesang und in einrächtigen Tänzen wird die zweisprachige Identität des Kindes angebahnt. Die Ausspracheschulung wird mit Kreisspielen, die von den Kindern gern gespielt und wiederholt werden, erfolgreich

gelöst. Durch das gemeinsame Spiel finden die Kinder erste Kontakte zueinander und fühlen sich sicher. Diese Spiele haben auch eine wichtige Funktion im Üben des Rollenwechsels (Hörer-Sprecher)

„Beim Singen und Spielen werden die gut artikulierte Aussprache und das reine Singen der Kindergärtnerin nachgeahmt und eine positive Einstellung zur Sprachen gewonnen.“

Die Kinder und Volkslieder helfen die genannten sprachlichen Aufgaben zu lösen, insbesondere bei der Erweiterung des Wortschatzes, im produktiven Sprechen.

Aufgabe:

Die grundlegenden Bedingungen der musikalischen Erziehung schaffen.

Den Anspruch auf die musikalische Selbstbildung fördern.

Musikalische Erlebnisse sichern.

Der Gebrauch der Grundlegenden musikalischen Begriffe in der deutschen Sprache.

Mit Singspielen stärken die Herausbildung der Freude am gemeinsamen Spiel.

8.6. Bildnerisches Gestalten

Das gestaltende Tun bezieht sich auf alle Tätigkeiten des Kindes. das Kind verwendet verschiedenartigen Materialien um seine Erlebnisse und Erfahrungen zu verarbeiten und auszudrücken. die Formen des bildnerischen Gestaltens sind:

Zeichnen und Malen

Kneten und Formen

Kleben, Schneiden, Falten, Drucken

Auffädeln, Flechten und Weben

Zeichnen und Malen ist das Bedürfnis des Kindes, seine Gefühle und Empfindungen auszudrücken und darzustellen.

Kneten und Formen Beim Umgang mit formbaren Stopfen spielt das Kleinkind die Funktionslust eine grosse Rolle. Das grössere Kind bildet schon aus einer geschlossenen Form eine Gestalt. Das Üben und freie Verwendung spielen bei diesem Gestalten eine wichtige Rolle.

Kleben, Schneiden, Falten, Drucken Papier bietet vielfältige Möglichkeiten. Kleben und Schneiden sind für Kinder ein technischer Vorgang. Beim Falten sehen Kinder lieber zu aber die Faltfiguren verwenden sie gern im Freispiel.

Auffädeln, Flechten und Weben durch die Übung solche Fertigkeiten erhalten die Kinder ein Blick in sind Zusammenhänge, wie zB. ein Abschiedsgeschenk für die Grossen der Gruppe weben. Beim Weben und Flechten werden Gegenstände und Dinge die zu den Traditionen und Bräuchen gehören anfertigt. Das Bildnerische Gestalten ist eine Möglichkeit der Kommunikation, die den Spracherwerb bereichert.

8.6. Bewegung, Turnen

Bewegungserziehung hat drei Formen:

Die freie Bewegung im Freien, zur Befreiung der natürlichen Bewegungsdranges der Kinder

Den täglichen Sport

Die Sportbeschäftigungen.

Diese Formen tragen dazu bei, die Sprachbildung natürlicher, abwechslungsreicher, interessanter, vielseitiger und regelmässiger zu planen und durchzuführen.

Körperliche Bewegungsfreude und geistige Entwicklung stehen in Wechselbeziehung zu einander. So wird dem Wachsenden Organismus der Kinder eine besondere Aufmerksamkeit geschenkt. Die mannigfaltigsten Bewegungen an der Luft und der Sonne im Wasser und Schnee stärken die Gesundheit, härten den Organismus ab, machen ihn widerstandsfähiger und sichern ein normales Wachstum, verhindern weiterhin die psychische Belastung. Die Körperübungen entwickeln und vervollkommen bei den Kindern motorische Eigenschaften, wie Kraft und Reaktionsschnelligkeit, Gewandtheit, ausdauernde Geschicklichkeit, Schnelligkeit die Entwicklung des Koordinationsvermögens des Kindes und die Schulung des Gleichgewichtssinnes.

Die freie Bewegung im Freien zur Befriedigung des natürlichen Bewegungsdranges vom Kind, den täglichen und die Sportbeschäftigungen. Wir bauen auf die Bewegungserfahrung auf das Spielverhalten des Kindes.

Wir schaffen die Bedingungen zur Förderung der biologischen Entwicklung, zur Steigerung der Belastbarkeit, der Widerstands und der Anpassungsfähigkeit des Körpers.

Die Aufgabe der Kindergärtnerin ist zu erreichen, dass die Kinder der Gruppe an sportlichen Übungen mit Freude teilnehmen. Auch mit Rhythmus und Musik werden Bewegungserlebnisse vermittelt.

8.7.Umwelterziehung

„Ziele der Umwelterziehung sind der Erwerb elementarer Erfahrungen und die Auseinandersetzung mit Gegenständen, Dingen und Erscheinungen der Umwelt. Die Grundlagen der Umwelterfahrungen sind das eigene Handeln und erleben des Kindes.“

Es ist wichtig, den Kinder Impulse zugeben die zur Entdeckung der Umwelt führen. Für die Auswahl der Themen sind die Gegenseiten der Umwelt und die Interessen der Kinder entscheiden. Die Umwelterziehung steht vor allem mit der Spracherziehung in enger Wechselwirkung. Die Sprachlichen Aufgaben stimmen mit den grundlegenden Erfahrungen und der Auseinandersetzung des Kindes mit seiner Umwelt überein.

Die Entwicklung der Sprechfertigkeit und die Wortschatzerweiterung der Sprachfertigkeit wird mit diesen Themen verwirklicht:

Das aktive Kennenlernen der Welt erweckt und hält die Neugier, das Interesse der Kinder durch das Bearbeiten der Erfahrungen und Kenntnisse aufrecht und befriedigt ihren Erkenntnisdrang.

Ermöglichen, dass sie mit allen Sinnesorganen Erfahrungen sammeln können.

Gelegenheiten zum indirekten Erleben das Naturschutzes anbieten.

Problemsituationen schaffen.

Möglichkeit zum fließenden Sprechen bieten und die mündliche Ausdrucksfähigkeit der Erst-und Zweisprache fördern.

Die optimalen Voraussetzungen des Lernens sichern.

8.8.Arbeitswesen für Kindern

„Im Grunddokument für die Vorschulerziehung werden die Tätigkeiten, die zum täglichen Leben gehören, aufgezählt. Es werden Fertigkeiten und Arbeitsweisen festgelegt, die dem Vorschulalter entsprechend erlernt und angewendet werden.“

Die Kinder werden erlernen, dass die Tätigkeiten des täglichen Lebens von der Spieltätigkeit schwer zu trennen sind.

Im Tagesablauf der Kindergruppe werden alle Gelegenheiten genützt, bei denen das Kind die praktischen Tätigkeiten ohne Zeitdruck erwirbt.

„Die Anleitungen der Kindergärtnerin zu dieser Tätigkeit erfolgen stufenweise und den Sprachkenntnissen des einzelnen Kindes entsprechend in Deutsch.“

Anleitungen zu folgenden Themen sind zugeben:

zur Körperpflege und Befriedigung persönlicher Bedürfnisse(aus und anziehen, Hände waschen, sich kämen, usw.)

zu Haushaltspflichten(Ordnung machen, Tischdienst, Blumen giessen, Wegraumen, usw.)

Die Kinder erhalten die Möglichkeit bei einfachen Arbeitsvorgängen mitzumachen.

Sie sollen motiviert werden, sie lernen dabei Arbeit planen, organisieren, zusammen tätigen.

Die Arbeitsvorgänge werden selten auf Deutsch geplant, aber die andere Tätigkeitsformen werden Deutsch begleiten und miterleben.(Lieder singen, Spiele üben, Reime sagen, Märchen anhören, usw.)

8.9.Lernen und Sprachbildung

In Vorschulalter stehen lernen und spielen in enger Verbindung spielen ist eine wichtige Möglichkeit des Lernens. Spielen und lernen lassen sich auf gemeinsame Grundlagen zurückführen. Spielen und lernen haben gemeinsame Merkmale wie:
Freiwilligkeit (Auch das hat Erfolg, wenn sich das Kind für einen Sache interessiert.)
Aktivität (Bevorzugt werden interessante Lernprozesse, die voll mit Überraschungen und Problemstellungen sind.)
Selbstständigkeit (Beim Spielen können Aufgaben schwierig sein.)
Phantasie (Beim Lernen und Spielen sind schöpferische Einfälle von Bedeutung.)
Anwendung des Gelernten (Die Kenntnisse sind übertragbar auf andere Situationen.)

Die Aufgaben Der Kindergärtnerin bei der Planung und Durchführung des Lernens :
Die Erfahrungen und Erlebnisse der Kindergruppe, die wöchentlich und vorlaufend gewonnen werden, werden komplex und vielfältigen Formen aufgearbeitet.
Das spontane Interesse des Kindes für ein Lernziel wird verstärkt.
Das Erlernte wird wiederholt und erweitert.
Auf altergemässes Tempo wird geachtet und genügend Zeit zum Üben gesichert.

Das Lernen in der zweisprachigen Gruppe wird folgender Weise organisiert:
Durch das Freispiel
Durch die Verhaltensweise der Kindergärtnerin als Vorbild
Durch Anregungen Beschäftigungen

8.10.Zusammenarbeit mit der Familie

„Die Zusammenarbeit ist ein gemeinsames Anliegen von Eltern und Kindergärtnerin zum Wohl des Kindes. Die Eltern stellen verschiedene Erwartung an den Kindergarten, an die Kindergärtnerinnen der Gruppe und haben Motive und Möglichkeiten zur Zusammenarbeit.“

Möglichkeiten der Zusammenarbeit sind:

Elternabende, es ist die beste, wenn es jährlich zweimal ist. An denen die Ziele und Aufgaben der Spracherziehung mitgeteilt werde. Am Ende des Schuljahres wird die Spracherziehung bereitet.

Hospitation der Eltern in der Kindergruppe auf Wunsch der Eltern oder auf Einladung der Kindergruppe. An diesen „offenen Tagen“ werden die Möglichkeiten der Spracherziehung in der Praxis gezeigt.

Mitgestaltung von Feste und Spielnachmittagen.“Die Vorbereitungsphase, ins besondere bei der Traditionspflege, wird mit den Eltern gemeinsam geplant und durchgeführt”(Zb.:Oktoberfest,St.Martin-Fest,Weihnachten,Abschiedsfeier,usw.)

Ausstellung auch mit den Eltern und mit den Kindergärtnerinnen geplant. Bei der Ausstellung kann man Kinderarbeiten, Kleidungsstücke, Kulturgütern, usw. sehen. (Zb. am 15 März.

„In Verbindung mit der Spracherziehung hat die Kindergärtnerin noch die Aufgabe, noch die Eltern zu informieren, nach welchem Sprachunterrichtsmodell sie durchführt.“Es kann auch Zweisprachig sein wenn es für die Eltern grössere Sicherheit gibt.

8.11.Feste feiern

Die Vorschläge werden einerseits den Traditionenfeiern der Kindergruppe entsprechend ausgewählt, andererseits dem örtlichen Brauchtum der Nationalität angepasst.

Feste, die mit den Kindern gefeiert werden:

Oktoberfest(Weinlesefestaufzug und Erntedankfestmit den Eltern und mit den Schulkindern erleben, einmal im Kindergarten und einmal in der Schule.)

St. Martin-Fest(Festaufzug mit den Eltern und mit den Schulkindern veranstalten. An einem Spielnachmittag basteln die Eltern im Kindergarten die Laternen.)

St. Nikolaus (dieses Fest feiern wir ohne Eltern.)

Weihnachten(Christbaumschmuck und eine Krippe basteln. Geschenke für die Eltern anfertigen.)

Fasching(Masken herstellen, Kostüme anziehen. Wir feiern ohne Eltern.)

Ostern(Ostereier verzieren ohne Eltern).

Muttertag(die Mütter und die Grossmütter einladen und die Geschenke anfertigen.)

Abschiedsfeier((für die Grossen ein Geschenk anfertigen, Abschiedstänze und Verse lehren.)

Geburtstagfest(dem Geburtstagkind eine Krone und Geschenke basteln).

„Mit den zum Lebensalter passenden Festen wird das Zugehörigkeitsgefühl des Kindes gestärkt. Durch das Kennenlernen der Traditionen werden die Kenntnisse der Kinder erweitert und die Aktivität zum Mitmachen und Miterleben gesichert.“

8.12.Anforderungen am Ende des Vorschulalters in der Altersgemischten zweisprachigen Gruppe

Schulbereitschaft

bedeutet: Leistungsfreudigkeit,Anpassungsfähigkeit,Kontaktbereitschaft,und Aufrechterhaltung der Neugierde. Wenn das Kind seine Vorschulzeit voll durchlebt und seine Möglichkeiten entfalten kann, da wird der Schulbereitschaft erreicht.

Die Spracherziehung bedeutet folgendes:

die Kinder sind *anpassungsfähiger*, weil sie in zwei Sprachen und Kulturen verbringen,

die Kinder sind *kontaktbereiter*, weil sie in vielen Kommunikationssituationen den Rollenwechsel beim Antworten üben,

die Kinder *haben aktive und passive Wortschätze*, in dem sie sich sicher fühlen,

die Kinder sind *leistungsfreudig*, weil sie die deutsche Sprache viele Erlebnisse mögen,

die Kinder sind *neugierig* auf die Sprache, weil sie altergemischt Situationen das produktive Sprechen erleben können,

die Kinder sind *bereit*, die Sprache zu lernen.

Nyelvi anyag

8.13.Das Sozialverhalten im Kindergarten

- **Jüngere Gruppe**

Bei der Ankunft in Kindergarten

Guten Morgen/Guten Tag, N.N.
Hallo!
Wie geht's? Gut/Nicht gut.
Komm (rein) !
Häng die Tasche/die Jacke/
das Handtuch auf!
Ist das dein Handtuch/deine Tasche? Ja/Nein

Beim Freispiel

Wir spielen.
Wo möchtest du spielen? Hier.
Hier/In der Puppen-/Bauecke? Hier
Gut/Schön
So/So nicht!
Wir räumen auf.
N. N., du auch!
Die Puppe/Das Auto/... auch.

Beim Nachhausgehen

Wir gehen jetzt nach Hause.
Holt die Taschen/Jacken!
N.N, komm!
Die Mama/Der Papa ist da.
Auf Wiedersehen/Tschüs/Tschau, N.N.
Bis morgen!

Im Waschraum

Geh in den Waschraum! Geht in den Waschraum!
Geh Händewaschen!Geht...!
Wasch dich! Wascht euch!
Wasch dich gründlich! Wascht euch gründlich!
Ich drehe den Wasserhahn auf. Wir ziehen die Ärmel beim Händewaschen hoch.
Wir nehmen die Seife und reiben damit die Hände ein.
Wir waschen die Hände mit Wasser.
Wasch dir die Hände/das Gesicht/den Mund! Wascht euch...!

• **Mittlere Gruppe**

Mach/zieh deine Ärmel hoch!
Wasch dich mit Seife/mit warmem Wasser/mit lauwarmem Wasser/mit kaltem Wasser/mit fließendem Wasser!
Dreh den Wasserhahn auf/zu!
Benutze die Seife! Benutzt die Seife! Seife dir die Hände ein! Seift euch ...ein!

Nimm die Seife! Nehmt die Seife!
Spüle die Hände so lange, bis sie frei von Seife sind! Spült...! Lege die Seife auf das Waschbecken/auf den Platz/in die Seifenschale!

Beim Feststellen der Anwesenheit

Ist N.N. da?	Ja/Nein.
N.N. ist nicht da.	
Wo ist N.N.?	Hier.
Wer fehlt?	N.N.
	N.N. fehlt.

Anweisungen geben

Macht einen Kreis/eine Reihe!
Macht die Augen zu/auf!
Wir gehen auf den Hof.
Wir gehen auf die Toilette,

Beim Frühstück

Hol bitte die Tasche/den Teller!
Wir essen.
Guten Appetit!

Im Waschraum

Putze dir die Hände mit der Nagelbürste! Putzt eure Hände ...!
Bürste deine Fingernägel! Bürstet eure Fingernägel!
Putze dir die Zähne mit Zahnbürste und Zahnpasta/Zahncreme! Putzt euch...! Wo ist dein Zahnputzglas? Wo ist deine Zahnbürste? Wo sind eure Zahnbürsten?
Soll ich dir beim Zähneputzen helfen? Ich helfe dir/euch. Ich gebe dir Zahnpasta auf deine Zahnbürste.
Dein Zahnputzglas ist auf dem Glasbord/Wandbrett/auf der Ablage.
Was für ein Zeichen hat dein Glas? Faß die Zahnbürste auf den Platz!
Bespritze den Spiegel nicht! Bespritzt.... !
Apritze nicht mit Wasser! Spritzt nicht mit Wasser! Spritz nicht! Spritzt nicht!
Wische die Wasserspritzer auf! Wischt ... auf!
Paß auf dein Kleid/deinen Pullover auf! Paßt ... auf!
Mach es/ihn nicht naß! Macht es/ihn nicht aß!
Das Wasser ist kalt/warm/lauwarm/heiß/schmutzig/sauber/angenehm.
Such dein Handtuch! Sucht eure Handtücher!
Welches Handtuch gehört dir? Ist das dein Handtuch?
Trockne dir die Hände mit dem Handtuch ab! Trocknet euch ... ab!
Reibe die Hände am Handtuch trocken! Reibt ... !
Achte darauf, daß die Hände sauber/trocken sind! Achtet darauf, daß ... !
Hänge dein Handtuch auf! Hängt eure Handtücher auf! Dein Handtuch ist naß/trocken/bunt/sauber/dreckig/schmutzig.
Eure Handtücher sind...
Mach den Hahn richtig zu, sonst tropft er! Macht ...!
Hol deinen Kamm! Holt eure Käämme!

Kämm dich vor dem Spiegel! Kämmt euch vor dem Spiegel!
Hilf den Kleineren bei dem Kämmen! Helft einander beim Kämmen!
Ihr habt aber heute schöne Frisuren!

Um etwas bitten

Bitte
Gib her!
Gib mir bitte den/das/die ...!
Ich möchte den/das/die
... haben.
Ich möchte gern spielen/...
Kann/Darf ich dir helfen?
Zeig mal den/das/die ...!

Danke!

Danke!

Lob und Anerkennung

Ja.
Schön!
Das ist schön.
So ist es gut/richtig.

Vom Wetter

Wie ist das Wetter heute?
Scheint die Sonne?

Wie ist der Himmel?
Was siehst du?
Ich höre den Wind.
Es regnet.
Es ist heiß/warm/kalt.

Schön/nicht schön.
Ja/ Nein.
Die Sonne scheint.
Blau/Grau/ ...
Ich sehe viele Wolken.

• **Ältere gruppe**

Bei Konfliktsituationen

N.N. weint.
Warum weinst du?
Was tut dir weh?

Was ist denn los?
Wer hat das kaputt gemacht?

Wie schade!
Entschuldige bitte!

Mein Kopf/Bein/Arm/ ...
tut mir weh

N.N./ Ich.
Der/Das/Die ... ist kaputt.

Beim Aufräumen

Liebe, liebe Leute, aufgeräumt wird heute!
 Wir spielen noch fünf Minuten.
 Dann räumen wir auf.
 Jetzt räumen wir auf.
 Wer hat hier/da gespielt?
 Wer räumt die Puppenecke/
 Bauecke auf?
 Ich helfe dir.
 Hebe den/das/die ... bitte auf!
 Das auch!

N.N./Ich.

Ich.

Ich bin fertig.

Die Puppenecke/Bauecke ist fertig.

Bei einem Ausflug

Macht eine Reihe!
 Mit wem gehst du?
 Gib N.N. die Hand!
 Wir gehen zu/zum ..
 Immer zwei und zwei.
 Geht langsam/nicht so schnell
 Halt
 Wartet bitte!
 N.N., paß auf!
 Vorsicht!
 Kommt ein Auto?
 Wir gehen über die Straße.

Mit N.N.

Ja/Nein.

Im Omnibus

Wir fahren mit dem Bus.
 Wir steigen ein/aus.
 Langsam bitte!
 Erst N.N., dann du.
 N.N., setzt dich hin!
 Wir fahren.
 Bleib/-t sitzen/Steh/-t nicht auf!
 Wir sind da.

Beim Spiel auf dem Hof

Wo möchtest du spielen?
 Wer möchte schaukeln/ rutschen?

Hier/Da/Im Sandkasten.

Ich!

Ich

auch/Ich

möchte

auch

schaukeln/rutschen.
 Warte bitte!
 Zuerst N.N., dann du.

Jetzt kommst du/Jetzt kommt N.N.

Wo ist der Ball/Eimer/die Schaufel?

Gib mir bitte den/das/die ...!

Wer möchte im Kreis
 Spielen?
 Macht einen Kreis!

Ich/Ich/ ...!

Satzmodelle

Setzt euch alle auf den Teppich!

Alle Kinder setzten sich, auf den Schtülhe/ auf den Teppich setzen sich! 1-2-3!

Die Kleinen sollen vorne sitzen, damit auch sie alles sehen können.

Dieses wunderschöne Bilderbuch schauen wie uns heute an.

Jetzt erzähle ich euch aus diesem Märchenbuch über ...

Ihr könnt die Bewegungen oder die Stimme der Tiere nachahmen.

Hört ihr die Vögel des Waldes zwitschern?

8.14. Fachausdrücke der Sportbeschäftigungen

- **Jüngere Gruppe**

Spiele/Wettspiele

aus verschiedenen Ausgangsstellungen in gleiche Endstellung, zu unterschiedlichen Zielen, mit Handgeräten, Seitenwechsel.

Platzsuchspiele: Gehend oder laufend auf Zeichen oder Zuruf bestimmte Plätze einnehmen.

Haschspiele: Haschen der Erzieherin oder der Kinder.

(Alle meine Entchen kommt nach Haus, usw ....)

Gehen

Gehen auf geraden und gebogenen Wegen, freies Gehen, Gehen rückwärts, auf den Ballen(ujjpárna), auf den Fersen, Stampfend (dobog) und leise, Nachstellgehen (indiánszökdelés) vor wärts und seitwärts.

Laufen

Laufen auf geraden und gebogenen Wegen und imKreis, Überlaufen flacher Hindernisse, Umlaufen von Geräten, Laufen in Verbindung mit Reaktionsübungen aus unterschiedlichen Ausgangsstellungen –Bauchlage,Rückenlage, Sitz –in gleiche oder andere Endstellungen.

Springen

rhythmisches Hüpfen am Ort in der Gruppe, Grätsch- und Schlusshüpfen, Schrittwechselhüpfen, Nachstellgalopp hüpfen

Werfen und Fangen

Rollen des Balles, mit beiden Händen nach oben Werfen, Hochwerfen und auffangen des Balles

Kriechen, Steigen, Balancieren, Klettern, Rollen, Ziehen und Schieben, Hängen, Stützsprünge (békaugrás- Wir springen wie die Frösche!)

/Kriechen auf der Geraden vorwärts und rückwärts, auf geneigter (dőlt, lejtős) Ebene auf- und abwärts, über Hindernisse hinweg und unter ihnen hindurch./

Steigen

Auf- und Absteigen.

Balancieren auf der Kreidelinie, über die Turnbank, auf dem am Boden liegenden Balken.

Klettern

Überklettern brusthoher Hindernisse

- **Mittlere Gruppe**

Spiele

Gruppenwettläufe,

Platzsuchspiele. Feuer, Wasser, Flugzeug

Einen Freund suchen

Wechselt das Häuschen usw.

Haschspiele: Katze und Maus, Henne und Habicht, usw.

Gehen

Gehen allein und zu Paaren auf unterschiedlichen Wegen vorwärts, rückwärts,

Gehen im Ballengang, sowie auf den Fersen, Kombiniert im Wechsel mit Stampfschritten, mit Klatschen, mit Hüpfen, Bewegungen nach geraden Taktarten.

Laufen

in gleichmäßigem Tempo

Springen

Schluss hüpfen, einbeiniges Hüpfen, Nachstellgalopp vorwärts und seitwärts.

Werfen und Fangen

Werfen mit beiden Händen in die Höhe, Weitwerfen und Zielwerfen einhändig.

Kriechen, Steigen, Balancieren, Klettern, Rollen, Ziehen und Schieben, Schwingen (lóbál) und Hangeln (függeszkedés), Stützprünge.

- **Ältere Gruppe**

Spiele

Wettläufe als Gruppen- und Einzelläufe

Platzsuchspiele

Haschspiele

Gehen

Gehen in aufrechter Haltung, usw.

Laufen

ausdauerndes Laufen

Springen

einbeiniges Hüpfen links und rechts, Schlussweitsprung, Schlusshochsprung, Nachstellgalopp vorwärts, Wechselgalopp, usw.

Werfen und Fangen

Hochwerfen und Fangen im Stand, im Gehen, Einhändiger Wurf links und rechts, Zielwerfen, Kriechen, Steigen, Balancieren, Klettern, Rollen, Ziehen und Schieben, Schwingen und Hangeln, stützprünge.

8.15. Visuelle Erziehung

- **Jünglere Gruppe**

Was zeichnest du?

Was malst du?

Ist das der./die/das..Apfel, Birne, Haus.?

Ja., Nein.

Ich zeichne einen Kreis.

Ich sage ein Malreim.

Hier ist das Papier.

- **Mittlere Gruppe**

Ist das der Apfel oder die Birne?

Das ist der Apfel.

Was ist das?

Das ist der Apfel.

Was ist hier?

Ich zeichne.

Ich zeichne /male den Mund, die Nase...

Ich male die Augen, die, Haare, den Mund...

Wir malen...

Ich male die Augen, die, Haare, den Mund...

Malen wir den Kopf...

Mache den Ton rund!

Wie ist das Haus?

Das Haus ist grün.

Ich falte so.Wir falten so.

Ich falte ein Haus.

Zieht die Ärmel eurer Pullover hoch!

Klebt die Papierschnitzel vorsichtig auf!

- **Ältere Gruppe**

Ist das ein Apfel?

Ja, das ist ein/eine/ein....

Nein, das ist ein/eine/ein...

Wir malen mit dem Pinsel, mit dem Finger, mit dem Schwamm.

Wo ist die Schere, der Bleistift, der Buntstift der Kleber/Klebstoff?

Ich hole den Klebstoff.

Wir kleben die bunte Blätter auf.

Gib mir bitte die Schere! schneide das Papierkind aus!

Zeichne einen Mund, eine Nase, ein Bauch!

Zeichnet eine gelbe Zitrone, fünf braune Kastanie, fünf braune Kastanie!

Wer möchte falten.?

Falten wir ein Flugzeug,einen Apfel!

Leg/legt das Papaier so auf den Tisch!

Machen wir ein Flugzeug aus Papier! Wir falten ein Flugzeug.

Buch- Faltgang: Eine Seite auf die andere falten..

Kopftuch-Faltgang: Ecke auf Ecke falten.

Schrank-Faltgang: Seite auf Seite falten jede Seite zur Mittellinie falten.

Diese Ecke falten wir jetzt zum Mittelpunkt.

Basteln wir!,Wir basteln ein Auto.

8.16. Musikerziehung

- ***Jüngerle Gruppe***

Steht auf! Setzt euch!

Steh auf! Setz dich!

Ich singe euch ein Lied.

Machen wir einen Kreis!

Leise bitte.

Ich fülte euch ein Lied.

Wir machen einen Kreis.

Machen wir einen Kreis!

- **Mittlere Gruppe**

Bildet einen Kreis!

Geh in die Mitte!

Wer möchte Häschen sein.

Singt laut!

Singt leise!

Singen wir zusammen!

Wir klatschen in die Hände. .

Wir gehen im Kreis.

- **Ältere Gruppe**

Wir klatschen zum Gesang in die Hände.

Wir drehen uns in Gehrchtung.

Wir wählen durch Abzählen „ die kleine Ente”.

Der Fuchs ist in der Kreismitte/außerhalb des Kreises.
 Stellt euch paarweise auf!
 Wir klatschen gleichmässig/den Rhythmus des Liedes/ Reimes.
 Wir gehen und klatschen im gerade Takt.
 Singt laut/leise /schnell/ langsam!
 Singen wir das Lied! Singt mit!
 Wir tanzen paarweise.
 Wer hat das Lied erkannt?
 Welches Lied war das?
 Welches Instrument erklingt?
 Wir lernen einen neuen Tanz.
 Wir klopfen, den Rhythmus.
 Wer möchte die Brücke halten?
 Welches Lied haben wir gesummt?

8.17. Die Förderung der Kognitiven Fähigkeiten

- **Mittlere Gruppe**

Wieviel Blumen sind hier?
 Welche sind mehr?Welche sind weniger?
 Zähle die Tiere!/Tulpe
 Was gehört zusammen? /Mütze und Schal
 richtig oder falsch-Die Katze hat zwei Ohren. Der Elefant hat sechs Beine.
 groß und klein -Ist das Auto groß?
 schwer oder leicht –Das Auto ist schwer.Die Katze ist leicht.
 Such/t die Paare?
 Wieviel Paare hast du schon?

- **Ältere Gruppe**

Welcher Ball ist grösser oder kleiner: der Tennisball oder der Fussball?
 Welches Haus ist gösser oder kleiner: das blaue Haus oder das gelbe haus?
 Welche Vase ist grösser oder kleiner: die rote Vase oder die grüne Vase?
 Welcher Clow ist dicker/dünnere:(die rote Clow oder die blaue Clow)?
 Welche Katze ist dicker: die weisse Katze oder die schwarze Katze?
 Welcher Käse hat die meisten(mehr, weniger, wenigsten) Löcher?
 Welchem Marienkäfer hat die meisten(mehr, weniger, wenigsten) Punkt?
 Wieviele Kerzen sind auf der Torte?
 Wieviele Tiere sind auf dem Bild, im Korb?
 Sortiere Autos nach Farbe, Größe!
 Welche Form ist das?/das Quadrat, das Rechteck, das Dreieck, der Kreis, der Würfel, die Kugel
 Ist die Hose lang oder kurz?(lang kurz)

8.18.Umwelterziehung

Thema: Wir stellen uns vor...

- **Jüngerle**

Wie heißt du?

Ich heiße...

- **Mittlere Gruppe**

Wer bist du?

Ich bin..

Was ist dein Zeichen?

Ich bin da.

Du bist da.

- **Ältere Gruppe**

Wie heißt er/sie?

Er/Sie/heißt.....

Thema: Die Kleidung

- **Jüngerle Gruppe**

Zieh dich aus! Zieh dich an!

Ist das die Hose, die Jacke,
der Pullover, der Rock die Mütze?

Ja. Nein.

- **Mittlere Gruppe**

Ist das die Hose oder der Rock?

Ist das die Gummistiefel, die Strumphose, die Schuhe,
der Regenmantel, der Stiefel-die Stiefel,
die Mütze,der Schal, die Socken?

Ich packe den Koffer.

Wie ist die Hose?(lang, kurz, groß, klein, blau, grün)

Was ist in dem Sack?

Zeicht euch an, um, aus!

Ziech dich um!

- **Ältere Gruppe**

Was ist das? Das ist die Unterhose, die Badehose,
die Bluse, dasUnterhemd, die Hausschuhe.

Ist die Hose lang, groß?

Was hast du an?

Welches Kleidungsstück ziehst du bei Regen, bei Sonne an?

Was zieht man im Sommer, Frühling, Herbst

Thema: Die Familie

- **Jüngerle Gruppe**

Ist das der Vater, die Mutter, das Baby

- **Mittlere Gruppe**

die Großmutter, der Großvater, die Schwester, der Bruder

Wie heißt dein Vater, deine Mutter?

Wie alt bist du?

Ich bin...Jahre alt.

Ist das deine Schwester oder deine Mutter?

- **Ältere Gruppe**

Was ist das ? Das ist die Oma.

Wie heißt dein Opa, deine Oma, dein Bruder, deine Schwester?

Wer ist das?

Wo ist dein Vater?

Thema: Körper

- **Jüngerer Gruppe**

Ist das die Hand, das Bein, der Kopf, der Fuß

das Auge, das Ohr, die Nase der Mund?

Ja.Nein.

Ich springe, laufe, gehe.

- **Mittlere Gruppe**

Wo ist dein Kopf, deine Nase, die Zunge usw.?

Wo sind deine Beine?

der Arm, der Bauch, das Knie, der Rücken,

die Ferse, die Zehe, die Zähne

Ich höre, sehe, rieche, schmecke, klatsche.

Ich habe fünf Finger.

- **Ältere Gruppe**

Was für Körperteile hat die Puppe?

Zeige bitte den Mund

den Hals, die Schulter,

Wieviele Augen hast du?

Thema: Die Tiere

- **Jüngerer Gruppe**

Im Hühnerhof

der Hund, die Katze, der Hahn, Huhn,

das Küken, die Ente, die Gans
andere Tiere: die Schnecke, die Maus
Was sagt der Hahn, die Katze? Kikerki!Miau!...
Was trinkt die Katze/der Hund usw.?
Die Schnecke kriecht.

- **Mittlere Gruppe**

Im Stall

die Kuh, das Pferd, die Ziege, das Schwein,
das Schaf, der Esel, der Hase,
der Marienkäfer, der Schmetterling, die Biene, die Raupe

Im Zoo

der Bär, der Elefant, der Löwe, das Krokodil
Der Elefant ist groß und grau.

Im Wald

der Bär, der Wolf, der Fuchs, das Eichhörnchen.
Das ist der Wald., der Bär brummt.
die Schwalbe, der Storch
Die Schwalbe ist schwarz und weiß.
Der Storch frißt den Frosch, die Maus.
Der Vogel fliegt.
Was essen der Storch?usw.
Was frißt der Hase?

Im Wasser

der Frosch, der Fisch, die Schildkröte

- **Ältere Guppe**

Im Zoo

die Giraffe, das Zebra, das Nilpferd, der Affe

Im Wald

der Igel,
Zähle die Tiere ein !
Wohin fliegen sie Vögel?-Nach Afrika
Wo lebt der Hund? usw.
Was essen der/die/das...?
Wo lebt....?
Was fressen die Vögel?
Welches Tier auf dem Bauernhof gibt Milch?
Welches Tier auf dem Bauernhof gibt Ei?

Sie fressen Körner, Speck.

Thema: Der Verkehrsmittel

- **Jüngerer Gruppe**

Wir gehen spazieren.
Ich fahre/Wir fahren mit dem Auto, mit dem Bus, die Eisenbahn
Steig ein!
Rotes Licht-bleibe Stehn!
Grünes Licht- weitergehn!

- **Mittlere Gruppe**

Ich fahre/Wir fahren mit dem Schiff
Ich fahre langsam, schnell, laut, leise.
Grün los!, Gelb- warten! Rot –halt!
Im Wasser: Schiff
Ich gehe zu Fuß.

- **Ältere Gruppe**

Ich fahre mit der Straßenbahn.
Ich mit dem Flugzeug, /mit der Rakete.
Das Flugzeug ist groß.
Steig aus!
Schaut mal rechts, dann links!

Thema: Die Jahreszeiten

Der Herbst, der Winter, der Frühling, der Sommer

- **Jüngerer Gruppe**

Ist das der Apfel, die Nuß, die Rübe, die Tulpe, die Rose.
Es regnet.
Was ziehen wir an ?
Wir sammeln die Kastanie, die bunte Blätter.
Der Wind weht.

Es schneit.
Wir bauen einen Schneemann.
Es ist kalt

- **Mittlere Gruppe**

Das ist der Baum,
Die Birne ist gelb.
Der Apfel ist rot.
Das ist die Schneeglöckchen, Veilchen,

e Kartoffel, r Zwiebel
Sortiere bitte die Blätter!
Lese die Kartoffeln auf!
Wir pflücken die Äpfel/die Birne, die Nüsse, .usw.
Die Traube/die Pflaume ist blau.
Es blitzt. Es gieß.
Es donnert.usw.
Zieh dich deine Stiefel ein!
Binde den Schal um!
Das Schnee ist kalt und weiß.
Der Schneeball ist rund
Wir gehen Schlittenfahren.
Die Blumen blühen.Das Gras ist grün.
Der Himmel ist blau.
Die Sonne scheint.
Wir gehen schwimmen.
Wir fahren mit dem Schiff.

- **Ältere Gruppe**

Das ist der Apfelbaum.Hier hängen die Äpfel.
Wir ernten die Zwiebel, die Kartoffel, Tomate, die Paprika.usw.
Welches Jahreszeit ist jetzt?
Jetzt ist Winter.Der Himmel ist grau.Der Schneeball ist rund.
Das ist der Apfelbaum.Hier hängen die Äpfel
Wir ernten die Zwiebel, die Kartoffel, die Tomate, die Paprika.usw.
Wir formen die Früchte.
Wir pflücken Blumen.

Feste und Feiern

Wir feiern heute Geburtstag

Anna komm her! Setzt dich auf den Stuhl.
Hier ist die Krone.
Hier ist die Geburtstagstorte.
Hier sind die Kerze.
Ich zünde die Kerzen an.
Wieviel Jahre alt bist du?
Ich bin...Jahre alt.
Zählen wir die Kerzen an!

Erntedankfest

Wir schmücken unser Zimmer.
Schaut mal das Bild an.
Was machen die Kinder?
Sie pflücken die Birnen, die Äpfel, die Pflaumen.
Sie sammeln Nüsse, und Kastanien.

Das ist ein Kürbis.
Wir falten, malen Obst und Gemüse.

St. Martin

Heute feiern wir das Martinsfest.
Wir basteln Laternen.
In der Küche brät schon die Martinsgans.
Klebe auch gelbe Sterne, weiße Gans auf die Laterne!
Wir singen.
Ich erzähle die Legende.

Der Nikolaus kommt

Wir basteln Stiefel.
Wir machen Sterne.
Wie ist der große Nikolaus?
Er hat einen roten Mantel.
Er hat eine rote-weiße Mütze.
Er trägt einen großen Sack.
Was ist in dem Sack?
Im Sack sind viele Geschenke.
Er gibt uns Äpfel, Nüsse, Schokoladen.
Wir falten Nikolaus.

Wir feiern das Weihnachtsfest

Wir schmücken das Gruppenzimmer.
Wir lernen den Vers vom Advent.
Wir zünden die vierte Kerze an.
Seid still! Schaut her!
Stell' die Kerze auf den Tisch.
Wir schmücken den Tannenbaum mit silbernen Sterne.
Wir machen einen Kreis um den Tannenbaum.
Wir singen Weihnachtslieder.

Der Fasching ist da

Schaut bitte mal her! Schmücken unseren Gruppenraum!
Wir machen Masken.
Hol' die Schere!
Welches Tier bastelst du?
Machst du einen Elefant?
Bemale den Löwe.
Ich bin die Hexe.
Monika ist eine Katze.

„Has, Has, Osterhas“

Das ist der Korb und das Ei.
Macht die Augen bitte zu/auf.
Wo ist das Ei?
Sucht das Ei.
Wieviel Eier sind hier?
Wo ist der Osterhase?
Wir bemalen die Eier.

Mutterstag

Wir schmücken den Raum.
Holt' die Blumen her!
Stellt die Stühle in einen Kreis!
Die Mutti und die Oma sitzen da.
Sucht euere Geschenke.

Wortschatz

Gegensätze: hell, dunkel, kurz-lang, groß-klein, hoch –niedrig,
rund- eckig, schwarz-weiß, sauber-schmutzig,
schnell- langsam, laut-leise, jung-alt, viel-wenig,
oben-unten, dick-dünn

Die Farben: rot, gelb, blau, grün, schwarz, weiß, orange, braun, grau, rosa, lila,
bunt, hell, dunkel

Tage, Monaten

Jahreszeiten: Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag, Sonntag
Januar, Februar, März, April, Mai, Juni, Juli, August, September,
Oktober, November, Dezember
Frühling, Sommer, Herbst, Winter

Das Wetter: der Herbst, der Baum, die Blätter, der Wind,
die Wolken, fallen, tropfen
der Winter, kalt, der Schnee, das Eis, Schneemann bauen,
Schneeball werfen, Schlitten fahren, Schlittschuh laufen die Körner,
futtern
Es schneit
der Frühling, Die Sonne scheint., das Gras, die Sonne, der Baum,
die Vase, die tulpe, die Narzisse, die Jazinte, der Goldregen, das
Veilchen
das Schneeglöckchen

Obst und Gemüse: der Garten, pflücken, der Apfel, die Birne, die Pflaume
die Traube, die Nuß,
süß- sauer, fein, rund
die Kartoffel, der Zwiebel, der Korb, die Rübe

einkaufen, schmecken
Kastanien, Hagebutte, Mais
groß-klein
die Kirsche, die Erdbeere, , die Gurke, der Paprika, die Tomate,
der Rettich, der Salt, Spinat, einkaufen, Farben und Zahlen üben!

Die Kleidung: der Regenmantel, der Regenschirm, die Gummistiefel,
die Strumpfhose, der Rock, die Jacke, die Hose, der Pullover,
der Schuh, das Hemd, die Kleidung
anziehen, ausziehen, kurz-lang, groß-klein
die Mütze, der Schal, die Handschuhe, die Unterhose, die Badehose
,dasUnterhemd die Hausschuhe, die Socken

Die Familie: der Vater, die Mutter, das Kind, der Bruder, die Schwester
die Großmutter, der Großvater, das Baby, der Opa, die Oma
jung-alt, klein-groß, hoch- niedrig

Erntedankfest: der Garten, pflücken, der Apfel, die Birne, die Pflaume
die Traube, die Nuß,
süß- sauer, fein, rund
die Kartoffel, der Zwiebel, der Korb, die Rübe
einkaufen, schmecken
Kastanien, Hagebutte, Mais
groß-klein

Martinstag: Sankt Martin, die Sonne, der Mond, der Stern, die Laterne

Der Nikolaus: der Nikolaus, der Stiefel, das Geschenk, der Sack, das Bobonbon,
das Schokolade

Weihnachten: der Adventskranz, die Kerze, der Tannenbaum, der
Weihnachtsbaum,
die Glocke, schmücken, schenken

Ostern: der Osterhase, das Ei, bunt, gelb, rot, blau, grün, lila, rot, orange, rosa, der
Korb

Muttertag: die Mutter, die Großmutter, die Oma, schenke, die Blume, schmücken

Der Körper: der Kopf, der Arm -die Arme, das Bein-die Beine, das Ohr-die Ohren,
die Hand-die Hände, der Fuß-die Füße,
der Bauch, die Finger, das Augen-die Augen, die Nase,
der Mund, das Haar, die Zunge,
die Ferse, die Zehe, die Zähne
der Bauch, das Knie, der Rücken,
groß-klein, dünn-dick, hoch-niedrig
springen, klatschen, tanzen, turnen, drehen
krank, der Fieber, untersuchen, die Tablette

waschen, das Wasser, die Seife, die Zahnpasta, die Zahnbürste, der Kamm, sauber-schmutzig

Die Tiere: der Hahn, das Huhn, das Küken, die Ente,
die Gans, kräht, die Körner
das Stall, das Pferd, die Kuh, das Schwein,
das Schaf, der Hase, die Ziege, der Esel
reiten, hüpfen, laufen
der Hund, die Katze, miaut, bellt,
der Wald der Bär, der Fuchs, das Reh, das Eichhörnchen,
der Hirsch, der Wolf
der Zoo, der Affe, der Elefant, die Giraffe, die Löwe,
das Zebra, das Nilpferd, das Krokodil, groß-klein
das Wasser, der Fisch, der Frosch, die Schildkröte,
der Marienkäfer, der Schmetterling, die Biene, die Ameise, die Raupe,
der Regenwurm, die Schnecke, die Maus, der Igel, die Schwalbe, der Storch, das Nest, das Dach
kriechen, klettern, laufen, hüpfen, fliegen,

Der Verkehr: das Auto, die Eisenbahn, das Fahrrad, das Motorrad,
der Bus, die Straßenbahn, der Schiff, die Rakete, das Flugzeug
die Luft, das Wasser, fliegen, die Straße, die Lampe, schnell-
langsam, laut-leise, fahren, einsteigen, aussteigen, gehen

Felhasznált irodalom – Literatur

Óvodai nevelés Országos Alapprogramja

Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993.évi LXXVII. törvény.

A nemzeti és etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve 32/1997.(XI:5.) MKM rendelet.

Talabér Ferencné Zweisprachigkeit im Kindergarten Sopron 1992.

Talabér Theresia Spiel mit dem Wort, Spiel mit der Sprache Nemzeti Tankönyvkiadó 1998.

Talabér Ferencné Spracherziehung-Förderung der Sprechfreudigkeit in den Nationalitätenkindergärten Országos Közoktatási Intézet 2004.

Talabér Ferencné és Zilahi Józsefné Ajánlás a nemzetiségi óvodák minőségi munkájának fenntartásához és továbbfejlesztéséhez Budapest 2001.

Óvodai nevelés országos alapprogramja MKM Budapest 1996.

9. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE⁶

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére **6 -7 (8) éves korra** eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges

Testi, lelki, és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a térbeli észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a térbeli tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztás és átvitele, a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek) végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét, elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetben élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait. kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító néni elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a

---

⁶ 137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról

kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint. (SNI kiegészítő program)

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

10. A PROGRAM DOKUMENTÁCIÓJA

Az óvodai csoportok kötelező dokumentációja a csoportnapló, felvételi mulasztási napló, a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető dosszié.

10. Gyermekvédelem

10.1. Családi élet, családi nevelés

A család az első közösség a gyermek számára, amelybe beleszületik, és „általában – normális esetben” ebben a családban él, serdül, ifjúkorig – amíg saját családot nem alapít.

A család a gyermeket **egyrészt** az által készíti fel az életre, ahogyan él, ebbe az életmódba beletartoznak a társadalmi viszonyok, az anyagi – tárgyi környezet, amely lehetővé tesz bizonyos életszínvonal kialakítását. A szülők minden energiájukat arra fordítják, hogy megteremtsék az életfeltételeket.

Másrészt a gyermek elé olyan modellt állítanak, amely a gyermeket pozitívan ösztönzi, sokat dolgozik, túlhajtja magát - vagy negatívan hat rá, nem dolgozik, nem törődik a családdal, lakással stb. sok a súrlódási felület a családon belül is – vagy esetleg önhibájukon kívül kerültek nehéz helyzetbe.

Prevenció továbbra is a legfontosabb feladatunk. A kialakult gazdasági helyzet **még** körültekintőbben, gondosabban kell felkutatnunk („az apró jelekből”), hogy az új családok körülményei és a régi gyermekeink életkörülményei milyen mértékben, tekintetben változtak meg.

Arra törekszünk, hogy a nehéz helyzetben élő családokat megismerjük és segítsük.

Elsődleges célunk, hogy a gyermekek biztonságban érezzék magukat óvodánkban.

Az óvoda Integrációs Program / óvodai IPR / arra vállalkozik, hogy meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan, hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül figyelembe véve az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvényt.

10.2. Gyermekvédelmi feladatok

Az óvoda, és alkalmazottainak gyermekvédelmi feladatait a

- közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény,
- a gyermek védelemről szóló 1997. évi XXXI. törvény,
- a 11/1994. (VI.8.) MKM. sz. rendelet szabályozza,
- 2003. évi CXXV. tv. egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról,
- 119/2006. (V.15.) kormányrendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II.13.) kormányrendelet módosításáról – halmozottan hátrányos helyzet megállapítása.
- 57/2006. (III.21.) kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet módosítása.
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról szóló 2006. évi XLIII. törvény.

Az óvoda közreműködik a gyermekek veszélyeztetésének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

Ha az óvoda a veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

Az óvónő, illetve a nevelő-oktató munkát segítő alkalmazott, az óvoda vezetője útján köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha megítélése szerint a gyermek - más vagy saját magatartása miatt - súlyos veszélyhelyzetbe került, vagy kerülhet.

Az óvoda minden dolgozója titoktartási kötelezettséggel tartozik, a családok, gyermekek személyiségi jogainak védelme érdekében.

Az óvoda vezetője: **felelős** a gyermekvédelmi feladatok ellátásáért, megszervezéséért, a gyermekvédelmi felelős munkájához szükséges feltételekről.

A szülőket a nevelési év kezdetekor szóban és írásban tájékoztatja a gyermekvédelmi felelős személyéről, elérhetőségéről.

A **gyermekvédelmi felelős koordinálja és segíti** az óvodapedagógusok gyermek és ifjúságvédelmi munkáját.

Feladatai:

- Tájékoztatja a szülőket, hogy az óvodán kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel problémáikkal.
- A pedagógusok jelzése alapján megismert veszélyeztetett gyermekeknél - a veszélyeztető okok feltárása érdekében - családlátogatás keretében megismeri az otthoni környezetet.
- Gyermekbántalmazás, vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető, veszélyeztető tényező esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot.
- A gyermekjóléti szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken.
- Anyagi veszélyeztetés esetén rendszeres, vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi.
- A hirdetőtáblákon keresztül tájékoztatja a szülőket a fontosabb gyermekvédelmi intézményekről, címük, telefonszámuk megjelölésével.

Óvodapedagógusok

- Folyamatosan figyelemmel kísérik a gyermekek otthoni környezetében, a gyermekek kedélyállapotában beállt változásokat, fejlődési megtorpanásaikat
- Családlátogatás, fogadóóra keretében törekszenek az okok feltárására.
- Jelzik a problémát a gyermekvédelmi felelősnek.
- Fokozottabb segítségadással, törődéssel segítik a gyermek lelki problémáinak feldolgozását.
- Egyéni fejlesztési terv alapján segítik az ingerszegény környezet miatt hátrányos helyzetű gyermekek fejlődését.
- Egyenlő fejlődési esélyt biztosítanak minden gyermek számára.
- Munkavégzésük során kötelesek a gyermekekre veszélyt jelentő helyzetek megelőzésére, elhárítására (óvónők is).

Dajkák

- Minden gyermek esetében szerető gondoskodással segítik testi, lelki szükségleteik kielégítését - öltözködés, étkezés, alvás, mosdóhasználat stb.
- Tapintattal kezelik a gyermekektől hallott információkat.
- A tudomásukra jutott gyermekeket veszélyeztető tényezőkről tájékoztatják az óvónőt, gyermekvédelmi felelőst.
- Munkavégzésük során kötelesek a gyermekekre veszélyt jelentő helyzetek megelőzésére, elhárítására (óvónők is).

10.3. A gyermekvédelem belső kapcsolatai

A vezető óvónő felelősséget vállal a gyermekvédelmi munka megfelelő működéséért, valamint biztosítja a szükséges feltételeket, kiemelten a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében

A vezető javaslatot tehet és dönthet a törvényben foglaltak alapján a kedvezményes ellátásról a rászorulóknak számára.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos információkról, cselekvési – intézkedési tervekről az óvodavezetőnek a gyermekvédelmi felelősök rendszeres tájékoztatást nyújtanak.

A nyilvántartásba vett gyermekek óvodapedagógusaival rendszeres munkakapcsolatban tájékoztatjuk egymást az esetleges változásokról.

Az anyagi okból veszélyeztetettek felmérése érdekében a csoport óvodapedagógusai – illetve a szülők jelzéseit vesszük figyelembe.

10.4. A gyermekvédelem külső kapcsolatai:

Nevelési Tanácsadó

Egészségügyi Szakszolgálat

Orvos, védőnő

Gyermekotthon

Bölcsőde

Iskolai gyermekvédelmi felelős

Önkormányzat: gyermek- és ifjúságvédelmi szakreferens

Szakmai szolgáltatás, Pedagógiai szakszolgálatok

Német kisebbségi Önkormányzat

Civil szervezetek

A családok szociális hátrányainak, és az egyéb a gyermeket érintő nehéz helyzetek feltérképezésében, a csoportban dolgozó óvónők és a szülők jelzéseire alapozunk.

A megoldáskeresés érdekében a fent említett képviselői szervekkel felvesszük a kapcsolatot, és a problémák megismerésének függvényében kérünk, illetve ajánlunk segítséget a szülőknek.

11. AZ ÓVODAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE

Intézményi Minőségirányítási programban foglaltak szerint.

A folyamat leírása

- A HOP felülvizsgálata szeptemberben 5 évenként történik. Első lépésként az óvoda vezetése áttanulmányozza a Kt-t és a szükséges törvényi szabályozásokat.
- A vezetőség feltérképezi, majd azonosítja a HOP módosításra, kiegészítésre szoruló területeit, ismerteti a tantestülettel.
- A munkacsoport október végéig elvégzik a kijelölt területek elemzését.
- November közepéig a csoport együttesen és kölcsönösen megbeszéli módosító javaslataikat és összehasonlítják.
- November közepén tantestületi értekezleten a munkacsoport ismerteti elemzéseiket és módosító javaslataikat, melyeket a tantestület megvitát.
- Amennyiben a tantestület elfogadja a javaslatokat, a módosítások, kiegészítések bekerülnek a programba. Ha korrekció szükséges, a munkacsoport elvégzi azt egy héten belül.
- December közepén az óvodavezetés ellenőrzi és összeveti a teljes programot a törvényi előírásokkal. Ha a kiegészített nevelési program megfelel a törvényi előírásoknak, akkor bővíthető. Ha, hiányok adódnak, a munkacsoportok pótolják.
- Január közepén az óvodavezető testületi vitára és elfogadásra bocsátja a HOP fejlesztési módosításait. Ha a tantestület nem ért egyet a módosításokkal visszairányítja az adott munkacsoporthoz.
- Elfogadás után, január végén a végleges programot az óvodavezető megismerteti közvetlen partnereinkkel (szülők, gyerekek) különböző fórumokon.
- Az óvodavezető a második félév elején a módosított HOP-t felterjeszti az önkormányzathoz elfogadásra

11. ÉRVÉNYESSÉG

A helyi nevelési programot a nevelőközösség fogadja el, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. (jegyzőkönyv, határozat)

A program jóváhagyása előtt be kell szerezni a Német Kisebbségi Önkormányzat egyetértését és a Szülői Közösség véleményét.

Az elfogadott, jóváhagyott programot nyilvánosságra kell hozni

A Helyi Programról az óvodavezető által megbízott személy tájékoztatja az érdeklődőket.

A HOP felülvizsgálatára 5 évente kerül sor (MIP szerint) illetve a fenntartó javaslata alapján, törvényi változások figyelembe vételével. Felelős: Óvodavezető

LEGITIMÁCIÓ